

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEDADA

Nañ cartara Lucaba ḅASIA. Idjira griego bäsica ḅAA. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de biḅa jara ḅAA mañ Lucara Paulo ume nĩbasida. MañgARA ebudaara ḅAA ara nañ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18ḅaa, idjaba 27:1neba aba 28:16ḅaa. ACARAMAarã 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba nañ cartara ḅASIA.

Bedeä bia Jesucritoḅebema ēberã dji droma Teopilo itea ḅADacarea Lucaba nañ carta sida Teopilo itea ḅASIA Jesuba diabuedarãba opedadadeḅemada cawamãrẽã. Dji crĩcha dromara 1:8de ḅAA. Dadji Boro Jesuba nãwã jarasia: “Ăcõrẽ Jaure bãrã ume ḅaḅe zebARAde bãrãba idji ABADA edaḅia. Mañba bãrãba Jerusaleãne, jũma Judea druade, Samaria druade, drua TAMARA beaḅe biḅa mñneḅemada beḅeaḅia.”

Dji naãrãḅema capítulode (1:1-26) eḅa ḅA ḅAA Jesuba Ăcõrẽ Jaure diai jaraḅada, Jesu bajãnaa wãnada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada beḅadeḅemada.

Mañare ḅA ḅAA Jesuba diabuedarãba Jerusaleãne beḅea bia idjiḅebema jarapeḅada (2:1deba aba 8:3ḅaa). Eḅa ḅA ḅAA Ăcõrẽ Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ăcõrẽ de droma caita jaradiḅada, Jesuderã sãwã ābaa pananada, idjaba judiorãba Estebañ beapedadeḅemada.

Mañare b́a b́aa Jesuba diabuedarãba Judea druade, Samaria druade bida bedea bia idjidebema jarapedadada (8:4deba aba 9:43daa). Eda b́a b́aa Ñcõrẽ Jaure Samariadebema djabarãmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebemaa jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito ññananebemada.

Jĩrũare b́a b́aa Jesuba diabuedarãba bedea bia idjidebema judiorãéa jarapedadada. Eda b́a b́aa Ñcõrẽ Jaure judiorãémaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jawaeda edradada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu bedea jarade wãna dji naãrãbemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarã dji dromarã Jerusaleñne dji jarapedadada (15:1-35), Paulo Jesu bedea jarade wãna dji umébbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ùbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepedadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ñcõrẽ Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naãrã mña cartade b́a itea jũma b́a diabuesia Jesuba o badaadebemada, idjia jaradia bada sida aba Ñcõrẽba bajãnaa edebardaa. Wadi bajãnaa wãi naëna idjia diabuei carea edadarãa Ñcõrẽ Jauredeba jaradiasia cãrẽda odida panada.

³ Jesu beudacarea ãdjirãa ara idjida barima zocãrã unubisia cawadamãrẽã idjira wãrãda ãrẽbasida. Cuarenta ewari mãwã osia. Mañne ãdjirãa jaradiabadjia sãwã Ñcõrẽba idji ññã beara bia pe erobada. ⁴Ewari aba Jesu ãdjirã ume baside nãwã jarasia:

-Jerusaleã purudeba ãyã wãrãnadua. Nama jããnadua aba dadjirã Zezaba idji Jaure diai jarada diabΛrΛdaa.* Maãnebemada mãa bãrãa naëna jarasia. ⁵ Wãrãda Juaãba ëberãrãra baidoba borocuesia, baribΛrΛ dãrãéne Æcõrëba idji Jaureda bãrãa diaya.-†

⁶ Maãbe Jesu ume ãbaa duanΛba idjía iwidiisidaa:

-Dai Boro, ¿idibΛrΛ bΛa dadji Israel purura djãrã jΛwaeðabemada ëdrΛ bΛpeda dji boroda ðeica?-

⁷ Jesuba panusia:

-Mãwãi ewarira bãrãba cawadië panΛa. Ababe mã ZezabΛrΛ cawa bΛa maã ewarira bΛda bãrã. ⁸ BaribΛrΛ Æcõrë Jaure bãrã ume baðe zebΛrΛde bãrãba idji ΛbΛada edadia. Maãba bãrãba Jerusaleãne, jũma Judea druade, Samaria druade, drua tΛmΛara baede bida mãnebemada bedeadia.-

⁹ Jesuba mãwã jaradacarea jũmarãba acΛ duanΛne ãtaa jira wãsia. Maãne jãrãrãba idjira ãnã edada bãrã waa ununaë basía. ¹⁰ Wadibiða Jesu ãtaa wãnamaa acΛ duanΛne cawaëne ãdjirã caita ëberãda umé odjasidaa. Ædjia cacuade jã panΛra totroa basia. ¹¹ Maã ëberãba nãwã jarasidaa:

-Achirã Galileadebema, ¿cãrë cãrëã bajãnaa acΛ panΛ? Jesu bãrã ume baða bajãnaa wãnara wayacusa zeya idji bajãnaa wãna quĩrãca.-‡

Matía edapedada

¹² Maãbe Jesuba diabuedarãra Olivo eyadeba Jerusaleãnaa jëda wãsidaa. Maã eyara Jerusaleã

* **1:4** Luca 24:49; Juaã 14:26-27; Isaía 32:14-15; Joel 2:28-32. † **1:5** Idji Jaureda bãrãa diaya. Griego bedeadë nãwã bΛ bΛa: “Æcõrëba bãrãra idji Jaureba borocueya.” ‡ **1:11** Apocalipsi 1:7.

caita ɓAA. Dji tɒmɒara judiorã ãnãũbada ewaride wãbada quĩrãca ɓAA. ¹³ Jerusaleãne jũenapeda ãtɒarebema dejãne ãdji cãĩbadamaa wãsidaa. ãdjirãra naãgɒrã basía: Pedro, Juaã, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoã Celote, idjaba Santiago warra Juda. § ¹⁴ Jũma ãdjirãra Jesu djabarã ume, idji papa Maria ume, dewara wẽrãrã ume biɗa ãbaa dji jɒrebadjidaa ãcõrẽa iwidiɗi carea.

¹⁵ Mãwã duanane ewari aba Pedrora djabarã ẽsi ãta nũmesia bedeai carea. ãdjirãra ciento veinte panasidaca ɓAA. Maãne jarasia:

¹⁶ -Djabarã, naẽnaeda ãcõrẽ Jaureba Judaba oidebemada Davia ɓɒbisía.* ãcõrẽ Bedeade ɓɒ ɓɒ quĩrãca wãrãda mãwãida baɗa bẽrã Judaba ẽberãrãda pe edesia Jesu jidaɗamãrẽã. ¹⁷ Judara dadjirã quĩrãca Jesuba edaɗa basía. Dadjirãba obadara idjia biɗa o ɓabadjia.-

(¹⁸ Judaba Jesu jidabiɗa carea paratada edasia. Maã parataba ẽjũãda nẽdosia. Baribɒrɒ ara maã ẽjũãne Judara quĩrã edaa boroare ɓaesía. Idji ɓira jẽsapeda idji jãsira jũma ẽdrɒsía. ¹⁹ Jũma Jerusaleãnebemarãba maã cawasidaɗe dji ẽjũãra trã ɓɒsidaa Aceldama. Maã trãra ãdji bedeade jara ɓAA Oa Ẽjũã.) † ²⁰ Maãne Pedroba jarasia:

-Judara mãwãsía Salmo cartade ɓɒ ɓɒ quĩrãca: Idji dera deduma ɓeya. Ni abaɗa mama ɓeadaẽa. ‡
Idjaba jara ɓAA:

§ **1:13** Santiago warra. Griego bedeade ἄκραν cartade ɓɒ ɓAA “Santiago djaba.” * **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25.

Idjia o badara dewaralaba o beya. §

²¹⁻²² Mañ bēřã idji cacuabari bārãnebemada aba dairã ume beida bala eberãrãa jarai carea Jesura wãrãda lrēbasida. Mañ eberãra dadjirã ume baida bala Juañba dadji Boro Jesu borocuedadeba aba Ācõrēba Jesu bajãnaa ededa ewaridaa.–

²³ Mañne eberãda umé balaśidaa ãdjidebemada aba edađi carea. Aba Jose basía. Idjira Barsabá wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basía.

²⁴⁻²⁵ Mañbe jūmarãba Ācõrēa nãwã iwidisidaa:

–Dai Boro, Judara bala diabuedada baesia. Idjia oida bala igarasia idji baida balmaa wãi carea. Jūmarãba sođe crīcha panara bala cawa bala. Mañ bēřã dairãa cawabidua nałgla eberã umébe marã sãłgla edabala bala diabuedaba obadara omãrēã.–

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne Matíadrã besia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarã once pan ume ãbaa besia.

2

Ācõrē Jaure zeda

¹ Mãwãnacarea Pentecoste ewarida jūēsia. Mañne Jesu iñã beara jūma ãbaa dji jalre duanasidaa.*

² Mãwã panane cawaēne ũrīśidaa bajãnaa jigua nūmlada nãūrã dji cãbãyã puá nūmla quĩrãca. Dji dede jūmarãba mañ jiguara ũrīśidaa. ³ Ara mãwãbalaēde tãba uruada unusidaa. Mañ tãba

uruara ãdji boroza maãrĩ uruasía. ⁴ Mañne

§ **1:20** Salmo 109:8. * **2:1** Pentecoste ewarira naēna “néu naãrã ewapedada carea balaśida obada ewari” abadjidaa. Levitico 23:15-21.

Ācōrē Jauredeba panesidaa.† Ara maŕda ādjia ūrīnaca bedeade bedea duanesia Ācōrē Jaureba bedeabida quīrāca.

⁵ Pentecoste ewari bērā judiorā druazabema Ācōrē waya beada Jerusaleŕne duanasidaa.

⁶ Ādjirāba maŕ jīgua ūrīsidade acŕde wāsidaa. Maŕne ūrīsidaa Jesu ījā beaba ādji bedeaza bedea duanŕda. Maŕ bērā cawa crīchadaē basía. ⁷ Māwā panŕne jarasidaa:

-¿Za bedea duanŕa jūma Galileadebemaēca?

⁸ ¿Sāwā dadjirāba ūrī panŕ ara dadji bedeaza bedea duanŕda?

⁹ Dadjirā tāēna Partiadebemada, Mediadebemada, Elaŕnebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada,

Asiadebemada, ¹⁰ Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egiptodebemada, Romanebemada,

ŕCARŕ Libia druade Cirene puru caita beabada sida nama duanŕa. Dadji judiorā arada, judiorā crīcha ēpēbada sida nama panŕa. ¹¹ Idjaba ēberārā Cretadebemada, Arabiadebema sida nama panŕa.

jūmarāba ara dadji bedeaza ūrī panŕa Ācōrēba waibŕa odadebemada bedea duanŕda!-

¹² Maŕ carea jūmarāba cawa crīchadaē bērā nāwā jara duanesidaa:

-Naŕ ēberārāra ¿sāwā jāwā bedea duanŕ?-

¹³ Maŕne dewararāba ipida jara duanasidaa:

-Ādjirāra ituaba beu duanŕa.-

Pedroba Jerusaleŕne jaradiada

¹⁴ Maŕne Pedrora dewara once ume ābaa bŕda piradrŕpeda jīgua jarasia:

† 2:4 Hecho 1:8.

-Achirã judiorã, jũma Jerusaleãne beabari bida naãda cawadadua; mãa jarabãrãra quĩrãcuita ũrĩnadua. ¹⁵ Bãrãba crĩcha panãa dairãra ituaba beu duanãda baribãrã mãwãéa. ¡Wadibida diapeda nũmãa! ¹⁶ ãtebãrã dai mãwã bedeã duanãnebemada ãcõrẽneba bedeabari Joelba nãwã bãsia:

¹⁷ ãcõrẽba nãwã jara bãa:

Jĩrũarebema ewaride mã Jaurera jũma ëberãrãa di-
aya.

Mãwã bãrã warrarãra, bãrã caurã sida mãneba
bedeãdia.

Mãa cũdrarãa cãimocara quĩrãca ne unubiya.
Drõãrãa bida cãimocarade ne unubiya.

¹⁸ Maã ewaride mã Jaurera mã nezocarãa diaya,
wẽrãa, umaquĩrãa bida. Maãne ãdjirãra
mãneba bedeãdia.

¹⁹ Maã ewaride ne ununacada bajãne unubicuaya.
Naã ëjũãne bida unubicuaya.

Oada, uruada, nãrĩ cowa sida unubicuaya.

²⁰ ãcõrẽba cawa oi ewari jũei naẽna ãmãdaura
quiya. Jedeco sida oa baya. Maã ewarira
ewari droma baya.

²¹ Baribãrã dadjirã Boroa quĩrã djuburia
iwiðibãdara idjia jũma ëdrã edaya.‡

²² Achirã Israeldebeama, naã bedeãra ũrĩnadua:
ãcõrẽba Jesu Nazaredebeama ne ununaca waiãa
beada bãrã tãena obicuasias. Mãwã o bãdeba Je-
suba cawabisias ãcõrẽra idji ume bãda. Maãgãra
bãrãba bio cawa panãa. ²³ ãcõrẽba naẽna crĩcha
baða quĩrãca abãa idu Jesura bãrã jãwaeda

‡ 2:21 Joel 2:28-32.

ħabisia. Maħbe bārāba ēberārā cadjiruarāa crude cachi beabisidaa. Ācōrēba cawa ħasia maħra jūma māwāida. ²⁴ Jesura bia mīga beusia. Baribħrħ Ācōrēba idjira ħrēbabida bēřā beuba poya erobeē ħasía.

²⁵ Dadji boro Daviba idjidebemada nāwā jara-sia:

Māa unusia dadji Borora ewariza mħ ume ħħda.

Idjira mħ ĵħwa araare ħħ bēřā ne wayaa neē ħħa.

²⁶ Maħ carea mħ sora ħħsrida ħħa; mħra bio ħħsrida trħā ħħa.

Māa cawa ħħa idjia mħra ħrēbabida. Maħ bēřā beuimīna necai ħħa.

²⁷ Māa cawa ħħa ħħa mħra beudarā jaure panabadama ameēda.

Mħ, ħħ nezoca ĵħa ħħra idu ħerawabiēa.

²⁸ ħħa cawabisia mħra wayacusa zocai ħħida, § idjaba ħħra mħ ume ħħ bēřā mħra bio ħħsridabiya.*

²⁹ Mħ djabarā judiorā, māa ebuđa jaraya: dadjirā drōāenabema Davi beudacarea idjira tħbarisidaa. Idji tħbaripedadara dadjirāba wadibida unubadaa. ³⁰ Davira Ācōrēneba

bedeabari ħasía. Maħ bēřā cawa ħasia Ācōrēba wārāneba jarasida idjideba yōbħrħħda aba idji cacuabari israelerā boroda ħħida.† ³¹ Māwāida cawa ħħda bēřā idjia bedeasia Ācōrēba ēdrħ edabari diai jarada ħrēbaidebemada.‡ Idjia jarasia Ācōrēba ēdrħ edabarira beudarā jaure

§ **2:28** Wayacusa zocai ħħida. Griego bedeade ħħ ħħa “o zocai ħħidebemada.” * **2:28** Salmo 16:8-11. † **2:30** 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ **2:31** Ācōrēba ēdrħ edabari diai jarada. Maħba jara ħħa “Crito.”

panabadama ameēda idjaba idji cacuara berawabiēda.

³² Daviba jarada quĩrāca Ācōrēba Jesura beu badada ĩrēbabisia. Jūma dairāba małgara unusidaa. ³³ Dadji Zeza Ācōrēba idji jłwa araare Jesura dji dromada błasia. Małbe idji Jaure diai jaradada Jesua diasia idjiderāa diamārēā. Jesuba mał Jaurera wārāda dairāa diasia. Bārāba unu panara, ũrĩ panł sida idji Jaureba māwā obi błā.

³⁴⁻³⁵ Dadjirāba cawa panla Davira ara idjidebemada bedeae basida bajāne dji dromada beē bada bērā. Ātebłrł idjia nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba mł boroa jarasia: mł jłwa araare chūmedua aba bł ume dji quĩrūrā młā bł jłwaeda błbłrładaa.Š

³⁶ Mał carea jūma israelerā, wārāda cawadada: Jesu, bārāba crude cachibipedadara Ācōrēba jūmarā Boroda błasia. Idjidrł dadji ēdrł edabari diai jaradaa.-*

³⁷ Mał ũrĩsidade jūmarāda bio sopuasiaa. Mał carea ādjirāba Pedroa, Jesuba diabueda dewararāa bida iwidisidaa:

-Djabarā, ĩēdrłdi carea cārēda odida panł?-

³⁸ Małne Pedroba panusia:

-Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Jesucrito trłneba borocuedadua. Małne bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrādoapeda idji Jaureda bārāa diaya. ³⁹ Ācōrēba idji Jaure diai jaradara bārā itea błā, bārā warrarā itea błā, ēberārā tłmł

Š **2:34-35** Salmo 110:1; Luca 20:41-44. * **2:36** Ēdrł edabari diai jarada. Małba jara błā "Crito."

beabadarã itea bida b_ΛA.† Jūma dadji Boro Ācōrēba tr_Λ b_Λ ēberārã itea b_ΛA.–

⁴⁰ Pedrora dārã bedeasia ādjirāba ĩjānamārēã. Nāwã jara basia:

–ĭĀcōrēba idibema ēberã cadjiruarã cawa oidebemada ēdr_Λdadua!–‡

⁴¹ Zocārã ēberārāba idji bedeara ĩjānapeda borocuesidaa. Mañ ewaride Jesu ĩjāpedadada mil ũbea panasidaca b_ΛA.

⁴² Jesuba diabuedarāba jaradia pan_Λra ādjirāba bio ēpēbadjidaa. Ābaa bia duanabadjidaa. Jesu quĩrānebađi carea cobada sida cobadjidaa. § Idjaba Ācōrēa iwidi panabadjidaa.

Jesu ĩjã beaba o panananebema

⁴³ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārã obadjidaa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēra bio wayasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Jūma Jesu ĩjã beara ābaa bia duanabadjidaa.

Λ_CΛ_RΛ_Ba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē beb_ΛR_Λde paratara diabadjidaa. Māwã ādjia erobeaba dji carebadjidaa. ⁴⁶ Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji j_Λrebadjidaa idjaba djabarā deza sobiadeba b_ΛS_Rida ābaa ne cobadjidaa.

⁴⁷ Ādjirāba Ācōrēa bia bedeabadjidaa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidaa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdr_Λ edabadjia. Māwã Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

† **2:39** Ezequiel 36:23-28. ‡ **2:40** Ezequiel 11:19-21; 18:30-32.

§ **2:42** Jesu quĩrānebađi carea cobada sida cobadjidaa. Griego bedeade b_Λ b_ΛA “pañ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

3

Pedroba ēberā jīrū biē bΛ biabida

¹ Ewari aba āmādau ātΛeda judiorāba Ācōrēa iwidibada horade Pedrora Juaļ sida Ācōrē de dromanaa wāsidaa. ² Maļne Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā BΛ abadae ēberā jīrū biē topedadada basia. Ēberārāba idjira ewariza mamaa edebadjidaa dji edaa wābΛdarāa parata iwidimārēā. ³ Idjia Pedro, Juaļ sida eda wābΛdada unuside paratada iwidisia. ⁴ Pedroba, Juaļ biēa idjima acašidaa. Maļne Pedroba jarasia:

-Daimaa acašdua.-

⁵ Idjia ne diaēdida crīchada bērā ādjimaa acašia.

⁶ BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

-Māa paratada, oro sida neē bΛa, baribΛrΛ māa eroβΛda bāa diaya: ¡Jesucrito Nazaredebema trāneba piradrΛpeda nībade wādua!-

⁷ Maļne Pedroba dji ēberā jΛwa araare jidapeda piradrΛ edasia. PiradrΛbΛrΛde dji ēberā jīrūra, idji cōrācōrā sida biasia. ⁸ Ara maļda ātΛ jΛdrΛpeda taibade wāsia. JΛdrΛ jΛdrΛ nīne Ācōrēa bia bedea bΛda ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. ⁹ Jūmarāba idjira Ācōrēa bia bedea nīda unusidaa. ¹⁰ Maļ unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quīrāwārēā BΛ abadama parata iwidī chūmabadjida.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare jīgua jara-diada

¹¹ Ēberā jīrū biē badaba Pedrora, Juaļ sida quenabarica basia. Ādjira Ācōrē de droma

mõgaraba auðu jūrã ca ʙΛ edaare panasidaa. Ādji pananamaa Salomoñ abadaa. Jūmarãba cawa crīchadaē bēřã ādjimaa pira wāsidaa. ¹² Pedroba mañ unuside jarasia:

–Achirã Israeldebema, ¿cārē cārēã cawa crīchadaē panΛ? ¿Cārē cārēã daida aCΛ panΛ? ¿Crīcha panΛca dai ʙΛΛadeba wa दौरा Ācōrē quīrãpita jipa panΛ bēřã nañ ēberãra biabisidada? ¡Māwãéa! ¹³ Ācōrē dadjirã drōāenabema Abrahañ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume ʙadaba idji nezoca Jesura dji Dromada ʙΛsia.* Bārãba idjira Pilatoa jida diasidaa beamārēã. Pilatoba idjira ēdrΛ ʙΛ quīrã ʙadamīna bārãba igarasidaa. ¹⁴ Bārãba Ācōrē Nezoca Jipa ʙΛra igaradapeda mīã sē iwidi panasidaa Pilatoba mīã beadada ēdrΛ ʙΛmārēã.† ¹⁵ Māwã bārãba dadji Zocai ʙai Diabarida beasidaa. BaribΛrΛ Ācōrēba idjira beu ʙadada ĩrēbabisia. Mañ ĩrēbadara daiba unusidaa. ¹⁶ Ara mañ Jesu ʙΛΛaba nañ ēberã bārãba unubadara biasia. Daiba ĩjã panΛa Jesuba cacua biē ʙeara biabibarida. Māwã ĩjã panΛneba nañ ēberãra wārãda biasia. Mañra bārãba ebuda unu panΛa.

¹⁷ Mñ djabarã judiorã, mñã cawa ʙΛa bārãba, bārã bororã bida Jesura beasidada idjira Ācōrēba diai jaraða ēdrΛ edabarida cawadaē basi bēřã. ¹⁸ BaribΛrΛ mañgΛdeba Ācōrēba naēna jaraðara jūma māwãbisia. Idjideba bedeabadarãneba jarasia idjia ēdrΛ edabari diai jaraðara bia

* **3:13** Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara ʙΛa “Warra.” † **3:14** Marco 15:6-15.

mĩgapeda beuida.‡ 19 Jãlbe bārãba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwã osidara bārãba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrãdoapeda sobiabiya. 20 Idjia Jesura diabueya naēnaena bārã Boroda b̄ada bērã. 21 Nawena Jesucritora bajãne b̄a aba Ācōrēba ne jũmada wayacusa bia obaradaa. Ācōrēba drõāenabema ewaride idjideba bedeabadarãneba wārãda māvã oyada asia.

22 Moiseba dadji drõāenabemarãa nāvã jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba m̄ diabueda quĩrãca idjideba bedeabarida aba bārãmaa diabueya. Mañ ēberãra ara bārã purudebema baya. Idjia jarabarara jũma ïñnadua. 23 Idjia jara b̄ada abalaba ïjãēbarã, Ācōrēba mañ ēberãra idji purudebemada ayã b̄aya.”§ 24 Mañ awara Samuel ewarideba ãtaa jũma Ācōrēneba bedeabadarãba nañ ewaridebemada bedeasidaa. 25 Ācōrēba ãdjirãneba bedeadara idi wārãda unu panãa.

Mañ awara Ācōrēba bārã drõāenabemarã ume bedeada b̄asia. Idjia Abrahãa nāvã jarasia: “M̄a b̄deba yōbarãdeba nañ ējũãne bea purura jũma carebaya.”* Mañ bedeã b̄adara bārãba idi wārãda unu panãa. 26 Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naãrã bārãmaa diabuesia carebamãrẽã.† Bãdjiza careba b̄a bārãba cadjirua obadara igaradamãrẽã.–

‡ 3:18 Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaía 52:13deba aba 53:12daa. Êdrã edabari diai jaraãa. Mañba jara b̄a “Crito.”

§ 3:23 Deuteronomio 18:15-19. * 3:25 Genesi 22:18; 26:4.

† 3:26 Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara b̄a “Warra.”

4

Pedro, Juañ sida judiorã bororãmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juañ sida ãberãrã ume wadi bedea panane sacerdoterãda, Æcõrẽ de dromanebema zarrarã boroda, saduceorã sida ãdjimaa zesidaa.

² Mañne Pedroba Juañ bida ãberãrãa jaradia panasidaa Jesu ãrẽbada quĩrãca ãberãrã sida ãrẽbadida. Mañ carea dji bororãra quĩrũsidaa.

³ Pedrora, Juañ sida jidadapeda queubodo bẽrã aba nurẽma preso ðasidaa. ⁴ BaribΛΓΛ Pedroba jaradia bada ùrĩ panana zocãrãba Jesura ïjãsidaa. Maãrã bara Jesu ïjã beara dji umaquĩrãrã awa mil juesuma panasidaca ðΛ.

⁵ Nurẽma judiorã dji bororãda, dji drõãrãda, ãdji ley jaradiabadarã sida Jerusaleñne ábaa dji jΛresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anáda arima basia. Idjaba idji ãberãrãda zocãrã panasidaa:

Caipáda, Juañda, Alejandroda, dewararã sida.*

⁷ Mañne ãdjirãba Pedrora Juañ sida enebisidaa. Ædjirã quĩrãpita nũmΛnapeda nãwã iwidisidaa:†

-Jãñ ãberã jĩrũ biẽ badara bãrãba ¿cai ΛðΛadeba biabisida? ¿Cai trãneba jãwã osida?-

⁸ Mañne Pedroba Æcõrẽ Jauredeba nãwã panusia:

-Dadji purudebema bororã, Israeldebema drõãrã dji dromarã: ⁹ idi bãrãba दौरا cawa obΛdaa ãberã jĩrũ biẽ bada carebapedada carea.

* **4:6** Mañ ewaride Caipára sacerdote dji droma basía baribΛΓΛ idji zãwãrẽ Anára mañ naẽna sacerdote dji droma bada bẽrã idjira wadibida mãwã trã jarabadjidaa. † **4:7** Luca 12:11-12.

Iwidi pan Λ a idjira s ω w α biasida. ¹⁰ M α ẽteara daiba ebuda panunia b \bar{a} r \bar{a} ba, j \bar{u} ma israeler \bar{a} bi \bar{d} a bio cawadam \bar{a} r \bar{e} \bar{a} . Na $\bar{\lambda}$ g $\bar{\lambda}$ \bar{e} ber \bar{a} b \bar{a} r \bar{a} qu \bar{i} r \bar{a} pita n \bar{u} m $\bar{\lambda}$ ra Jesucrito Nazaredebema $\bar{\Lambda}$ $\bar{\Lambda}$ a \bar{d} e \bar{b} a biasia.‡ Ma $\bar{\lambda}$ Jesucritora b \bar{a} r \bar{a} ba crude cachi beasidaa, barib $\bar{\Lambda}$ r $\bar{\Lambda}$ \bar{A} \bar{c} \bar{o} r \bar{e} ba idjira $\bar{\lambda}$ r \bar{e} babisia. ¹¹ \bar{A} \bar{c} \bar{o} r \bar{e} cartade \bar{b} $\bar{\lambda}$ \bar{b} $\bar{\Lambda}$ a: “De obadaba m \bar{o} gara igarapedadara dji biara \bar{b} $\bar{\Lambda}$ da \bar{b} esia.”§ Jesura ma $\bar{\lambda}$ m \bar{o} gara qu \bar{i} r \bar{a} ca \bar{b} $\bar{\Lambda}$ a. B \bar{a} r \bar{a} dji de obada qu \bar{i} r \bar{a} ca pan $\bar{\Lambda}$ ba idjira igarasidaa. Barib $\bar{\Lambda}$ r $\bar{\Lambda}$ \bar{A} \bar{c} \bar{o} r \bar{e} ba idjira dji biara \bar{b} $\bar{\Lambda}$ da \bar{b} asia. ¹² Aba idjiab $\bar{\Lambda}$ r $\bar{\Lambda}$ dadjir \bar{a} ra poya \bar{e} dr $\bar{\Lambda}$ edaya. Idji awara \bar{A} \bar{c} \bar{o} r \bar{e} ba ni aba $\bar{\Lambda}$ da na $\bar{\lambda}$ \bar{e} j \bar{u} \bar{a} ne \bar{b} $\bar{\Lambda}$ \bar{e} basia \bar{e} ber \bar{a} r \bar{a} \bar{e} dr $\bar{\Lambda}$ edam \bar{a} r \bar{e} \bar{a} .–

¹³ Dji boror \bar{a} ba Pedro, Jua $\bar{\lambda}$ sida ne wayaa ne \bar{e} bedea pan $\bar{\Lambda}$ da unusida \bar{e} cawa cr \bar{i} chada \bar{e} basia. \bar{A} \bar{d} jir \bar{a} ba cawa panasidaa Pedrora Jua $\bar{\lambda}$ sida m \bar{a} cua carta cawa pan $\bar{\Lambda}$ \bar{e} da. Ma $\bar{\lambda}$ awara cawasidaa \bar{a} djira Jesu ume n \bar{i} babadjidada. ¹⁴ Barib $\bar{\Lambda}$ r $\bar{\Lambda}$ dji \bar{e} ber \bar{a} biadara \bar{a} dji ume n \bar{u} m $\bar{\Lambda}$ b \bar{e} r \bar{a} \bar{a} djira poya bi \bar{e} jarada \bar{e} basia. ¹⁵ Ma $\bar{\lambda}$ ne dji boror \bar{a} ba Pedroa, Jua $\bar{\lambda}$ a bi \bar{d} a jarasidaa dajadaa j $\bar{\lambda}$ \bar{a} ne w \bar{a} nam \bar{a} r \bar{e} \bar{a} . Ma $\bar{\lambda}$ be ara \bar{a} djiduba bedeasidaa. ¹⁶ N \bar{a} w \bar{a} jarasidaa:

–J \bar{a} $\bar{\lambda}$ \bar{e} ber \bar{a} r \bar{a} ra ζ s \bar{a} w \bar{a} odi? \bar{A} \bar{d} jia ma $\bar{\lambda}$ ne ununaca odapedadara j \bar{u} ma Jerusale $\bar{\lambda}$ nebemar \bar{a} ba cawa pan $\bar{\Lambda}$ a. Dadjia poya sewaa \bar{d} a ada \bar{e} a. ¹⁷ Barib $\bar{\Lambda}$ r $\bar{\Lambda}$ ma $\bar{\lambda}$ nebemada dewarar \bar{a} idu cawabida amaaba j \bar{a} $\bar{\lambda}$ Jesuare pan $\bar{\Lambda}$ r \bar{a} a waragadia idji tr $\bar{\lambda}$ neba waa bedear \bar{a} nam \bar{a} r \bar{e} \bar{a} .–

¹⁸ Ara ma $\bar{\lambda}$ da Pedrora Jua $\bar{\lambda}$ sida waya tr $\bar{\lambda}$ napeda ebuda jarasidaa ni ma \bar{a} r \bar{i} bi \bar{d} a Jesudebemada

‡ **4:10** Jesucrito Nazaredebema $\bar{\Lambda}$ $\bar{\Lambda}$ a \bar{d} e \bar{b} a. Griego bedea \bar{d} e “Jesucrito Nazaredebema tr $\bar{\lambda}$ neba” \bar{b} $\bar{\lambda}$ \bar{b} $\bar{\Lambda}$ a. § **4:11** Salmo 118:22; Luca 20:9-19.

bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã.

¹⁹ BaribΛrΛ Pedroba, Juañ bida jarasidaa:

–Bio crĩchadadua. ¿Biara bΛca ãcõrẽda ïjãnida wa bãrãba jara panΛda ïjãnida? Daimaarã biara bΛa ãcõrẽdrΛ ïjãnida. ²⁰ Daiba unupedadada, ùrĩpedada sida jaradia panania. Poya chupeadaẽa.–

²¹ Mañbe dji bororãba wetara waragadapeda Pedrora Juañ sida êdrΛ bΛsidaa. Puruda waya panΛ bẽrã cawadaẽ basía sãwã cawa odida. Dji ëberã biada carea jũmarãda ãcõrẽa bia bedea duanasidaa. ²² Mañ ëberã ne ununacadeba biadara cuarenta poa auðu basia.

Jesu ïjã beaba sozarrada iwidipedada

²³ Pedrora Juañ sida preso pananada êdrΛdapeda waabema Jesu ïjã bea ábaa duanΛmaa wãsidaa. Mañbe sacerdote bororãba, drõãrã dji dromarã bida ádjía jarapedadada jũma nẽbΛrΛsidaa. ²⁴ Mañ ùrĩsidade jũma ábaa ãcõrẽa iwidisidaa:

–Dai Boro jũma poya bΛ, bΛabΛrΛ bajãra, nañ ëjũãra, pusara, jũma ádjide nũmΛ sida osia. ²⁵ BΛ Jauredeba bΛ nezoca Davia nãwã jarabisia:*

¿Cãrẽ cãrẽã judiorãé puru beara quĩrũ duanΛ?
¿Cãrẽ cãrẽã puru beara ádji quĩrĩãbe bedea
au panΛ djõni carea?

²⁶ Druazabema bororãda dji dromarã ume ábaa dji jΛresidaa dadji ãcõrẽ ume, idjia bΛda Boro ume bida djõni carea.†

* **4:25** BΛ Jauredeba. Griego bedeeade λcΛrΛ cartade mañra neãa. BΛ nezoca Davi. Griego bedeeade λcΛrΛ cartade idjaba “dai drõãenabema” bΛ bΛa. † **4:26** Salmo 2:1-2. Idjia dadjirã Boroda bΛda. MañgΛba jara bΛa “idji Crito.”

27-28 Ara mañ quĩrãca nañ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorãéda, dadji Israel puru sida dji jaradapeda beđe ausedaa bΛ nezoca jipa bΛ Jesu beadi carea.‡ BΛa idjira dadjirã Boroda bΛdamĩna ãdjia mãwã osidaa bΛa naēna crĩcha bada quĩrãca. BΛara bio ΛbΛa bΛ bẽrã naēna bΛsia ãdjia mãwã odamãrẽã.

29 Dai Boro, acΛdua sãwã ãdjirãba dairãra waraga panΛda. Sozarrada dairã bΛ nezocarãa diadua bΛ beđeara ne wayaa neẽ jaradi carea. 30 BΛ ΛbΛa sida diadua cacua biẽ beara biabidi carea idjaba bΛ nezoca jipa bΛ Jesu trãneba ne ununacada odi carea.–

31 Ācõrẽa iwidipedadacarea ãdji duanΛ dera ure-sia. Mañne jũmarãda Ācõrẽ Jauredeba duanesidaa. Mañba Ācõrẽ beđeara ne wayaa neẽ jara duanesidaa.

Ananía Sapira sida beupedada

32 Mañ ewaride Jesu ãjã beara abari crĩchadeba, abari sodeba ãbaa bia duanasidaa. Ni abΛba jaradaca basía idjia ne erobΛra ababe idjidada, ãtebΛrΛ ãdjia erobeaba dji carebadjidaa.

33 Jesuba diabuedarãba Ācõrẽ ΛbΛadeba dadji Boro Jesu ãrẽbadadebemada ebuda jaradiabadjidaa. Idjaba Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebadjia.Š 34-35 Mañ bẽrã ãdjirã tãena ne neẽ beara neẽ basía. Ējũã erobeaba ãdji Ējũãra nẽdobuebadjidaa idjaba de erobeaba

‡ 4:27-28 Herode. Mañ Herodera Antipa trã jarabadjidaa. Nezoca. Mañ beđeaba idjaba jara bΛa “Warra.” Š 4:33 Ācõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebadjia. Mañ beđeaba idjaba jara bΛa “jũma ĕberãrãba Jesu ãjã beara wayabadjidaa.”

ãdji dera nêdobuebadjidaa. Nêdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarãmaa edebadjidaa cawa jedecadamãrẽã. Djaba aba ne neẽ bebΛΓΛde parata diabadjidaa.

³⁶ Maãne ëberã Jose abadada ãdjirã ume basia. Jesuba diabuedarãba idjira trã bΛsidaa Bernabe. (Bernabe trãba jara bΛΛ “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yõna basía. Chipre druade tosidaa. ³⁷ Maã Bernabeba ëjũãda nêdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã edesia.

5

¹ Idjaba ëberã Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. ãdjia bida ëjũãda nêdobuesidaa. ² BaribΛΓΛ Ananíara dji quima ume bedea audapeda dji paratara jũma diaẽ basía. Mãwãmĩna Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã diabΛΓΛde jũma diabΛΓΛada asia. ³ Maãne Pedropa jarasia:

–Ananía, bΛΛ ¿cãrẽ cãrẽã diaurura bΛ sode idu eda wãbisi? BΛΛ ãcõrẽ Jaurea sewada o bΛΛ. BΛ ëjũã nêdobuedadebema paratara ãcΛΓΛ mẽrã erobΛΛ. ⁴ Jãã ëjũãra ¿bareẽ basica? Nêdobuepeda dji parata sida ¿bareẽ basica? Jũma dia quĩrĩãé basibΛΓΛ ¿cãrẽ cãrẽã jãwã bΛ sode sewa oida crĩchasi? BΛΛ ëberãa sewa oẽ basía, ãtebΛΓΛ ãcõrẽa sewa osia.–

⁵ Maã ùrĩside Ananíara abeda beu basia. Maãnebema ùrĩpedadara bio ne wayasidaa.

* **5:1** Maã Ananíara ababe naã capítulo 5de odja bΛΛ. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananíanebemada bΛ bΛΛ. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada bΛ bΛΛ.

6 Mañbe ḷCARḷA cūdrarāba dji bēwārāra wuaba bḷradapeda tḷbaride edesidaa.

7 Dārāéne Ananía quima Sapirada jūésia.† Idjia Ananía sãwãnada adua basia. 8 Pedroba idjia iwiðisia:

–Máa jaradua ¿bārã ějũāra nēdobuesidaca bḷ quimaba parata enena quĩrãca?–

Sapiraba panusia:

–Mãe, jáḷgḷA nēbḷade nēdobuesidaa.–

9 Mañ bērã Pedroba jarasia:

–Bārāra ¿cārē cārēã sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sãwã oi cawaya? ¡ACḷdua! Bḷ quima tḷbaride wã pananada awuá zebḷdaa. Ara nawena bḷ sida tḷbaride ededia.–

10 Ara mañ jarabḷrḷde idjira Pedro jĩrũ caita beu bæesia. Cūdrarã eda jūēbḷdade unusidaa idjira beu tabḷda. Mañne dajadaa ededapeda dji quima caita tḷbarisidaa. 11 Mañ carea djabarāra, jūma mañnebema ũrĩpedada sida ne wayasidaa.

Jesu ĩjã beaba ěberārã zocārã biabipedada

12 Mañ ewaride Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārã ocuabadjidaa. Mãwã cawabisidaa Ācōrēra ādjirã ume bḷda. Abari crĩchaðeba jūma djabarāda Ācōrē de droma mōgaraba auðu jũrã ca bḷ edaare ābaa dji jḷrebadjidaa. Dji jḷre pananama Salomoḷ abadaa. 13 Djabarã awara ne wayaaba ni abḷda ādjirã ume pananaē basía, baribḷrḷ zocārãba ādjirãnebemada bia bedea duanasidaa. 14 Mañne zocārã umaquĩrārãba wērãrã bida dadji Borora

† 5:7 Dārāéne. Griego bedeaðe bḷ bḷa: “Hora ũbea babḷrḷde.”

ĩjãsidaa. Mãwã idji ãjã beara yõ wãsidaa. ¹⁵ Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã o panΛ bẽrã ãberãrãba cacua biẽ beada o icawa çΛdãde wa jueporode bΛbadjidãa Pedro wãyã wãbΛrΛde idji cacua jaureba waramãrẽã. ¹⁶ Zocãrã ãberãrã Jerusaleã caita bea purudebema bidã cacua biẽ beada, jai bara bea sidã ãdjimãa edebadjidãa. Maãbe jũmarãda biacuabadjidãa.

Bajãnebema nezocaba Jesuba diabuedarã ãdrΛ bΛda

¹⁷ Jesuba diabuedarãmaa zocãrã wã panΛ carea sacerdote dji dromada, jũma saduceorã idjiare bea sidã sode biẽ duanesidãa. ¹⁸ Maã carea Jesuba diabuedarãra jidadapedã preso bΛcuasidãa. ¹⁹ BaribΛrΛ ara maã diamasi dadjirã Boro nezoca bajãnebemaba dji edã wãbadara ewapedã ãdjirãra ãdrΛ bΛsia. Maãbe jarasia:

²⁰ -Ãcõrẽ de dromanaa wãnapedã ãberãrãa dadji zocai bai djiwididebemada jaradãdua.-

²¹ ãdjia ãrĩpedãdara ãjãsidãa. Nurẽma diapedã ãcõrẽ de dromanaa wãnapedã jaradia panesidãa. Maãmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duanΛ bidã jũma Israeldebema drõãrã dji dromarãda trãsidãa ãbaa dji jΛredĩ carea. Maãne ãcõrẽ de dromanebema zarrarãda preso bΛbada dedãa wãbisidãa Jesuba diabuedarã jΛrΛde wãnamãrẽã. ²² BaribΛrΛ zarrarãra preso bΛbada dede jũesidãde ãdjirãra ununaẽ basía. Maã bẽrã jẽda jarãde wãsidãa. ²³ Zarrarãba dji dromarãa nãwã jarasidãa:

-Dairāba preso ɬɔbada dera bio jũãtrɔ ɬɔda idjaba zarrarāda dji edaa wābadaza panɔda un-usidaa, baribɔrɔ ewa acɔbɔdade ni abaɔda un-unaē basía.-

²⁴ Mañ ũrĩsidade Ācōrē de dromanebema zarrarā boroba, sacerdoterā bororā bida cawa crĩchadaē basía idjaba cawadaē basía mamaɔba ɔtaa cārēda sāvāida.‡ ²⁵ Māvā duanɔne ēberāda eda zepeda jarasia:

-iBārāba preso ɬɔpedadarāba Ācōrē de droma dajada jaradia panɔ!-

²⁶ Mañ ũrĩsidade Ācōrē de dromanebema zarrarā, ādji boro sida Jesuba diabuedarā jɔrɔde wāsidaa. Baribɔrɔ enebɔdade biē odaē basía. Wayasidaa puruba ādjida mōgaraba tabari beadida. ²⁷ Enenapeda dji jɔre duanɔ quĩrĩpita nũmɔsidaa. Mañbe sacerdote dji dromaba ādjirāa jarasia:

²⁸ -Naēna dairāba bio jarasidaa bārāba jāñ ēberā trɔneba waa jaradiarānamārēã. Baribɔrɔ bārāba jũma Jerusaleñnebemarāa jaradia panɔ. Mañ awara jāñ ēberā beapedada carea daidrɔ bedeade ɬɔ quĩrĩã panɔ.-

²⁹ Mañne Pedroba, Jesuba diabuedarā waabemarā bida panusidaa:

-Ēberārāba jara panɔ cāyābara Ācōrēba jara ɬɔdrɔ iñanida panɔ. ³⁰ Bārāba Jesura crude cachi beasidaa.§ Baribɔrɔ bārāba beapedadara dadji drōã naēnabemarā Ācōrēba ɔrēbabisia. ³¹ Ācōrēba Jesura dadjirā Boroda ɬamārēã

‡ 5:24 Sacerdoterā bororā. Griego bedeade ɔcɔrɔ cartade nañ sida ɬɔ ɬa: “Sacerdote dji droma.” § 5:30 Deuteronomio 21:22-23.

idji jΛwa araare ɓΛsia. Idjaba dadi Ēdra Edabarida ɓΛsia. Idjideba israelerāba cadjiruara igaradapeɗa waya Ācōrēmaa poya zedīa. Māwāra ādjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrādoaya. ³² MaḷgΛdebemada dairāba ebuɗa jarabadaa. Ācōrē Jaure biɗa abarida jarabaria. Ācōrēba idji Jaurera idji ĩjābΛdarāa diabaria.-

³³ Maḷ ũrĩsidade dji dromarāra bio quĩrũsidaa. Maḷba Jesuba diabuedarāra bea quĩrĩ panesidaa.

³⁴ Maḷne pariseo Gamaliel abadada ɓasia. Maḷ Gamalielera judiorā ley jaradiabari dji droma basía. Jūmarāba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradrΛpeɗa Jesuba diabuedarāra dajadaa edebisia. ³⁵ Maḷbe dji dromarāa jarasia:

-Achirā Israeldebema, bārāba maḷ ēberārā sāwā odidebemada bio crīchadadua. ³⁶ Ēberā Teudá sāwānada quĩrānebaɗadua. Maḷra dārāē ɓΛa. Maḷ ēberāba ara idjida dji dromaana abadjia. Maḷ bēra cuatrociento ēberārāba idjira ēpēsidaa. BaribΛrΛ romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. Maḷbe jūma idjia oi crīcha ɓadara jōsia. ³⁷ Māwānacarea

Romanebema boroba jūmarāda juachabisia. Maḷ ewaride ēberā Juda Galileadebemada ɓasia. Maḷ Judaba ēberārāra zocārā idji ume eronībasia. BaribΛrΛ romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. ³⁸ Maḷ carea mḷa

jaraya: naḷgΛ ēberārāra idu ɓΛɗadua. Ādjirāra biē orānadua. Ādjia o panΛra, ādjia oi crīcha panΛ siɗa ara ādji crīchadeba ze ɓΛbΛrΛ, dārāēne jūma jōya.

³⁹ BaribΛrΛ Ācōrēba obi ɓΛbΛrΛ, bārāba poyadaēa. Maḷ bēra quĩrācuíta ɓeadaɗua Ācōrē ume djōna

amaaba.–

Gamalielba jaradara jūmarāba ijāsidaa. ⁴⁰ Mañbe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsidaa. Soaba ubidapeda ādjirāa jarasidaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēā. Mañbe ēdra ḅāsidaa. ⁴¹ Ara mañda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa jare panamaḅa ḅasrida wāsidaa. Cawasidaa Ācōrēba ādjirāra bia unusida, Jesu ijā pan carea idu bia mīgabida bērā. ⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza biḅa ādjirāba ewariza chupeadaē Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Ebuda jarabadjidaa Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.

6

Djabarā carebabadarā siete edapedada

¹ Mañ ewaride Jesu ijā beara auḅuara yō wāsidaa. Mañne griego bedede bedebadaba hebreo bedede bedebadara biē jara panesidaa. Jarasidaa djabarāba pēdra wērārā ewariza carebadade ādji pēdra wērārāda carebadacada. ² Mañ carea Jesuba diabueda doce panḅa jūma Jesu ijā beara ābaa jaredapeda nāwā jarasidaa:

–Bia ḅāēa dairāba Ācōrē bedea jaradia panara idu ḅādida ababe pēdra wērārā carebaḅi carea.*

³ Mañ bērā djabarā, bārānebema siete ēberārā jipa beada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredēba beadida panḅa idjaba crīcha cawa beadida panḅa. Maḅgārāra dairāba ḅāḅia pēdra wērārā, dewararā

* **6:2** Pēdra wērārā carebaḅi carea. Griego bedede ḅḅ ḅḅa: “Djārā ne cobigaḅi carea” wa “parata cawa jedecadi carea.”

sida carebadamārēã. ⁴ Māwã osidara dairãba poya biara Ācōrēã iwidi panania idjaba idji bedeara jaradia panania.-

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarãba bia ũrīsidaa. Mañ bērã Estebaãda edasidaa. Mañ Estebaãba Jesura bio ñjã basia; Ācōrē Jauredēba basia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timoãda, Parmenada, idjaba Nicolás Antioquíã purudebemada edasidaa.† Mañ Nicolára griego basía baribãrã judio quĩrãca babadjia. ⁶ Djabarãba maãgrãra Jesuba diabuedarãmaa edesidaa. Mañbe Jesuba diabuedarãba Ācōrēã iwidi bãdãde jãwada ãdjirã ãrã basidaa Ācōrēba quĩrãã bãda oðamārēã.

⁷ Mañne djabarãba bedea dadji Boro Jesudebemada auðuara jarasidaa.‡ Māwã Jesu ñjã beara Jerusaleñne auðuara yōsidaa. Mañ awara zocãrã sacerdoterã bida ñjãsidaa.

Estebaã dji bororãmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadēba Estebaãra bio careba basia. Idji ãbãlara Estebaãa diasia ne ununaca waibãlada ēberãrã tãēna o ãamārēã. ⁹ Mañne ãcãrã judiorã Cirene druadēbemada idjaba Alejandría purudebemada panasidaa. Ādjirã dji jãrebada dera “Nezoca Ēdrãpedadarã” abadjiãda. Dewara judiorã Cilicia druadēbemada idjaba Asia druadēbema sida panasidaa. Jūma mañ judiorãra Estebaã ume caicaya duanesidaa. ¹⁰ Baribãrã

† **6:5** Mañ Pelipēdebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40de, 21:8-9de bida. Idjira Jesuba diabuedaē basía. Idjira biara trã jarabadjidaa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, bedea bia jarabari.”

‡ **6:7** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedeaðe bã bãa “Ācōrē bedea.”

ãdjirãba Estebaãra poyadaẽ basía, idjira Æcõrẽ Jaure necawaadeba bedeabadji bẽrã. ¹¹ Maã carea ãdjirãba ἄκρα ἔberãrãa paratada diasidaa nãwã sewa odamãrẽã:

-Daiba ũrĩsidaa jãḷ ἔberãba Moisedebemada, Æcõrẽnebema sida biẽ bedeã ḷada.-

¹² Mãwã ãdjirãba puruda, judio dji dromarãda, judiorã ley jaradiabada sida quĩrũbigasidaa. Maã carea Estebaãra jidadapedã judiorã dji bororã ãbaa jare duanãmaa edesidaa. ¹³ Maãne sewa jaradamãrẽã ἄκρα ἔberãda mamaa edesidaa. Maãgãrãba nãwã jarasidaa:

-Jãḷ ἔberãba Æcõrẽ de dromanebemada, dadjirã leydebema sida biẽ bedeã ḷabaria. ¹⁴ Idjia jariasia Jesu Nazaredebemaba Æcõrẽ de dromara ãrĩda idjaba Moiseba jaradia ḷadara quĩrã awara oida. Idjira mãwã bedeã ḷada daiba ũrĩsidaa.-

¹⁵ Jũma dji bororã mama chũmeaba Estebaã acḷḷadaẽ unusidaa idji quĩrãra bajãnebema nezoca quĩrãdarra quĩrãca ḷada.

7

Estebaãba Moise, Æcõrẽ sida biẽ jaracaada ada

¹ Maãne sacerdote dji dromaba Estebaãa iwidisia:

-¿Ãdjia jara panãra wãrãca?-

² Estebaãba nãwã panusia:

-Mã djabarã judiorã, mã bororã, mã djuburia mã bedeada ũrĩnada. Dadji drõã naẽnabema Abrahaã wadi Mesopotamia druade baside Haraã purude ḷade wãĩ naẽna Æcõrẽ dji Droma ḷara idjima odjasia. ³ Æcõrẽba idjia jariasia: “ḷa druara,

b_Λ ēberāra sida amepeda wādua. M_Λla druada b_Λa ac_Λbiya mamaa wāmārēā.”* 4 Ara ma_Λda Abraha_Λra caldeorā druadebemada ēdr_Λpeda Hara_Λne bade wāsia. Abraha_Λ zeza jaidadacarea Ācōrēba Abraha_Λra idi dadjirā duan_Λ druadaa enesia.† 5 Barib_Λr_Λ Ācōrēba Abraha_Λ na_Λ druade ējūāra ni maārī bida diaē basia. Āteb_Λr_Λ wārāneba jarasia idjīa, idjideba yōb_Λdarāa bida na_Λ druara diaida.‡ Ācōrēba māwā jarasia Abraha_Λba wadi warra neē baside. 6 Idjaba Ācōrēba Abraha_Λ jarasia idjideba yōb_Λr_Λ purura djārā druade baida, mama djārā nezocarāda beadida, idjaba ma_Λ ēberārāba ādjirāra cuatrociento poa biē eropananida. 7 Barib_Λr_Λ Ācōrēba Abraha_Λ nāwā jarasia: “Ādjirā zoca eropan_Λ purura m_Λa cawa oya. Māwānacarea b_Λ purura ēdr_Λpeda na_Λ druade m_Λa bia bedeadia.”§

8 Ma_Λbe Ācōrēba Abraha_Λ jarasia jūma idjideba yōb_Λdarāda cacua wēāgodida pan_Λda Ācōrēneda cawabidi carea.* Ma_Λ bērā idji warra Isa todacarea ocho ewari b_Λde dji warrara cacua wēāgosia.† Isaba idji warra Jacobora abari quīrāca osia. Jacoboba idji doce warrarā sida abari quīrāca osia.

9 Māwānacarea Jacobo warrarāba ādji djaba Jose ume biē pan_Λneba idjira nēdobuesidaa

* 7:3 Genesi 12:1. † 7:4 Genesi 11:31neba aba 12:9daa. ‡ 7:5 Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8. § 7:7 Genesi 15:13-16. * 7:8 Genesi 17:4-14. Ma_Λg_Λdeba Esteba_Λba jara basia israelerāba ādjirā de droma neē pananamīna ādjirāra Ācōrē puru basida. † 7:8 Genesi 21:3-4.

Egipto druade nezocada bamārēã.‡ BaribΛΓΛ mama Ācōrēra idji ume basia. ¹⁰ Mañ bērã jūma idji bia mīga bΛdebemada Ācōrēba ēdρΛ bΛsia. Idjía necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumārēã. Mañ bērã dji boroba Josera idjiarebemada bΛsia. Māwã Egiptora idjaba dji boro ēberārã sida Jose jΛwaeda panesidaa.§

¹¹ Mañ ewaride Egipto druade, Canaañ druade bida jarrabada zesia. Mañba jūmarãda bia mīga duanasia. Mañ bērã Jacobo warrarãba trigoda nēdo quīrīã pananamīna ununaē basía.

¹² Mañne Jacoboba ūrīsia Egipto druade trigora barada. Mañ carea idji warrarãra maaaa trigo nēdode diabuesia.* Mañra ādji naārã wāpedada basía.

¹³ Wayacusa wāsidade Joseba idji djabarãa cawabisia idjira ādji djabada.† Māwã Egiptodebema boroba Jose ēberārãra cawasia.

¹⁴ Mañbe Joseba idji zeza Jacobora, jūma idji ēberārã sida idji bΛma enebisia. Ādjirãra 75 panasidaa.‡

¹⁵ Māwã Jacobora Egipto druade jūesia. Mama dārã bapeda jaidasia.§ Idji warrarã sida mama jaidasidaa.

¹⁶ Mañbe ādjira Siqueñ purudaa edesidaa. Mama beuda tΛbaribada uriade bΛsidaa. Mañ uriara Abrahañba Hamo

‡ **7:9** Genesi 37:26-28. MañgΛdeba Estebañba jara bΛa Ācōrēba Josera israelerã carebai carea diabuedamīna ādjirãba idjira igarasidada. Ara mañ quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedeabadarã sida igarasidaa. § **7:10** Genesi 41:37-46. *

7:12 Genesi 42:1-3. † **7:13** Genesi 45:1-16. ‡ **7:14** Genesi 45:9deba aba

47:12daa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara bΛa Jacobo ēberārãra 70 duanada. BaribΛΓΛ traduccioñ drōã griego bedeade bΛde jara bΛa 75 duanada. Estebañba griego cartadeba nēbΛΓΛ bΛa. § **7:15**

Genesi 49:33.

warrarãa nêdoda basía.*

Estebaãba Moise bia jarada

¹⁷ Æcõrêba Abrahaã ume bedea bΛdara dārãéne oida basía. Maã ewaride israelerãa Egipto druade isabe yõbΛda bërã zocãrã panasídaa. ¹⁸ BaribΛrΛ dewarada Egiptodebema boroda besía. MaãgΛba Josedebemada adua basía. ¹⁹ Maã carea dadji purura cūrūgapeda bio biê osia. Ædji warrarã djiwidi todara ôgo igarabisia beudamãrêã.†

²⁰ Maã ewaride Moiserãa tosidãa. Idjira bio quĩrãwãrêã querasia.‡ Djibarirãba Ædji dede jedeco ũbea waga eropanasídaa. ²¹ BaribΛrΛ dji warra zaque Æyã bΛsidãde Egiptodebema boro cauba unupeða idji warra ara quĩrãca daupêsia.§ ²² Mãwã bΛde Egiptodebema ne cawa beaba Moisea Ædji crĩcha cawaara jũma jaradiasídaa. Mãwã idjira crĩcha cawaadeba bedeadãdã idjaba ne waibΛada obadãia.

²³ Moise cuarenta poa basíde idji êberãrã israelerãa acΛde wãida crĩchasia. ²⁴ WãbΛrΛde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biê o bΛda. Maã carea Moiseba Israeldebemara carebade wãsia. Maãne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biê o bΛ carea. ²⁵ Moiseba crĩchasia israelerãba cawadida idjideba Æcõrêba Ædjirãa êdrΛ bΛida. BaribΛrΛ Ædjirãba cawadaê

* **7:16** Wãrãda Hamo warrarã êjũãra JacobobΛrΛ nêdosia. Maã êjũãra Siqueã purude basía (Genesi 33:19). Abrahaãba beuda tΛbaribada uria Hebrol caita bΛda nêdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora maã uria de tΛbarisídaa (Genesi 50:13). Josera Siqueãne tΛbarisídaa (Josue 24:32). † **7:19** Exodo 1:8-22. ‡ **7:20** Bio quĩrãwãrêã querasia. MaãgΛba idjaba jara bΛa “Æcõrêba idjira bio bia unusia.” § **7:21** Exodo 2:1-9.

basía. ²⁶ Nurēma Moiseba unusia israelerāda umé djō panΛda. Ādji ibiadamārēã nāwã jarasia: “¡Bārāra abari purudebemaa! ¿Cārē cārēã jāwã djō panΛ?” ²⁷ BaribΛrΛ dji puo badaba MoiserΛ tΛ chātapeda jarasia: “¿Caiba bΛra dai boroda bΛsi? ¿Caiba bΛra dai cawa obarida bΛsi?” ²⁸ ¿Mā sīda bea quīrīã bΛca Egiptodebema nuena beada quīrīca?” ²⁹ Mā ūrīside MoiserΛ mīrū wāsia.* Mā lbe Madiaā druade drua āibema quīrīca babadjia. Madiaāne bΛde warrada umé unusia.

³⁰ Cuarenta poa badacarea ewari aba MoiserΛ ējūã pōãsa ewaraga bΛde Sinai eya caita basia. Māne bajānebema nezocada bacuru zaque uruga nūmΛne idjima odjiasia.† ³¹ Moiseba mā unside cawa crīchaē basía. Mā carea caitaara wāsia biara acΛi carea. Māne Ācōrē bedeabΛrΛda ūrīsia. ³² Ācōrēba idjía nāwã jarasia: “Māra bΛ drōã naēnabemarāba ījā panana Ācōrēa. Abrahaāba, Isaba, Jacobo bīda māra ījā panasīdaa.”‡ Mā ūrīside MoiserΛ ne wayaaba ure nūmesia. Māba araa acΛida waya basia. ³³ Māne dadi Boroba Moisea jarasia: “Naā eyade bΛra mā quīrāpita bΛ bērā bΛ jīrūne jΛ bΛra ērādua. ³⁴ Mā unu bΛa mā purura Egipto druade bio bia mīga bΛda. Idjaba mā ūrī bΛa āduba mīã sopua bedeã panΛda. Mā bērā māra ze bΛa ādjirā ēdrΛ bΛi carea. Mā bΛra Egiptodaã diabueya.”§

Judiorāba Moise igarapedada Estebaāba jarada

* **7:29** Exodo 2:11-21. † **7:30** Bajānebema nezoca. Antiguo Testamento de Ācōrē odjabΛrΛde edaude bΛ bΛa “bajānebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuda bΛa ĀcōrēdrΛ bedeã bΛda. ‡ **7:32** Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § **7:34** Exodo 3:7-10.

35 Israelerāba Moiserā igarasidaa. Idjia nāwā jarasidaa: “¿Caiba bΛra dai boroda bΛsi? ¿Caiba bΛra dai cawa obarida bΛsi?”* BaribΛrΛ ara maļ Moiserā Ācōrēba Egiptōdaa diabuesia israelerā boroda bamārēā idjaba ādjirāra mamaΛba ēdrΛ edamārēā. Moiseba bajānebema nezoca bacuru zaque uruga nūmΛne odjada ΛbΛadeba māwā osia. 36 Moiseba zocārā ne ununaca o bΛdeba dadji drōā naēnabemarāra Egiptōdebemada ēdrΛ enesia. Pusa Purruđe ne ununacada osia bia chāni carea. Idjaba cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bΛde bida ne ununacada obadjia.† 37 Ara maļ Moiseba israelerā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mļ diabueda quīrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Maļ ēberāra bārā purudebema baya. Idjia jarabΛrΛra ĩjānada.”‡ 38 Idjaba Moiserā ējūā pōāsa ewaraga bΛde jūma israelerā ume basia. Mama Sinai eyade idjira bajānebema nezoca ume bedeasia. Bedea dadji sāwā beadida panΛnebemada edapeda dadji drōā naēnabemarā jarasia.

39 BaribΛrΛ Moiseba jarađara dadji drōā naēnabemarāba ĩjā quīrīānaē basia, ātebΛrΛ idjira igarasidaa. Egipto druadaa jēda wā quīrīā panasidaa.§ 40 Moise eyade baside ādjirāba Aaroļa jarasidaa: “Jāļ Moiseba dairāra Egiptōdeba ēdrΛ

* 7:35 MaļgΛdeba Estebaļba jara basia israelerāba Moise igarapedada quīrāca Jesuda, Ācōrēneba bedeabadarā sida igarasidaa.

† 7:36 Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ 7:37

Deuteronomio 18:15,18. Idjia jarabΛrΛda ĩjānada. Maļra griego bedede łcΛrΛ cartade neča. § 7:39 Egipto druadaa jēda wā

quīrīā panasidaa. Griego bedede maļba idjaba jara bΛa: “Egiptorā ācōrēda ēpē quīrīā panesidaa.”

enesia. BaribΛΓΛ idji sãwãnada cawadaëa. Mañ bërã dairã nocodaa edemãrëã ãcõrëda odua.”*

⁴¹ Ara mañda ãdjirãba paca zaque zaca bΛda osidaa. Mañgá animarãda babue diasidaa. Mañne ãdji jΛwaba opeðada carea bΛsrida ewarida osidaa.† ⁴² Mañ carea Ñcõrëba ãdjirãra igarapeda dewara ãcõrëda idu ëpëbisia. Mañne ãdjirãba bajãne unubadarãa bia bedeã panesidaa. Mañnebemada Ñcõrëneba bedeabadarã cartade nãwã bΛ bΛa:

Israelerã, bãrã cuarenta poa ëjũã põãsa ewaraga bΛde duanasidade ¿animarãda mãa babue diabadjidaca?

⁴³ jMãwãéa! ÆtebΛΓΛ ãcõrë Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba bãrã ãcõrë Repañ abada chĩdau zaca oëa sida edebadjidaa.

Mañra ara bãdji jΛwaba osidaa ãdjía bia bedeadi carea. Mañ carea mãa bãrãra Babilonia drua wagaa jΛretaya.‡

Estebaãba Ñcõrë de dromanebema jarada

⁴⁴ Ëjũã põãsa ewaraga bΛde dadji drõãenabemarãba Ñcõrë wua deda eronĩbadjidaa. Mañ wua deba cawabisia Ñcõrëra ãdjirã ume bΛda. Ñcõrëba Moisea wua dera obisia idjía unubida quĩrãca. ⁴⁵ Mãwãnacarea ãdjideba yõpedadarãba wua dera eropanasidaa. Josue ãdji boro baside wua dera nañ druadaa enesidaa. Mañ ewaride dewara puru nañ druade beada Ñcõrëba dadji drõãenabemarã quĩrãpita ãyã jΛrecuasía. Mãwã nañ druara jũma jãrĩsidaa.§ Ñcõrë wua dera Davi

* **7:40** Exodo 32:1. † **7:41** Exodo 32:2-6. ‡ **7:43** Amos 5:25-27.

§ **7:45** Josue 21:43-45.

ewaride wadibida nañ druade basia. ⁴⁶ Jacobo Æcõrēba Davira bia unusia. Daviba Æcõrēa iwidisia idji itea de biada oi carea.* ⁴⁷ Mañ dera idji warra Salomõlba osia.† ⁴⁸ BaribΛΓΛ Æcõrē dji Dromaara bΛra jΛwaba oda dede baca. Æcõrēneba bedeabariba cartade nãwã bΛsia:

⁴⁹ Mñ chũmebarira bajãa. Nañ ëjũara mñ jĩrũ bΛbaría.

Bãrãba ¿cãrē deda mñ itea odi? ¿Sãma mñra ãnãũbidí?

⁵⁰ ¿Mñra ara mñdji jΛwaba ne jũmada osiēca?‡

Judiorãba Æcõrē ÿãnaca Estebaãba jaraða

⁵¹ ¡Bãrãra cΛwΛΓΛ zarea tabeaa! ¡Sodeba ÿãnaca!§ Æcõrē bedeara ùrĩ quĩrĩãnaca. Æcõrē Jaureba jara bΛra bãrãba ewariza igarabadaa. Ara bãdji drõãenabemarã quĩrãca panΛa. ⁵² Ædjirãba Æcõrēneba bedeabadarãda biē odi carea jũma ëpēsidaa. Ëberã Jipa bΛ zeĩ jarapedadarã sida beabadjidaa.* Ara mañ quĩrãca bãrãba mañgΛ Ëberã Jipa bΛra jidapeda beasidaa. ⁵³ Æcõrēba idji leyra bajãnebema nezocarãneba bãrãa diaðamĩna ¡bãrãba ÿã odacaa!-

⁵⁴ Mañ bedeã ùrĩsidae judiorã bororãra Estebaã ume bio quĩrũbΛdaba ãdji quidara cΛrrΛabisidaa.

⁵⁵ Mãwã duanΛne Estebaãra Æcõrē Jauredeba

* **7:46** 2 Samuel 7:1-16. † **7:47** 2 Cronica 3:1-2. ‡ **7:50** Isaía 66:1-2. Estebaãba jara bΛra Æcõrē de dromanebemada biē jaraða carea bedeã neē bΛda. DavibΛΓΛ de dromada obi quĩrĩã basia Æcõrē itea. ËberãrãbΛΓΛ Æcõrēra dede eda wagaya panΛa. § **7:51** Sodeba ÿãnaca. Griego bedeade “so wẽãgoē tabea” bΛ bΛa. * **7:52** Isaía 53:11; Jeremía 23:5; 33:15.

basia. Bajãnaa acΛbΛrΛde Ācõrẽ quiřãwãrẽã dorrodorroadã idjaba Jesura Ācõrẽ jΛwa araare nũmΛda unusia. ⁵⁶ Maãne Estebaãba nãwã jarasia:

-¡AcΛdadua! ¡Mãa bajãra ewa nũmΛda unu bΛa!
¡Naã Djara Edadara Ācõrẽ jΛwa araare nũmΛda unu bΛa!-†

⁵⁷ Maã ũrĩsidade ãdjirãra dji cãbãyã bia duane-
napeda ãdji cΛwΛrΛra jΛwaba jũãtrΛsidaa. Maãne
jũmarãba Estebaãra orra edasidaa. ⁵⁸ Puru ãyã
ededapeda mõgaraba tabari jidasidaa. Idji naãrã
biẽ jarapedadaba ãdjia ãrã jãbadara ãrãnapeda
cũdra caita bΛcuasidaa wagamãrẽã. Maã cũdrara
Saulo abadjidaa.

⁵⁹ Mõgaraba tabari eropanΛne Estebaãba Ācõrẽã
nãwã iwĩdisia:

-Mã Boro Jesu, mã jaurera edadua.-

⁶⁰ Maãbe chĩrãborode cobepeda jĩgua jarasia:

-Mã Boro, naãgΛ ãberãrãra bedeadẽ bΛrãdua naã
cadjirua o panΛ carea.-

Mãwã bedepeda jaidasia.

8

1-2 Maãbe ãcΛrΛ Ācõrẽ waya beaba Estebaãra
tΛbarisidaa. Idji carea jĩãbi bΛga duanesia. Maãne
Estebaã beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ãjã bea mĩrũ wãpedada

Maã ewaride ãberãrãba Jerusaleãne Jesu ãjã
beara bio biẽ o panesidaa. Maã carea Jesu
ãjã beara jũma Judea druadaa idjaba Samaria
druadaa mĩrũ wãsidaa. Jesuba diabuedarãdrΛ

† **7:56** Estebaãba maã bedeadeba jarasia Jesura Ācõrẽãda. Marco
14:62.

Jerusaleãne panesidaa. ³ Maãne Sauloba Jesu ijã beara biẽ obadjia waa ijãrãnamãrẽã. Deza wãpeda umaquĩrãra, wẽrãrã sida jidacuapeda preso ðabadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wãna

⁴ Baribãrã Jerusaleãneba mĩrũ wãpedadaba ãdji wãbãdaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidaa. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abããdaa wãsia.* Mama jaradiabadjia Jesura ãcõrẽba ãdrã edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara ðada ãrĩsidade idjaba ne ununaca o ðada unusidade jũmarãba quĩrãcuita ãrĩ duanabadjidaa. ⁷ Zocãrã ãberãrã jai bara beada biacuasidaa. Maã jairãra ãdji cacuadebemada bia ãdrãcuabadjidaa. Idjaba zocãrã ðãradrã beada, jĩrũ biẽ bea sida biacuabadjidaa. ⁸ Maã carea maã purudebemarãra bio ðãsrída duanasidaa.

⁹ Jãibana Simoã abadada mama basia. Ara idjida dji dromada crĩchabida bẽrã Samariadebemarãra cũrũga erobasia.† ¹⁰ Idjia jarabãrãra ãberãrã dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quĩrãcuita ãrĩbadjidaa. Jũmarãba jarabadjidaa idjira ãcõrẽ Ìbã Droma abadada. ¹¹ ãberãrãba maã jãibanara bio ãpẽ panasidaa idjia o ðãdeba dãrã cũrũga erobada bẽrã.

¹² Baribãrã Pelipeba bedea bia Jesucritodebemada idjaba ãcõrẽba idji ãberãrã bia pe erobãdebemada ãdjirãa jaradia ðabadjia. Maãne

* **8:5** Hecho 6:5. † **8:9** Griego bedea de maã versículoaba idjaba jara ðãã: “Maã Simoãba o ðã carea Samariadebemarãba bio cawa crĩchadaẽ basía. Maãne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

panΛ carea bio sobiē bΛda. Cadjiruaba bΛra preso erobΛa.-

²⁴ Mañne Simoļba jarasia:

-Mļ carea dadjirā Boroa iwididadua bārāba jarapedadara māwārāmārēā.-

²⁵ Pedroba Juaļ bida bedea dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusaleļnaa jēda wāsidaa. WābΛdade Samaria druade zocārā puru beade maļ bedea biara jara wāsidaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

²⁶ Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

-¡PiradrΛdua! Jerusaleļneba Gaza puruđaa wābada ođaa wādua.- (Maļ ora ējūā pōāsa ewaraga bΛde wā bΛa.)‡

²⁷ Ara maļda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Maļ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.‡ Dji borora wērā basía.* Maļ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleļnaa wā basia Ācōrēa bia bedei carea. ²⁸ Idji druadaa jēda wābΛrΛde idji carretade Ācōrēneba bedebari Isaía cartada aΛ chūmasia.

²⁹ Māwā bΛde Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari bΛ carreta caita nībade wādua.” ³⁰ Ara maļda

‡ **8:26** Maļ ora ējūā pōāsa ewaraga bΛde wā bΛa. Griego bedeade maļra ebuda bΛēa. Āibērā jara bΛsicada “Maļ ode naļ ewaride wānacao” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadacao.” § **8:27** Nezoca droma. Čāpūrīā bedeade bΛ bΛa “eunuco.” Maļba jara bΛa idjira čārāta ja basida wērā nezoca bērā. * **8:27** Dji borora wērā basía. Idjira “ādji Candace” abadjidaa.

araa pira wãpeda ùrĩsia dji nezocaba Isaía cartada jĩgua le chũmɔda. Mañne Pelipeba iwidiisia:

-¿Bɔa le bɔra cawa bɔca?-

³¹ Idjia panusia:

-Ni abaɔba jaradiaẽbɔra mɔa ¿sãwã cawai?-

Mañne idjia Pelipea jarasia badopeɔa idji caita chũmemãrẽã. ³² Idjia ãcõrẽ Bedeade le badara naɔgɔ basía:

Oveja beabadamaa edebada quĩrãca idjira beade edesidaa.

Dji cara tɔbarima bɔde oveja chupea babari quĩrãca chupea besia.

³³ Idji carea ipidapɔda jipa cawa odaẽ basía. Beapɔɔda bẽrã ¿caiba idji warrarãnebemada poya nẽbɔra?†

³⁴ Mañbe Etiopíadebema nezoca dromaba Pelipea iwidiisia:

-ãcõrẽneba bedeabariba nama ¿caidebemada bɔsi? ¿Ara idjidebemada bɔsica wa dewaradebemada bɔsi? Mã djuburia jaradua.-

³⁵ Ara mañda Pelipeba mañ bedeadeba bedeabia Jesudebemada jaradia besia. ³⁶ Mãwã panɔne baido bɔma jũene wãsidaa. Mañne nezoca dromaba jarasia:

-Acɔdua. Nama baidoda bɔa. Mãra ¿borocueiẽ bɔca?-

[³⁷ Pelipeba jarasia:

-Bɔa Jesura ãcõrẽ Warrada wãrãda soɔeba ãjã bɔbɔra, borocueida bɔa.-

Mañne nezoca dromaba panusia:

† 8:33 Isaía 53:7-8.

-Māa wārāda ījā ʙʌa Jesucritora Ācōrē Warada.-]‡

³⁸ Ara maŕda idji carretara nūmebisia. Ādji umena doeḏaa wānapeda Pelipeba idjira borocuesia. ³⁹ Drua zebʌdaḏe dadjirā Boro Jaureba Pelipera āyā edesia. Nezoca dromaba idjira waa unuē basía, baribʌrʌ ode ʙʌsriḏa wāsia. ⁴⁰ Maŕne Pelipera Azoto puruḏe odjasia. Maŕbe puruza bedeā bia Jesuḏebemada jara wāsia aba Cesarea puruḏe jūēbʌrʌḏaa. §

9

Sauloba Jesu ījāna

¹⁻² Maŕ ewaride Sauloba wadibida dadjirā Boro ījā ʙeara quenai carea waraga ʙabadjia. Sacerdote dji droma ʙʌmaa wāpeda iwidisia cartada ʙʌcua diamārēā. Maŕ cartara Damasco puruḏe judiorā dji jʌrebada deza edeida crīcha ʙasia. Cartade ʙʌ ʙasia ādjirā tāēna Jesu Oḏe nīna umaquīrārāda, wērārā siḏa jidapeda Jerusaleḏnaa jūma edeida ʙʌda. ³ Maŕ cartara edapeda wāsia. Oḏe nīne Damasco caita jūēbʌrʌḏe cawaēne bajāneba uruada jʌrā tēūsia. ⁴ Maŕba Saulora egode ʙaebisia. Maŕne bedeada ūrīsia. Maŕ bedeaba jarasia:

-Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā mʌra biē oi carea ēpē ʙʌ?-

⁵ Maŕne Sauloba iwidisia:

‡ **8:37** Griego bedeade zocārā cartade maŕ versículora neēa.

§ **8:40** Maŕ Azoto purura Antiguo Testamentode “Asdo” ʙʌ ʙʌa. Pilisteorā puru basía. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotodeba Cesarea puruḏaa wāi carea noventa kilómetro jīrūba wāida ʙasia Mediterraneo pusa icawa.

-Mā boro, ¿bāra cai?-

Dji bedeaba panusia:

-Māra Jesua. Bāa biē oi carea ēpē bāra māa.
Ara bāduba puabāra cūmia ārā tāgabāra quīrāca.*

⁶ Jābē piradrāpeda Damasco purudaa wādua.†
Jāma abāba jaraya bāa cārēda oida bāda.-

⁷ Saulo ume wābādara bio dauperasidaa.
Ādirāba bedeara ūrīsidamīna ni abāda ununaē
basía. ⁸ Saulora egode tabapeda piradrāsia,
baribāra dau ogabāra de poya unuē basía. Maābe
idji ume wābādaba idji jādade jidāpeda
Damascoāda edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ūbea
unuē basia, ne coē basia, idjaba baido doē basia.

¹⁰ Damascoē ēberā Ananía abadada basia. Maā
Ananíaba Jesucitora ījā basia.‡ Cāimocara quīrāca
idjia unusia dadjirā Boroba nāwā jarabāra:

-¡Ananía!-

Idjia panusia:

-Māra nama bāa, mā Boro.-

¹¹ Dadjirā Boroba jarasia:

-Piradrāpeda Juda deāa wādua. Maā dera
O Jipa Bā abadaē bāa. Jūēsira jaradua bāa
ēberā Saulo Tarsodebemada acāde ze bāda. Ara
nawena idjia Ācōrēa iwidi bāa. ¹² Idjia cāimocara
quīrāca unusia umaquīrā Ananía abadada idjima

* **9:5** Ara bāduba puabāra cūmia ārā tāgabāra quīrāca. Griego bedeade zocārā cartade māra neēa. † **9:6** Λαγα versioāne versículo 6 nocoare naāgāda bā bāa: “Maābe ne wayaaba cacua ure nūmada Sauloba jarasia: Mā Boro, bāa ¿cārēda quīrā bā māa oida? Maāne Dadjī Boroba jarasia.” Baribāra māgāra griego bedeade neēa. ‡ **9:10** Maāgā Ananíara naā capítulo 9de, capítulo 22de bida odja bāa. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada bā bāa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada bā bāa.

zepeda idji ḷrḷ jḷwa bḷbḷrḷda idji dauba wayacusa unumārēã.-

¹³ Mañne Ananíaba jarasia:

-Mḷ Boro, mḷa jḷḷ ēberānebemada ūrī bḷa. Zocārāba jarabadaa Jerusaleḷne idjia bḷ ēberārāra bio biē o bḷda. ¹⁴ Mañ awara sacerdote bororā trḷneba naḷ puruḷaa ze bḷa bḷ ḷjā beara jūma jida edei carea.-

¹⁵ Baribḷrḷ dadi Boroba jarasia:

-Wādua. Mḷa idjira edasia mḷnebemada judiorāēã, ādjirā bororāa, idjaba israelerāa biḷa bedeamārēã. ¹⁶ Mḷa idjía cawabiya sḷwḷ bia mīga baida bḷda mḷnebemada bedeai carea.-

¹⁷ Ara maḷda Ananíara Saulo bḷmaa wḷsia. Dji dede eḷa wḷpeda idji jḷwara Saulo ḷrḷ bḷpeda jarasia:

-Djaba Saulo, dadi Boro Jesu bḷma oḷe odjadaba mḷra zebisia wayacusa bḷ dauba unumārēã idjaba Ācōrē Jaureḷeba bēmarēã.-

¹⁸ Ara maḷda Saulo daudeba beḷa e quīrāca beḷa jurrusia. Mañne wayacusa unu besia. Mañbe piradrḷpeda borocuesia. ¹⁹ Mañbebḷrḷ ne copeḷa cacua ḷbḷasia.

Saulo Damasco puruḷe baḷa

Saulora Damascoḷe Jesu ḷjā bea ume dārāsia. ²⁰ Mañne judiorā dji jḷrebada deza idjia jaradia besia Jesura wārāda Ācōrē Warrada. ²¹ Jūma mañ ūrībḷdaba cawa crīchaḷaē basía. Ādjirāba nḷwḷ iwīḷi duanasīḷaa:

-¿Naḷgḷēca Jerusaleḷne Jesu ḷjā beara jōbi quīrīã baḷara? ¿Nama ze bḷēca ādjirāra sacerdote bororāmaa preso edei carea?-

²² BaribΛΓΛ Sauloba ewariza ebudaara cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Maλba Damascodebema judiorāba cawa crīchadaē panesidaa.

Saulo mīrū wāna

²³ Ewari zocārā badacarea judiorā Damascodebemara Saulo beadi carea bedea ausidaa. ²⁴ Maλ carea āsa, diamasi bida dji purude eda wābadama jλā panasidaa. BaribΛΓΛ ādjia crīcha panΛra Sauloba cawasia. ²⁵ Maλ bērā diamasi Jesu ījā beaba Saulora ē waibΛade bΛdapeḁa dji puru mōgaraba auḁu jūrā ca bΛdeba uḁaa puru dajada Λrabari bΛsidaa.

Saulo Jerusaleλnaa wāna

²⁶ Saulo jēda Jerusaleλnaa wāside Jesu ījā bea ume be quīrīā basia.Š BaribΛΓΛ idjira waya panasidaa. Ādjirāba ījānaē panasidaa idjia wārāda Jesura ījā bΛda. ²⁷ BaribΛΓΛ Bernabeba Saulora edesia Jesuba diabuedarāmaa. Maλbe idjia nēbΛΓΛsia sāwā Sauloba dadji Borora ode unusida, dadji Borora idji ume bedeadada, idjaba sāwā Sauloba Damascode Jesudebemada ne wayaa neē bedeadadjida. ²⁸ Māwā Saulora ādjirā ume besia. Maλne Jerusaleλne Jesudebemada ne wayaa neē bedea nībabadjia. ²⁹ Judiorā dji griego bedeadade bedeadadarā ume Jesudebemada bedeadadjia baribΛΓΛ idjira bea quīrīā panasidaa. ³⁰ Djabarāba maλ cawasidade Saulora Cesarea puruḁaa edesidaa. MamaΛba idji puru Tarsoda diabuesidaa.

Š **9:26** Saulora Jerusaleλnaa jēda wāi naēna poa ūbea dārāsia. Galata 1:17-19.

³¹ Māwānacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade bida djabarāra necai duanasidaa. Ācōrē Jauredeba biara ĩjāsidaa, dadjirā Boro waya pananeba nībasidaa idjaba Ācōrē Jaure aḅadeba yō wāsidaa.

Ēberā Enea abada biada

³² Mañ ewaride Pedrora Ācōrē ēberārā aḅa nībabadjia. Ewari aba Lida purude beada aḅade wāsia. ³³ Mama ēberā Enea abadada unusia. Mañ ēberāra ḅaradrḅa ḅa bērā ocho poa cḅade ḅasia.

³⁴ Mañne Pedroba jarasia:

–Enea, Jesucritoba ḅara biabisia. ¡Piradrḅua! ḅa cḅara beḅadua.–

Ara mañda Eneara piradrḅasia. ³⁵ Lida purude, Saroñ ējūāne bida jūmarāba dji biadara unusidaa. Mañ carea dadjirā Borora ĩjāsidaa.

Dorca ārēbada

³⁶ Mañ ewaride Jesu ĩjā ḅa wērā Tabita abadada Jope purude ḅasia. Griego bedeade idji trḅra Dorca abadjidaa.* Mañ djabawērāba ne biada o ḅabadjia. Ne neñ queḅeara bio carebabadjia.

³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biē ḅepeda jaidasia. Mañbe idjira saḅḅapeḅa ātaarebema de jāne urraju ḅasidaa. ³⁸ Jope purura Lida caita ḅasia. Jesu ĩjā ḅeaba ũrīsidaa Pedrora Lidaḅe ḅada. Mañ carea ēberāda umé idjimaa diabuesidaa nāwā beḅea djuburiadamārēā: “Daimaa isabe zedua.”

³⁹ Ara mañda Pedrora ādji ume wāsia. Jūēsidaḅe idjira dji bēwārā ḅamaa edesidaa. Mama jūma

* **9:36** Tabita, Dorca. Mañgarā trḅba jara panḅa “begui.”

pēdra wērārāda jīā duanasidaa. Ādjia Pedroa Dorcaba wua cajudada acɭbisidaa. ⁴⁰ Mañne Pedroba jūmarāda dajadaa wābisia. Chīrāborode cobepeda Ācōrēa iwidisia Dorca ģrēbabimārēā. Iwidipeđa dji bēwārāmaa acɭɭɭɭde jarasia:

-Tabita, ģpiradrɭdua!-

Ara mañda idjira dau ogasia. Pedro unubrɭɭde ģta chūmesia. ⁴¹ Pedroba idjira ģɭwade jidapeđa ģta nūmebisia. Mañbe djabarāra, pēdra wērārā sida trɭcuapeđa Dorca ģrēbađada acɭbisia. ⁴² Jūma Jope purude mañnebemada cawasidaa. Māwā zocārāba dadjirā Borora ģjāsidaa. ⁴³ Mañbe Pedroro Jopeđe dārāsia ēberā Simoñ abadama. Mañ Simoñba animarā eda biya obadjia.

10

Bajñebema nezocaba Cornelioa bedeada

¹ Cesarea purude Cornelioda basia. Idjira Italia druadebema sordaorā boro basia. ² Mañ Corneliora idji ēberārā sida jūma ģipa beasia. Ācōrēa waya panasidaa. Cornelioba judiorā carebai carea paratada waiɭɭa diabadjia idjaba Ācōrēa iwidī babadjia. ³ Ewari aba quewara ģmāđau ģtɭeđa Cornelioba cāimocara quīrāca bajñebema nezocada idjima zebɭɭɭda ebuđa unusia. Mañba jarasia:

-ģCornelio!-

⁴ Cornelioba bajñebema nezocara bio acɭpeđa ne wayaaba iwidisia:

-ģCārē, mñ boro?-

Mañne bajñebema nezocaba jarasia:

-BΛa Ācōrēa iwidi bΛra, ne neē quedea careba bΛ sida idjia bia unu bΛa idjía ne babue diabΛra quĩrāca. ⁵ Mañ bērā Jope purudaa ēberārāda di-abuedua Simoñ Pedro abada jΛrΛde wānamārēā. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simoñ dji animarā e biya obari dede bΛa.-*

⁷ Bajānebema nezocara idji ume bedea bapeda wāsia. Wānacarea Cornelioba idji nezocada umé idjaba sordaoda aba trāsia. Mañ sordaoba Cornelioba carebabadjia idjaba Ācōrēa waya basia. ⁸ Cornelioba ununara ādjía jūma nēbΛrΛpeda Jopeāa diabuesia.

Pedroba cāimocara quĩrāca ununa

⁹ Nurēma ādji ode nīnane umatipa babodode Jope puru caita jūēbΛda basía. Mañmisa Pedrora ātaarebema dejāne Ācōrēa iwidiide wāsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nūmΛ bērā ne co quĩrā basia. Ne dju panΛmisa Pedroba cāimocara quĩrāca unusia bajāra ewabΛrΛda. Bajāneba boroba waibΛa quĩrāca bΛda edaa zebΛrΛda unusia. Mañ borobara iquidaza jΛcaraba jΛ basia. ¹² Borobade eda quĩrātanoa animarā jīrū quĩmārē beada, ādji jāne wābadada, ībana sida beasia. (ΛcΛrΛ animarāra judiorāba cođacara panasidāa.) ¹³ Māwā bΛde Pedroba bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba jarasia:

-Pedro, piradrΛdua. Beapeda codua.-

¹⁴ BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

-Mā coēa, mñ Boro. Daiba cođacara panΛda wa bΛ quĩrāpita mititia bΛda mā cocaa.-†

* **10:6** Griego bedeade λcΛrΛ cartade nañ sida bΛ bΛa: "Mañ Simoñ Pedroba bΛa jaraya sāwā oida bΛda." † **10:14** Levitico 11:1-32.

15 Dji bedeaba wayacusa jarasia:

–Bārāba codamārēã Ācōrēba bia bΛdara mititia bΛada arādua.–‡

16 Māwã bedeabΛrΛda Pedroba bΛrima ũbea ũrīsia. Mañbe borobara wayacusa bajānaa wāsia. 17 Mañ ununa carea Pedroba abeda cawa crīchaē besia. Wadibida mañgΛba cārē jara bΛda crīcha bΛmisa Cornelioba diabuedarāba Simoñ dera iwidi wānapeda dji eda wābadama jūēsidaa.

18 Ādjirāba jīgua iwīdisidaa Simoñ Pedro abadara mañ dede bΛ cawaya.

19 Pedroba ununara wadi crīcha bΛde Ācōrē Jau-reba idjía jarasia: “Ēberārã ũbea panΛba bΛra jΛrΛ panΛa. 20 PiradrΛpeda dudaa wādua. Ādji ume wāida biē crīcharādua. MΛa ādjira zebisia.”

21 Ara mañda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idjia jarasia:

–Bārāba mΛdrΛ jΛrΛ panΛa. ¿Cārēma ze panΛ?–

22 Ādjirāba panusidaa:

–Daira sordaorã boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberã jipa bΛa idjaba Ācōrēra waya bΛa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crīcha panΛa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idjía bΛra idji dedaa trābisia bΛ bedea ũrī carea.–

23 Mañbe Pedroba dede eda wābisia. Mañ dimas Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirabaripeda ādjirã ume wāsia. Idjaba ħcΛrΛ djabarã Jopedebemada ādjirã ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

24 Mañ nurēma Cesareade jūēsidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarã sida ābaa trāna bērã idji dede jāã panasidaa. 25 Pedro dji de caita

‡ 10:15 Marco 7:13-19.

jũeside Cornelioba araa audiabariide wãsia. Pedro quĩrãpita egode b̃arru cobepeda bia bedeasia.

²⁶ Barib_{ΛΓΛ} piradr_{ΛM}mãrẽã Pedroba nãwã jarasia:

-jPiradr_Λdua! M̃lra ãberãda jãwã b̃la.-

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedeã b̃lda eða wãsia. Mama ãberãrã zocãrã duan_Λda unusia. ²⁸ Maãbe Pedroba jarasia:

-Bãrãba cawa pan_Λda dai judiorãra judiorãẽ ume nĩbacara pan_Λda idjaba judiorãẽ dede eða wãcara pan_Λda. Barib_{ΛΓΛ} ãcõrẽba m̃lã cawabisia ni aban_Λda jaraiẽ b̃lda ãcõrẽ quĩrãpita biẽ b̃lda wa idji quĩrãpita mititia b̃lda. ²⁹ Maã bẽrã m̃l nama zemãrẽã jaraðe wãsiðade ara maãda ne jaraẽ zesia. Jããbe m̃lã cawa quĩrãã b̃la cãrẽ cãrẽã m̃lra trãsiðada.-

³⁰ Maãne Cornelioba jarasia:

-Ewari quĩmãrẽ b̃la ara naã horaca m̃lã ne coðaca ewarida o basia. Qewara ãmãðau ãt_Λðe ãcõrẽa iwidi b̃lde ãberãda m̃l quĩrãpita nũm_Λda unusia. Idjia cacuaðe jã b̃lra dorrodorroa basia.

³¹ Maã ãberãba m̃lã jarasia: “Cornelio, b̃la iwidi baðara ãcõrẽba bia ùrĩsia. Idjia quĩrãdoãẽ b̃la b̃la ne neẽ queðeara carebabarida. ³² Maãbe ãberãrãda Jopeðaa diabuedua Simoã Pedro abadada j_{ΛΓΛ}ðe wãnamãrẽã. Idjira pusa icawa dewarabema Simoã dji animarã e biya obari dede b̃la. Maã Simoã Pedrora jũesira idjia b̃la bedeaya.”§

³³ Ara maãda m̃lã b̃lra j_{ΛΓΛ}bisia. Bio bia b̃la b̃lra namaa zeda bẽrã. Nawena jũma dairãra

§ **10:32** Maã Simoã Pedro jũesira idjia b̃la bedeaya. Maãra griego bedeade ãc_{ΛΓΛ} cartade neãa.

nama Ācōrē quĩrãpita duan_Λa dadjirã Boroba b_Λa jarabi b_Λada ũrĩni carea.-*

³⁴ Mañne Pedroba jarasia:

-_Λrãb_Λr_Λ m_Λa cawab_Λr_Λa wãrãda Ācōrēba ni ab_Λada quĩrã awara ocada.† ³⁵ Āteb_Λr_Λ puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. ³⁶ Ācōrēba bede_Λa bia Jesucritodeba idji ume ibiadidebemada israelerãa diabuesia. Mañ Jesucritora jũmarã Boroa. ³⁷ Bãrãba cawa pan_Λa jũma judiorã druade Jesudebemada nēb_Λr_Λbadada. Naãrã Galileade Jua_Λba jaradia b_Λasia ēberãrã borocuedamãrẽã. ³⁸ Mañ ewaride Ācōrēba idji Jaureda, idji _Λb_Λa sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ Ācōrēra idji ume b_Λ bērã Jesuba ne biada o nĩbasia idjaba ēberãrã diauruba biē erob_Λra jũma biabibadjia. ³⁹ Judiorã druade, Jerusaleñ purude bida Jesuba ođara daiba jũma unusidãa. Idjia ne biada ođamĩna judiorãba crude cachi beasidãa.

⁴⁰ Ara mañ Jesuda Ācōrēba ewari ũbeade ãrēbabipeđa ãc_Λr_Λa unubisia. ⁴¹ Ācōrēba jũmarãa unubiē basia barib_Λr_Λ dairãa unubisia mañ carea edađa bērã. Idji ãrēbađacarea dairãra idji ume ne cosidãa idjaba baido dosidãa. ⁴² Jesuba dairãra diabuesia jũma ēberãrãa nãwã jarađamãrẽã: Ācōrēba idjira b_Λsia zocai beara, beupedada sida jipa cawa omãrẽã. ⁴³ Jũma Ācōrēneba bedeabadarãba mañnebemada bedeasidãa. Ādjirãba cawabisidãa bariduaba Jesuda ĩjãib_Λr_Λ,

* **10:33** Dadjirã Boro. Griego bedeade ãc_Λr_Λ cartade “Ācōrē” b_Λ b_Λa. † **10:34** Deuteronomio 10:16-17. ‡ **10:38** Luca 3:2-22.

mañ ēberāba cadjirua o bađara Ācōrēba idjideba quĩrādoaida.–

Ācōrē Jaure judiorāēmaa zeda

⁴⁴ Pedro wadibida bedeā bade jūma idji ũrī duanamaa Ācōrē Jaureda zesia. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mañne dewara bedeade bedeā duanesidaa idjaba Ācōrēba bia bedeā duanesidaa. Judiorā Jesu iñā bea Pedro ume zepedadaba mañ ũrīsidaade cawa crīchadaē basía Ācōrēba idji Jaureda judiorāēba bida diada bērā. ⁴⁷ Mañne Pedroba jarasia:

–Nañgā ēberārāba Ācōrē Jaurera edasidaa dadjirāba edapedada quĩrāca. ¿Ādjirāra borocuediē panca?–

⁴⁸ Mañbe Pedroba ādjirāra Jesucrito trāneba borocuebisia. Māwānacarea ādjirāba bedeā djuburiasidaa idjira ādjirā ume dārā bamārēā.

11

Pedroba djabarā Jerusaleñnebemarāa bedeada

¹ Māwānacarea Jesuba diabuedarāba, dewara djabarā Judea druade bea bida ũrīsidaa judiorāēba Ācōrē bedeara iñāsidadada. ² Mañ carea Pedro Jerusaleñnaa wāsīde ḶCARA djabarā judiorāba idjira biē jarasidaa. ³ Nāwā jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bāra judiorāē dede eda wāpeda ādji ume ne co bāsī?–

⁴ Mañne Pedroba idji māwānada ādjirāba jūma nēbārsia.

⁵ –Jope purude bāsīde māa Ācōrēba iwidi bāsia. Mañne cāimocara quĩrāca boroba waibāa quĩrāca bāda unusia. Mañra iquidaza jācaraba

jã b̂ada bajãneba edaa zepeda m̂ma jũesia. ⁶ M̂a bio aĉasia cãrẽda eda b̂a cawaya. Mañne daupẽbada animarãda, mẽãbema animarãda, ãdji jãne wãbadada, ìbana ðea sida unusia. ⁷ Mãwã b̂ade bedeada ùrĩsia. Mañ bedeaba m̂a jarasia: “Pedro, piradr̂dua. Beapeda codua.” ⁸ Barib̂r̂a m̂a jarasia: “M̂a coẽa, m̂ Boro. Dairãba cocara pan̂da wa b̂a quĩrãpita mititia b̂ada m̂a cocaa.” ⁹ Mañne bajãneba bedeaba m̂a jarasia: “Bãrãba codamãrẽã Æcõrẽba bia b̂adara mititia b̂ada arãdua.” ¹⁰ Mãwã bedeab̂r̂da m̂a ðarima ùbea ùrĩsia. Mañbe borobara wayacusa bajãnaa wãsia.

¹¹ Mãwã b̂ade ëberãda ùbea m̂ b̂a dede jũesidaa. Ædji boroba Cesarea purudeba m̂maa diabuesia. ¹² Æcõrẽ Jaureba m̂ra ãdji ume biẽ crĩchaẽ wãbisia. Cesareade jũenapeda dairãra ãdji boro dede edaa wãsidaa. Nañ sei djabarãda m̂ ume panasidaa. ¹³ Mañ ëberãba daia nẽb̂r̂asia bajãnebema nezocada idji dede nũm̂da unusida. Mañĝba idjia jarasia: “Jope purudaa ëberãrãda diabuedua Simoã Pedro abadada ĵr̂de wãnamãrẽã. ¹⁴ Idjia jaraya sãwãb̂r̂ Æcõrẽba b̂ra, b̂a dedebemarã sida ëdr̂ edaida.”

¹⁵ M̂a mañnebema bedeã nũm̂ne Æcõrẽ Jaurera ãdjirãmaa zesia dadjirãmaa naãrã zeda quĩrãca.* ¹⁶ Mañne dadjirã Boroba jaradara m̂a quĩrãnebasia: “Wãrãda Juaãba ëberãrãra baidoba borocuesia, barib̂r̂ Æcõrẽba bãrãa idji Jaureda diaya.”† ¹⁷ Dadji Boro Jesucritoda ìjã pan̂

* **11:15** Hecho 2:1-4. † **11:16** Æcõrẽba bãrãa idji Jaureda diaya. Griego bedeade nãwã b̂a b̂a: “Æcõrẽba bãrãra idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

bērã Ācōrēba dadjirãa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda ãdjirãa biða diða bērã ¿mãa sãwã idjia odadebemada biẽ jarai?-

¹⁸ Jerusaleãnebema djabarãba maã ũrĩsidade waa biẽ jaradaẽ basía, ãtebãrã Ācōrēa nãwã bia bedeasidaa:

-¡Wãrãda Ācōrēba judiorãé sida carebasia ãdji cadjiruara igaradapeda idjimaa zedamãrēã! ¡Mãwã ewariza idji ume zocai panania!-

Djabarã Antioquía purudebema

¹⁹ Estebaã beapedadacarea ëberãrãba Jesu ïjã bea biẽ odi carea ëpēsidaa. Maã bērã zocãrã djabarãra Jerusaleãneba mĩrũ wãbãrãsidaa. Æcãrãra Penicia druadaa, Chipre morrodaa idjaba Antioquía purudaa biða wãsidaa. Ādji wãbãdaza beëa Jesudebemada ababe judiorãa jarabadjidaa. ²⁰ Mãwã panãne Æcãrã Jesu ïjã bea Chipredebemada, Cirene purudebema sida Antioquíade baëde wãsidaa. Maãgãrãba griegorãa biða beëa bia dadji Boro Jesudebemada jara panesidaa. ²¹ Dadji Boroba idji Æbãadeba ãdjirãra carebasia. Maãba ãdjia jara panãra zocãrãba ïjãsidaa. Ādjia naëna ëpë pananada igaradapeda dadjirã Borora ïjãsidaa.

²² Djabarã Jerusaleãnebemaba maã cawasidade Bernabeda Antioquíadaa diabuesidaa. ²³⁻²⁴ Maã Bernabera ëberã jipa basia. Jesura bio ïjã basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíade jũëside unusia Ācōrēba idji biadeba djabarãra careba bãda. Maã carea idjira bio bãsrídasia. Maãne idjia jũmarãa jarabadjia dadji Borora

sodeba wārāda ēpēnamārēã. Māwā bΛde zocārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa.

²⁵ Māwānacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo jΛrΛde wāsia. Unupeða Antioquíadaa edesia.

²⁶ Mama djabarā ume poa aba dji jΛrebadjidāa. Ādjia zocārā ēberārāa Jesucritodebemada jaradi-abadjidāa. Mañ Antioquíade ēberārāba Jesu ĩjā beara “cristiano” abadjidāa. MamabΛrΛ mañ trĭra naārā odjasia.

²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleĭneba Antioquíadaa wāsidaa. ²⁸ Aba

Agabo abadada ĭta nūmepeda Ācōrē Jauredeba jarasia jūma nañ ějūāne jarrabada zeida. Mañ

jarrabara wārāda zesia Claudio Romanebema boro baside.† ²⁹ Mañ carea Jesu ĩjā bea Antioquíade duanΛra bedeā ausidaa paratada djabarā Judea

druade bea itea diabuedi carea. Ādjiza poya diabΛda quĩrāca diadiada asidaa. ³⁰ Mañ parata

jΛrΛ pepedacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarā bororāmaa ededamārēã.

12

Pedro preso badada cawaēne ēdrΛda

¹ Mañ ewaride dewara Herodeda jūma judiorā druadebema boroda besia.* Mañ Herodeba

† **11:28** Mañ Claudiora Romanebema boro basia poa 41neba aba 54daa. Poa 46de Judea druade jarrabada dji cābāyā zesia. * **12:1**

Mañ Herodera “Agripa dji naārābema” abadaa. Ababe nañ Hecho capítulo 12de odja bΛa. Herode dji Droma wiuzaque basia. Judiorā druadebema boro basia poa 41neba aba 44daa. Idji warra sida Agripa trĭjarabadjidāa. MañgΛ Agripa odja bΛa Hecho 25:13deba aba 26:32daa.

basia. ¹⁰ Māwā bΛde sordaorā dji edaare panΛ caita wāyā wāsidaa. Mañare dewararā caita wāyā wānapeda dji dajada wābada jiorro odama jūēsidaa. JūēbΛdade mañ jiorro odara iduba ewa dogosia. Ara mañda ēdrΛsidaa. Mīgaē wābΛdade bajānebema nezocara Pedro ume badada nēbasia.

¹¹ MañbebΛrΛ Pedroba cawasia wārāda ēdrΛsida. Idjiduba jarasia: “ArābΛrΛ mñā cawasia dadji Boroba wārāda bajānebema nezocada diabuepeda mñra Herode jΛwaedabemada ēdrΛ bΛsida. Judiorāba biē o quĩrĩā panananebemada wārāda ēdrΛ bΛsia.”

¹² Pedroba wārāda ēdrΛsida cawaside Juañ Marco papa Maria dedaa wāsia. Maria dede zocārā djabarāba Ācōrēa iwiđi panΛda ābaa dji jΛre panasidaa. ¹³ Mañne Pedroba dajadaareba trΛ bΛde nezocawērā Rode abadaba acΛde wāsia caiba trΛ bΛ cawaya. ¹⁴ Rodeba Pedro bedeara cawasia. Mañ bērā bΛsrīdasia baribΛrΛ eda wābadara ewaē basía. ĀtebΛrΛ eda pira wāpeda djabarāa jarasia Pedrora dajada bΛda. ¹⁵ Mañne jūmarāba Rodea jarasidaa:

–BΛra quĩrāē nūmΛa.–

BaribΛrΛ idjia wārāana asia. Mañne ādjirāba jarasidaa:

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā bΛa.–

§

¹⁶ Māwā panΛne Pedroba dajadaareba mñā sē trΛ basia. Ewasidaē ādjirāba unusidaa wārāda Pedroda māwā bΛda. Abeda cawa crīchadaē

§ 12:15 ΛcΛrΛ judiorāba crīchāsidaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada erobeadā. Mañ nezocara ara dji ēberā za quĩrāca bΛda crīchāsidaa.

basía. ¹⁷ Barib_{ΛΓΛ} Pedroba j_Λwaba jarasia chu-pead_{mãrẽã}. Ma_λbe jũma nẽb_{ΛΓΛ}sia sãwãb_{ΛΓΛ} dadji Boroba idjira preso b_{ad}ada _{ẽd}_{ΓΛ} edasida. Jũma nẽb_{ΛΓΛ}pe_{da} jarasia:

–Jũma ma_λg_Λra Santiagoa, waabema djabarãa bi_{da} jar_{ad}ada.–*

Ma_λbe Pedrora mama_Λba _ãyã wãsia.

¹⁸ Anadr_Λside sordaorãba cawada_ẽ basía Pedrora sãmaa wãsida. Abeda cawa cr_ĩcha_{da}ẽ basía idjaba ne wayasidaa. ¹⁹ Herodeba idjira j_{ΛΓΛ}bisia, barib_{ΛΓΛ} sordaorãba ununa_ẽ basía. Herodeba _ãdjirãa ma_λg_Λdebemada bio iwidipe_{da} jũma quen-abisia. Mãwãnacarea Herodera judiorã druadeba Cesarea puru_{da}a wãpe_{da} mama dãrãsia.

Herode beuda

²⁰ Ma_λ ewaride Herodera Tirodebemarã ume, Sido_λnebemarã ume bi_{da} quĩrũ basia. Barib_{ΛΓΛ} ma_λg_Λrãba cobadara Herode druade edabadjid_{da}. Ma_λ carea _ãdjirãra bedea audape_{da} _ãbaa wãsid_{da} idji ume ibiadi carea. Naãrã Blasto abadamaa wãsid_{da}. Ma_λ Blastora Herodeare dji droma basía. Ma_λne _ãdjia jara pan_Λra Blastoa ãjãbidape_{da} idjideba Herodea bedea djuburiasid_{da} ibiadi carea.

²¹ Herodeba b_Λda ewaride djio bia quiruda jãpe_{da} idji buguede chũmesia. Ma_λbe _ãdjirã quĩrãpita bed_{da}esia. ²² Mãwã b_Λde _ãdjirãba jãgua jarabadjid_{da}:

–¡Za bedea b_Λra _ẽberã_ẽa, _ãteb_{ΛΓΛ} _Ãcõr_ẽa!–

* **12:17** Ma_λ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrã bed_{da}de Santiago trãra zesia “San Jacobo” isabe jarab_{ΛΓ}deba. Carta Santiago abadara ma_λ Santiagoba b_Λsia.

²³ Barib_ΛΛ Herodeba Ācōrēa bia bedeadaduada aē basia. Ara mañne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē b_Λsia. Mañbe idjira quiba co beasia.

²⁴ Mañmisa djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada t_Λm_Λara jaradia wāsidaa.† Mañne zocārāba ĩjāb_Λda bēra yō wāsidaa.

²⁵ Bernabeba, Saulo bida Jerusaleñne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaa. Juañ Marco abadada edesidaa.

13

Ācōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

¹ Djabarā Antioquia purudebema tēena Ācōrēneba bedeadadada, Critodebema jaradiabada sida beasia. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoñda b_Λsia. Simoñ trā ĩyāgadara “Dji Pāñma” abadjidaa. Manaeñ sida basia. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisia.*

² Ewari aba djabarāba ne codaca ewari o pan_Λne dadjirā Boroa bia bedea panasidaa. Māwā pan_Λne Ācōrē Jaureba ādjirā jarasia:

–Bernabeda, Saulo sida m_Λa trāsia. Mañ bēra ādjida b_Λd_Λdua m_Λa obi b_Λra odamārēā.–

³ Ādjia ne codaca ewari odapeda Ācōrēa iwidib_Λdae ādji j_Λwara Bernabe ĩr_Λ, Saulo ĩr_Λ bida b_Λsidaa. Mañbe ādjira diabuesidaa dadjirā Boroa obi b_Λra ode wānamārēā.

† **12:24** Bedea dadji Boro Jesudebema. Griego bedea_{de} b_Λ b_Λa “Ācōrē bedea.” * **13:1** Galilea druadebema boro Herode. Mañga Herodera Antipa trā jarabadjidaa.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa wãpedada

⁴ Ædjira Æcõrẽ Jaureba diabueda bẽrã Seleucia puruɖaa wãsiɖaa. Mama ʌba barcode Chipre morroɖaa wãsiɖaa. ⁵ Salamina puruɖe jũẽnapeda judiorã dji jʌrebada deza Æcõrẽ beɖeara jaradiasiɖaa. Ædji carebai carea Juañ Marcoda Ædji ume nĩbasia.†

⁶ Jũma mañ morro dromane pʌrrʌabʌɖade Papo puruɖe jũẽne wãsiɖaa. Mama judio Barjesu abadada unusiɖaa. Mañ Barjesura jãibana basia. Sewaɖeba jarabadjia Æcõrẽneba beɖeabarida.

⁷ Idjira Chipreɖebema boro Sergio Paulo abadama ɖabadjia. Mañ Sergio Paulora crĩcha cawa ɖasia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida trʌbisia Æcõrẽ beɖeada ũrĩ quĩrĩã ɖada bẽrã. ⁸ Baribʌrʌ Ædjia jaradia panʌne jãibana Barjesuba sewaɖa abadjia dji boroba Æcõrẽ beɖeara ïjãrãmãrẽã. (Barjesu trʌra griego beɖeade Elimá abadaa.)

⁹ Mañne Saulora Æcõrẽ Jaureɖeba ɖasia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio aʌ nũmepeda nãwã jarasia:

¹⁰ –jʌra sewaiɖa ɖaa! jʌ sora cadjiruaba bira ɖaa! Diauru warra, jʌ ne jũma jipa ɖada quĩrĩãcaa! ¿Cãrẽ cãrẽã ara pichia Æcõrẽ wãrã beɖeara sewaɖa a ɖa? ¹¹ Jãlbe dai Boroba idji ʌɖaɖeba ɖara cawa oya. Nawena ɖara dauberrea ɖeya. Dãrã ʌmãdaura unuẽ ɖaya.–

Ara mañda jãibanaba towa pãisosoa ɖada unupeda dauberrea ɖesia. Mañbe beɖea djuburiasia bariduaba idji jʌwade jidadapeɖa careba

† **13:5** Griego beɖeade “Juañ” ɖʌ ɖaa. Idjira Bernabe eberãrãnebema basia. Colosa 4:10.

ededamãrẽã. ¹² Sergio Pauloba maã unuside ãdjia dadjirã Borodebema jaradia panΛra bio bia ũrĩna bẽrã ãjãsia.

Pisidia druadaa wãpedada

¹³ Paulora idji ume nĩna sida Papo purudeba Panpilia druadaa barcode wãsidaa. Mama Pergue purude jũesidaa. BaribΛΛ Juaã Marcoba ãdjira amepeda Jerusaleãnaa jẽda wãsia.‡

¹⁴ Perguedeba dewara Antioquía purudaa wãsidaa. Maã Antioquíara Pisidia druade βα. Mama ãnãũbada ewaride judiorã dji jΛrebada dede eda wãnapeda chũpanesidaa. ¹⁵ Maãbe dji bororãba ãcõrẽ leydebemada idjaba ãcõrẽneba bedeabadaba βαpedadadebema sida jĩgua lesidaa. Maãbe abaΛda Paulo, Bernabe chũpanΛmaa nãwã jarade wãbisidaa:

–Djabarã, bãrãba dai carebaedi carea bedeada eropanΛbΛΛ, jaradadua.–

¹⁶ Maãne Paulora piradrΛpeda jΛwaba jarasia jũmarãda chupeadamãrẽã. Maãbe jarasia:

–Achirã Israeldebema idjaba judiorãé ãcõrẽ waya bearã, ũrĩnada: ¹⁷ Israel ãcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãda edasia. ãdjirã Egipto druade ãibemarã quĩrãca panasidade ãcõrẽba puru dromada yõbisia. Maãbe idji ΛβΛaba ãdjirãra Egipto druadebemada ědrΛ enesia.‡ ¹⁸ Mãwãnacarea ãdjirãba ějũã põãsa ewaraga βαde biẽ obΛdara ãcõrẽba cuarenta poa droa basia.*

‡ **13:13** Maã Juaã Marco jẽda wãnara Pauloba biẽ unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego bedeade ἄκαγα cartade βα βα “waga basia.” Numero 14:34.

19 Mañbe Canaañ druade Æcõrẽba siete puru poyabipeda ãdji ãjũãda dadji drõã naẽnabemarãa diasia.† 20 Egiptodaa wãpedadadeba aba ãdji ãjũã edabãdadaa 450 poa basia.‡

Mãwãnacarea Æcõrẽba idji purua ãdji êdra ðabadarãda diabadjia aba Æcõrẽneba bedeabari Samuel ewaridaa.§ 21 Mañ ewaride ãdjirãba Æcõrẽa bedea djuburiasidaa ãberã aba ãdjirã boroda ðamãrẽã. Mañ carea Æcõrẽba Quis warra Saulda basia.* Mañ Saulora Benjamiñneba yõna basia. Cuarenta poa israelerã boroda basia. 22 Baribãrã Æcõrẽba Saulora ãyã ðapeda Davida basia ãdjirã boroda ðamãrẽã. Davidebemada Æcõrẽba nãwã jarasia: “Mãa Jesé warra Davida bia unu ðãa. Mãa obi quĩrã ðãra idjia jũma oya.”†

23 Mañbe Æcõrẽba naẽna jarada quĩrãca osia. Idjia Davideba yõpedadadebemada aba basia israelerã Êdra Edabarida ðamãrẽã.‡ Mañ ãberãra Jesusa. 24 Mañ Jesu zeĩ naẽna Juañba jũma israelerãa jaradia basia ãdji cadjirua igaradapeda Æcõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwã obãdara idjia doeda borocuebadjia. 25 Idji beui ewari caita baside Juañba jarasia: “Bãrãba mãra ¿caida crĩcha panã? Mãra Æcõrẽba êdra edabari diai jaradaãa.§ Baribãrã mã caidu zebãrãda mã cãyãbara dji dromaara ðãa. Idjia

† 13:19 Josue 11:15-23. ‡ 13:20 Griego bedeade mañba idjaba jara ðãa: “Mañbe 450 poa Æcõrẽba idji purua ãdji êdra ðabadarãda diabadjia.” § 13:20 Jucee 2:16-19. * 13:21 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25. † 13:22 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaía 44:28. ‡ 13:23 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § 13:25 Juañ 1:20.

jĩrũne jã ɓɔ ẽrãi carea m̃ra bia ɓɔã. ”*

²⁶ Achirã Abrahaãneba yõpedadarã, judiorãẽ
Ãcõrẽ waya bea, Ãcõrẽba dadjirãa maã
bedea dadji ẽdrɔ edaidebemada diabuesia.†

²⁷ Jerusaleãnebamaba, ãdji bororã bida Jesura
dadji Ẽdrɔ Edabarida cawadaẽ basía. Ãcõrẽneba
bedeabadaba ɓɔpedadara ãnãũbada ewariza jĩgua
lebadamĩna idjidebema ɓɔpedadada cawadaẽ
basía. Ẽteɓɔrɔ Jesu beabisidaẽ maã bedeaba jara
ɓɔra wãrãda osidaa. ²⁸ Ni cãrẽ cadjirua odara
ununaẽmĩna ãdjirãba Pilatoa jarasidaa beamãrẽã.

²⁹ Ãcõrẽ cartade idji beaidebema ɓɔpedada jũma
mãwãnacarea idjira crudebemada uɗaa ɓɔdapeda
tɔbarisidaa. ³⁰ Baribɔrɔ Ãcõrẽba idjira ãrẽbabisia.

³¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume Galileadeba
Jerusaleãnaa wãpedadarãa ara idjida ɓarima
zocãrã unubisia. Idi maã ẽberãrãba idjidebemada
jũma israelerãa bedea panɔa.

³²⁻³³ Ara maã quĩrãca daiba naã bedea biada
jara panɔa: Ãcõrẽra dadji drõã naẽnabemarã ume
bedea ɓasia idjaba dadjirã, ãdjirãneba yõpedadarã
ewaride maã bedea ɓɔdara jũma osia. Jesura
ãrẽbabisia salmo umẽbemane ɓɔ ɓɔ quĩrãca.‡ Nãwã
jara ɓaa: “Bɔra m̃ Warraa. Idi ɓɔra m̃ Warraada
abɔrɔa.”§ ³⁴ Ãcõrẽba Jesura beu baɗada ãrẽbabisia
waa beurãmãrẽã. Maãnebemada idji cartade

* **13:25** Luca 3:16. † **13:26** Dadjirãa. Griego bedeade
ãcɔrɔ cartade ɓɔ ɓaa: “Bãrãa.” ‡ **13:32-33** ãrẽbabisia. Maã
bedeaba idjaba jara ɓaa Ãcõrẽba idji Warrara naã djara edamãrẽã
jaradaebemada. § **13:32-33** Griego bedeade ɓɔ ɓaa “idi m̃ra
ɓɔ zeza basía.” Salmo 2:7. Maã salmoba bedea ɓaa Ãcõrẽba idji
Warrara israelerã Boroda ɓɔdadebemada.

nāwã jarasia: “M̃a Davia carebai jaradara bārã ume wārãda oya.”* ³⁵ Mañ carea dewara salmone nañda jara ÐΛA: “M̃, ÐΛ nezoca jipa ÐΛra ÐΛa idu berawabiẽa.”† ³⁶ Davi zocai baside Ācõrẽba idjideba osia idjia quĩrĩã baða quĩrãca. Mañbe Davira jaidapeda tΛbarisidaa idji drõænabemarã tΛbaripedadama. Mañne idjira berawasia. ³⁷ BaribΛrΛ Ācõrẽba ãrëbabidara berawaẽ basía.

³⁸⁻³⁹ Mañ bërã djabarã, nañgΛda cawadadua: bārãba cadjirua obadara Ācõrẽba Jesudeba quĩrãdoaya. Moise ley ãjã o panΛ carea Ācõrẽba bārãra jipa panΛana acaa. BaribΛrΛ jũma Jesu ãjãbΛdara Ācõrẽba jipa panΛana abaria. MañdrΛ bārãa jara panΛa. ⁴⁰ Quĩrãcuita beadadua Ācõrẽneba bedeabadaba ÐΛpedadada bārã ume mãwãrãmãrẽã. Nãwã ÐΛsidaa:

⁴¹ Ācõrẽba jara ÐΛ igara bearã, ¡acΛdadua! ¡Dauperadadua! ¡Beudadua!

M̃a bārã ewaride ne minijĩchiada oya.

Mañra abΛba bārãa jarabΛrΛ sida ãjãnaẽa.‡

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorã dji jΛrebada dedeba ëdrΛbΛdade ëberãrãba bedeada djuburiasidaa dewarabema ãnãũbada ewaride bida mañnebemada bedeadamãrẽã. § ⁴³ Dji jΛre panana wãsidade zocãrã judiorãba, judiorã crĩcha ëpëbada bida Paulora, Bernabe sida ëpësidea. Ādjia mañ ëberãrãa bio jarasidaa Ācõrẽba idji biadeba ãdjirã careba ÐΛda ãjã pananamãrẽã.

* **13:34** Isaía 55:3. † **13:35** Salmo 16:10. ‡ **13:41** Habacuc 1:5. § **13:42** Ëberãrãba. Griego bedeade ãcΛrΛ cartade ÐΛ ÐΛa “judiorãẽ beaba.”

44 Dewarabema ãnãũbada ewaride purura berara jũma ãbaa dji jarasidaa ãcõrẽ bedea ùrĩni carea. 45 Baribara judiorã bororãba eberãrã cãbana unusidade sođe biẽ duanesidaa. Pauloba jaradia bade ãdjirãba sewaada abadjidaa idjaba Paulodebemada biẽ bedeabadjidaa. 46 Maãne Pauloba, Bernabe bida ne wayaa neẽ ãdjirãa jarasidaa:

–Wãrãda daiba bãrãa ãcõrẽ bedeara naãrã jaradida panasidaa. Baribara bãrãba igara panã bẽrã idjaba bãrãmaarã ewariza ãcõrẽ ume zocai baida biẽ ba bẽrã, daiba judiorãea jarađe wãnia. 47 Daiba mãwã odamãrẽã dadjirã Boroba nãwã jarasia:

Mãa bara ãnaa quĩrãca basia judiorãeba mãnebemada cawadamãrẽã.
Baa jũma naã ejuãne bearãa cawabiya mãa edra edaidebemada.*

48 Judiorãeba mã ùrĩsidade basrietasidaa. Ara mãda dadjirã Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Maãne ãcõrẽba ewariza idji ume zocai beadi carea badarãba ijãsidaa. 49 Maãbe dadjirã Boro bedeara jũma mã druade jarasidaa.

50 Baribara judiorãba ãcõrẽ waya bea wẽrãrã dji dromarãa, umaquĩrã dji dromarãa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biẽ odamãrẽã. Mãwã ãdji purudebemada ayã jaretasidaa. 51 Maãne Pauloba Bernabe bida purudebema pora ãdji jĩũnebemada jãrãpetasidaa unubidi carea ãcõrẽba cawa oida. Maãbe Iconio puruđa wãsidaa. 52 Baribara

* 13:47 Isaia 49:6.

Jesu ïjã bea mañ Antioquíade panara bio b̄asrida panasidaa idjaba Ñcõrẽ Jauredaba panasidaa.

14

Iconio purude panana

¹ Iconio purude ãdjia obada quĩrãca Paulora Bernabe sida judiorã dji j̄arebada dede edaa wãsidea. ãdjia jaradia pan̄a carea zocãrã judiorãba griegorã bida Jesura ïjãsidea. ² Barib̄ar̄a judiorã Jesu ïjãé beaba judiorãéa djabarãnebemada biẽ crĩchabideada. ³ Mãwãmĩna Paulora Bernabe sida mama dãrã panasidaa. Dadjirã Boroba careba b̄ada sodeba ïjã pan̄a b̄erã idjidebemada ne wayaa neẽ jaradiabadjidaa. Mañne dadjirã Boroba ãdjiāa b̄ada diasia ne ununacada odamãrẽã. Mãwã cawabisia idji biadebema ãdjia jaradia panara wãrãda. ⁴ Barib̄ar̄a mañ purudebemarãba awara awara crĩcha beasia. Λcar̄a Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, mañne λcar̄a judiorãare panasidaa. ⁵ Mañne judiorãda, judiorãé sida dji purudebema bororã ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mõgaraba tabari beadi carea. ⁶ Barib̄ar̄a Pauloba, Bernabe bida mañ cawasideade Licaonia druadaa mĩrũ wãsidea. Litra purudea, Derbe purudea bida wãsidea. Jũma mañ Licaonia druade p̄ar̄ra wãsidea. ⁷ Mama ãdjia bedea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Litra purude panana

⁸ Litra purude eberã jĩrũ biẽ b̄ada basia. Mãwã topedaã b̄erã poya nĩbaca basia. ⁹ Mañ eberãba ùrĩ chũmasia Pauloba Jesudebema bedea b̄ada. Pauloba idjimaã ac̄ab̄ar̄ade cawasia idjia wãrãda

ĩjã ʘada Jesuba idjira poya biabida. ¹⁰ Mañ bẽrã Pauloba idjía jĩgua jarasia:

-¡Piradrɔdua! ¡Ĵta nũmedua!-

Ara mañda idjira ʘta jãdrɔpeda nĩbaɗe wãsia. ¹¹ Pauloba oɗa unusidaɗe mañ puruɗebemarãba licaonia beɗeɗe jĩgua jara duanesidaa:

-¡Ăcõrẽda umé dadjirãmaa ěberã quĩrãca eɗaa zesidaa!-

¹² Ādjirãba jarasidaa Bernabera ādji ācõrẽ droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācõrẽ Hermeda, idjira dji beɗea jarabari bẽrã.*

¹³ Listra puru quĩrãpe ādji ācõrẽ Zeu de dromada ʘasia. Mamaɔba Zeu sacerdoteba pacada, nepõnõ sida dji puruɗe eɗa wãbadamaa enesia. Idjia, puru ume Paulo, Bernabea biɗa mañ pacara babue dia quĩrĩã panasidaa. ¹⁴ Baribɔrɔ Jesuba diabueɗa Bernabea, Paulo biɗa mañ cawasidaɗe ādjia cacuaɗe jã panɔra cõācuadapeɗa ěberãrã tãena pira wãnapeda nãwã jĩgua jarasidaa:

¹⁵ -Achirã, ¿cãrẽ cãrẽã jãwã o panɔ? Daira ācõrẽã. Daira ěberãa, bãrã quĩrãca. Bãrãa jarade ze panɔa nañ ācõrẽ siriẽ ʘeada igaraɗapeɗa Ācõrẽ zocai ʘadrɔ Ĵjãnamãrẽã. Maɔgɔ Ācõrẽba bajãda, ějũãda, pusada, ne jũma ādjide nũmɔ sida osia.

¹⁶ Naẽna Ācõrẽba idji adua ʘea purua ara ādjia o quĩrĩã panɔda idu obibadjia. ¹⁷ Mãwãmĩna ewariza bia o ʘaɗeba idjia cawabi ʘa idjira wãrãda ʘada.

* **14:12** Zeu, Herme. Latĩx beɗeɗe ādji ācõrẽ Zeura Júpiter abadaa. Ādji ācõrẽ Hermera Mercurio abadaa. Griegorã crĩchade mañ Hermera ādji ācõrẽ ʘea carea dji beɗea jarabari ʘasia.

Idjia bajãneba cueda zebibaria idjaba néuda za-
ubibaria. Mãwã idjia dadjirãra jãwũã ne cobibaria
idjaba sode bΛsridabibaria.-

18 Pauloba Bernabe bida mãwã jara
panasidamĩna mã ãberãrãba berara ãdjia pacara
babue diasidaa.

19 Listrade panΛne Ἄσαλα judiorã Antioquia
purudebemada, Iconio purudebema
sida jũesidaa.† Ἄδjiãba Listradebemarãa
Paulodebemada biẽ crĩchabisidaa. Mã carea
jũmarãba Paulora mõgaraba tabari jidasidaa. Idjira
beusida crĩchasiãa bẽrã errebari ededapeãa puru
dajada batabuesidaa.‡ 20 Mãbe Jesu ãjã beaba
Paulora jũrãnapeda acΛ panasidaa. Mãwã panΛne
idjira piradrΛsia. PiradrΛpeda jẽda puruãdaa wãsia.
Nurẽma Bernabe ume Derbe puruãdaa wãsidea.

Siria druade bΛ Antioquiaãdaa jẽda wãna

21 Derbe purude Pauloba, Bernabe bida bedea
bia Jesudebema jarasidade zocãrãba ãjãsidea.
Mãwãnacarea Listra puruãdaa, Iconio puruãdaa,
Pisidia druade bΛ Antioquiaãdaa bida jẽda wãsidea.

22 Puruza djabarãra carebadjidãa Jesuda biara
ãjãnamãrẽã. Ἄdjia Jesu ãjã panΛra igararãnamãrẽã
nãwã jarabadjidãa: “Ἄcõrẽda dadjiã Boroda
bΛdibΛrΛ naã ãjũãne bio bia mĩgadãa.” 23 Puruza
djabarã tãẽna Ἄσαλα bΛsidea dji bororãda
beadamãrẽã. Mãbe Ἄcõrẽa iwidiãdapeãa, ne
codaca ewarida odapeãa dadjiã Boro ãjã panΛra
idji jΛwade bΛsidea.

† 14:19 Mã Antioquiaãra Pisidia druade bΛa. Hecho 13:44-51de.
Iconio. Hecho 14:1-6de. ‡ 14:19 2 Corinto 11:25.

24 Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jũene wāsidaa. 25 Ācōrē bedea Pergue purude jaradiadapeda Atalia purudaa wāsidaa. 26 Mamaλba barcode Siria druade λ Antioquíadaa jēda wāsidaa ādjia ode wāpedadara jūma opedada bērā. Maλgλ purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesidaa Ācōrēba quĩrĩa λara odamārēā idjaba Ācōrē jλwade λsidaa idji biadeba carebamārēā. 27 Jũenapeda djabarā ume ābaa dji jλresidaa. Maλne nēbλrλsidaa jūma Ācōrēba ādjideba odada. Jarasidaa sāvā Ācōrēba osida judiorāé bida Jesura ĩjānamārēā. 28 Mama Jesu ĩjā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ĩjā bea Jerusaleλne dji jλrepedada

1 Maλ ewaride λCARλ Judea druadebemarāda Antioquíada purudaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāéa jaradia panesidaa Moiseba λda quĩrāca umaquĩrā cacuada wēāgođaēbλrλ, Ācōrēba ēdrλ edaēda.* 2 Maλ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Maλbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleλnaa diabuesidaa maλnebemada Jesuba diabuedarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa bedeadamārēā.

3 Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pλrrλa nībasidaa. Puruza nēbλrλsidaa sāvā judiorāéba ādji crīcha drōāra igaradapeda Jesuda

* 15:1 Genesi 17:12.

ijāsidadada. Mañ bedea ũrīsidade jūma djabarāra bΛsridasidaa.

⁴ Jerusaleāne jūēsidade Jesuba diabuedarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Maāne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāé tãēna odada nēbΛrΛsidaa.

⁵ BaribΛrΛ ācΛrΛ pariseorā Jesu ijā beaba āta nūpanenapeda jarasidaa:

–Jūma djabarā judiorāéra cacua wēāgoðida panΛa. Ādjirāa jaradiadida panΛa Ācōrēba Moisea diada leyra ijā odamārēā.–

⁶ Mañnebemada bedeadī carea Jesuba diabuedarāra djabarā bororā ume ābaa dji jΛresidaa.

⁷ Dārā bedēabΛdade Pedrora piradrΛpeda jarasia:

–Djabarā, bārāba cawa panΛa bārā tãēna Ācōrēba mĀda naārā edasida judiorāéa jaradiamārēā.† Maāne dārābΛrΛa judiorāéba bedea bia Jesudebemada ũrīnapeda ijāsidadada.

⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa bΛa. Mañ judiorāéba ijāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāa diasia dadjirāa naēna diada quīrāca.‡

⁹ Ācōrēba dadjirāra ādjirā ume quīrā awara oē basía. Ādjia ijāsidade ādji sora sΛgΛsia.

¹⁰ Bārāba ¿cārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panΛ? ¿Idjia sāwā oi cawaya māwā panΛca? ¿Cārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya odaē baðada ādjirāa obi quīrā panΛ? ¹¹ Dadjirāba ijā panΛa dadji Boro Jesuba idji biadeba dadjirāra, ādjirā sīda ēdrΛ edasida.–

† 15:7 Hecho 10:1-43. ‡ 15:8 Hecho 10:44-47.

12 Mañne Bernabeba Paulo bida nēbΛΓΛsidaa Ācōrēba ne ununacada ādjideba judiorāé tãēna osida. Mañba cawabisia idjira ādji ume bΛda. Mañne jūmarāba chupea ūrī duanasidaa. 13 Mañ nēbΛΓΛpedadacarea Santiagoba jarasia:§

-Djabarā, mñ bedeara ūrīnada. 14 Simoñba dadjirā nēbΛΓΛasia Ācōrēba judiorāé crīcha bΛdeba ādjirāra edasida idji purudebemada beadamārēā.

15 Simoñba jaradara Ācōrēneba bedeadadaba bΛpedada quīrāca bΛa. Nāwā bΛ bΛa:

16 Māwānacarea mñra wayacusa zeya Davi jΛwaeda bada ārī bΛda bia oi carea.

Daviba pe erobadara wayacusa mñra bia bΛya.

17 Māwā waabema ēberārāba, judiorāé mñra edadarāba mñra jΛΓΛdia.

18 Dadjirā Boroba māwā jara bΛa. Idjia drōā naēnaaba jūma mañgΛra ebuda cawabi bΛa.*

19 Mañ carea mñmaarā dadjirāba judiorāé Ācōrē ĩjābΛdara mīā sēniē panΛa jūma dadji judiorā ley ĩjā odamārēā.

20 BaribΛΓΛ cartade bΛdida panΛa jΛwaba oda ācōrēa nedjara diadara codiē panΛda, auđua nībaēiē panΛda, animarā otrājΛ beadara codiē panΛda, idjaba oa sida codiē panΛda.

21 Māwā odiē panΛa dadji drōā naēnabema ewarideba Ācōrēba Moisea diada leyra puruza jaradiabada bērā.

Λnāūbada ewariza mañ leyra dadji judiorā dji jΛrebada deza jīgua lebadaa.-

§ 15:13 Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeadē Santiago trāra zesia “San Jacobo” isabe jarabΛΓΛdeba. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba bΛsia.

* 15:18 Amos 9:11-12.

²² Mañ crīchara Jesuba diabuedarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā bida bia ūrīsidaa. Mañ bērā ḷCARḷ edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquíadaa wānamārēā. Silada, Juda Barsabá abada sida edasidaa. Ādjira djabarā tāēna dji dromarā basía. ²³ Ādjirā ume cartada nāwā b́ḷ diabuesidaa:

Jesuba diabuedarāba, djabarā bororāba, jūma djabarā bida nañ cartara b́ḷbḷadaa djabarā judioré Antioquía purudebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea bida. Dairāba quīrīā panḷa bārāra bia pananida.

²⁴ Dairāba ūrīsidaa ḷCARḷ ēberārāda namaḷba bārāmaa wānapeda ādjia jaradia panḷ carea bārāra bio sopuadapeda abeda cawa crīchadaē panesidada.† BaribḷARḷ mañ ēberārāra dairāba diabuedaē basía.

²⁵ Mañ carea ābaa dji jḷredapeda jūmarāba crīchasedaa ḷCARḷ djabarāda edadapeda bārāmaa diabuedida. Ādjira dadjia quīrīā panḷ djaba Bernabe ume, Paulo ume bida wānia. ²⁶ Minijīchiade panḷne bida Bernabeba, Paulo ume dadjirā Boro Jesucritoba quīrīā bḷada o panabaria. ²⁷ Dairāba Judada, Sila sida diabuebḷadaa. Mañ djabarāba daiba nañ cartade b́ḷbḷada quīrāca jaradia.

²⁸ Ācōrē Jauremaarā, dairāmaa bida bia bḷa jūma dai judiorā leyra bārāa ogo ījā obidaēda. Ababe naḷḷada ījā obidia: ²⁹ jḷwaba oda ācōrēa

† 15:24 Griego bedeade ḷCARḷ cartade nañ sida b́ḷ bḷa: “Ādjia jaradia panḷa bārāra cacua wēāgoēda panḷada idjaba judiorā ley jūma oēda panḷada Ācōrēba ēdrḷ edamārēā.” Hecho 15:1,5.

nedjara diađara codiē panΛa, oa sida codiē panΛa, animarā otrājļ beđara codiē panΛa, idjaba auđua nībadiē panΛa. Jūma maļgΛda ļjā osidara bia panania. Waaēa. Bia beadadua.

³⁰ Maļbe ādjia diabuepeđadarāra Antioquía puruđaa wāsidaa. Jūēnapeđa jūma djabarāda ābaa trānapeđa maļ cartara diasidaa. ³¹ Djabarāba maļ cartara jīgua leđapeđa bio Һsridasidaa ādjirā crīchara biabida bēra. ³² Judara, Sila sida Ācōrēneba beđeabadarā basía. Maļ bēra ne zocārā jarasidaa djabarāba biara ļjānamārēā idjaba zarea pananamārēā. ³³ Judara, Sila sida mama dārā pananapeđa djabarāba ādji diabuepeđadamaa jēda bia wābisidaa. [³⁴ BaribΛrΛ Silaba crīchasia biara ҺΛda Antioquíade beida.]‡

³⁵ Maļne Paulora Bernabe sida Antioquíade panesidaa. Ādjia, zocārā djabarā bida dadji Boro beđeara jaradia panasidaa idjaba beđea bia Jesudebemada ebuđa jarabadjidaa.

Paulo Bernabe umebemada awara wāna

³⁶ DārābΛrΛde Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro beđea jaradia pananamaa wayacusa wānaa djabarā sāwā duanΛ cawađi carea.–

³⁷ Maļne Bernabeba Juaļ Marcoda ādji ume ede quīrīā basia. ³⁸ Naārā wāsidade maļ Juaļ Marcoba Panpilia druade ādjira amepeda jēda wāsia. § Ādji ume nocodaa jaradiade wāé basía. Maļ carea Paulomaarā biē Һasia Juaļ Marcora wayacusa edeida. ³⁹ Paulora Bernabe ume maļ carea

‡ **15:34** Griego beđeade ҺΛrΛ cartade maļ versículora neēa.

§ **15:38** Hecho 13:13.

caicayadapeda awara wāsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wāsidaa. ⁴⁰ Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wāmārēã. Djabarāba ādjira dadji Boro jΛwade bΛsidaa idji biadeba carebamārēã. ⁴¹ MañbebΛrΛ wāsidaa. Siria druade, Cilicia druade biða pΛrrΛabΛdade puruza djabarāra carebadjidāa dadji Borora biara ïjānamārēã.

16

Timoteo Paulo ume nĩbada

¹ Mañne ādjira Derbe puruðaa wāsidaa. MamaΛba Litra puruðaa wāsidaa.* Mama Jesu ïjā bΛ Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basia; Jesuda ïjā basia. Idji zezara griego basia. ² Djabarā Listradebemaba, Iconio puruðebema biða mañ Timoteodebemada bia jarabadjidāa. ³ Mañne Pauloba Timoteora ede quĩrĩã basia. BaribΛrΛ jũmarāba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua wēãgosia judiorā mañ druade beaba idjidēbemada biē crĩcharānamārēã. MañbebΛrΛ wāsidaa. ⁴ Ādji wābΛda puruza jarasidaa Jesuba diabuedarāba, djabarā bororā Jerusaleñne beaba cartade bΛpedadara djabarāba ïjā o pananamārēã.† ⁵ Māwā djabarāba dadji Borora biara ïjāsidaa idjaba ewariza cābanaara yõ wāsidaa.

Pauloba Macedoniane bema ēberã ununa

* **16:1** Paulora Bernabe ume naēna mañ umēbema puruðaa wāsia. Hecho 14:6-23. † **16:4** Hecho 15:23-29.

⁶ Pauloda idji ume nīna sīda Prigia druade, Galacia druade bida παρτα wāsīdaa Ācōrē Jaureba bedea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaē bērā. ⁷ Misia druade jūēne wāsīdade crīchasiāda Bitinia druadaa wānida, bariba Γα Jesu Jaureba mamaa bida idu wābiē basīa.‡ ⁸ Mañ bērā Misia druade wāyā wānapeda Troa purūdaa jūēne wāsīdaa. ⁹ Diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia ēberā Macedonia druadebemada λτα nūmλda. Mañ ēberāba Pauloa nāwā bedea djuburiasia: “Macedonianaa dairā carebade zedua.” ¹⁰ Pauloba mañda ununa bērā daiba cawasiāda Ācōrēba दौरα trλ basīda bedea bia Jesudebemada Macedoniadebemarāa jaradamārēā. Ara mañda wāni carea panesīdaa.

¹¹ Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisīdaa. Nurēma Neápoli purude jūēsīdaa. ¹² Mamaλba Pilipo purūdaa jīrūba wānapeda mama dārāsīdaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basīa. Romanorāda mama panabadjīdaa. ¹³ Anāūbada ewarīde दौरα puru dajadaa wānapeda doedaa wāsīdaa. Crīchasiāda mama judiorāba Ācōrēa iwīdībadada. Wābλdade wērārāda ābaa dji jλre duanλda unusīdaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedesīdaa. ¹⁴ Mañ wērārānebemada āba Lidia abadjīdaa. Idjira Tiatira purudebema basīa. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioē wērāba Ācōrēa waya basīa. Dadji Boroba idji sode tāna bērā Pauloba bedea βλρα Lidiaba quīrācuita ūrīpeda λγāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemarā sīda borocuesīdade

‡ 16:7 Jesu Jaure. Griego bedede λκατα cartade βλ βλα “Ācōrē Jaure” wa ababe “Jaure.”

dairãa bedea djuburiasia idji dede panenamãrẽã. Nãwã jarasia:

-Bãrãmaa mãa wãrãda dadjirã Boroda Ìjãsibarã, mã dede panane zedãdua.-

Mãwã दौरã idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Æcõrẽa iwidibadamaa wãbãdade daiba nezocawẽrã jai bara bãda unusidãa. Mã wẽrãba dji jaidẽba jarabadjia cãrẽda sãwãida. Mãneba idji bororãba bio parata edabadjidãa.

¹⁷ Mã wẽrãra Paulo caidũ, dai caidũ bidã zebãrãde ara pichia jĩgua jarabadjia:

-¡Nã ãberãrãra Æcõrẽ dji Dromaara bã nezocarãa! Ædjia bãrãa jara panãa sãwã mã Æcõrẽba ãdrã edabarida.-

¹⁸ Idjia ewari zocãrã mãwã jĩgua jara nĩmi bẽrã Paulora sësia. Idjimaã acãpedã dji jaia jarasia:

-Mãa Jesucrito trãneba bãa jaraya: nã wẽrãnebemada ãyã wãdua.-

Ara mãda dji jaira ãdrãsia.

¹⁹ Mãne nezocawẽrã bororãba cawasidãa idjidẽba waa parata edadaẽda. Mã carea Paulora, Sila sidã jidadãpedã puru bororãmaa edesidãa. ²⁰ Dji cawa obadarã quĩrãpita nũmãnapedã jarasidãa:

-Za panã judiorãba dadjirã purura quĩrũbiga panãa. ²¹ Dadji romanorãba ocarã panãda ãdjia jaradia panãa.-

²² Mãne jũma dji arima duanãba Paulora, Sila sidã orra edasidãa. Mãwã duanãne dji cawa obadarãba ãdjia cacuãde jã panãra wẽãbidãpedã bacuruba ubisidãa. ²³ Bio udãpedã preso

ħasidaa. Dji preso ħea wagabaría jarasidaa bio wagamãrẽã. ²⁴ Ara maãda preso ħea wagabariba Paulora Sila sida preso ħabada dede eduara ħalde ħapeđa ädji jĩrũra chicharode catã nũmasia.

²⁵ Ariquẽtra babãrãde Pauloba Sila bida Ãcõrẽa iwidi panasidaa idjaba idjía trãã panasidaa. Maãda waabema preso ħeaba ũrĩ panasidaa.

²⁶ Cawaẽne de uremiada wãsia. Maãgãba preso ħabada dera dji cãbãyã uresia. Jũma eda wãbadara ewacuasia. Preso ħea jã ħã carena sida jũma ẽrã ħaecuasia. ²⁷ Maãne preso ħea wagabarira ãrãmasia. Eda wãbada ewa nũmea unũside crĩchasia preso ħeara jũma mirũ wãbãrãsidada. Maã carea idji necoda ẽũta edasia iduba beui carea. ²⁸ Baribãrã Pauloba jĩgua jarasia:

-Bãduba beurãdua. Dairãra jũma nama duanã.-

²⁹ Maãbe preso ħea wagabariba ĩbĩrãda enebipeđa Paulo, Sila panãmaa isabe edaa wãsia. Ne wayaaba cacua ure nũmãba ädji jĩrũ caita ħarru cobesia. ³⁰ Maãbe ädjira dajadaare edepeđa iwidiisia:

-Achirã, mãra ¿cãrẽda oida ħã Ãcõrẽba mãra ẽdrã edamãrẽã?-

³¹ Ädjia panusidaa:

-Bãa, ħã ẽberãrã bida dadji Boro Jesucritoda ĩjãnibãrã, idjia bãrãra ẽdrã edaya.-

³² Maãbe dadji Boro bedeara idjía, jũma idji dedebemarãa bida jarasidaa. ³³ Ara mã dia-masi preso ħea wagabariba ädji djara cõãpedadara sãgãsia. Mãwãnacarea idjira, jũma idji dedebemarã sida borocuesidaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeđa ne cobisia. Ãcõrẽ ĩjãpedada bãrã idjira, idji dedebemarã sida bio ħãsrĩdasidaa.

³⁵ Nurẽma dji cawa obadaba zarrarãda preso wagabarimaa nãwã jarade diabuesidaa:

-Paulora, Sila sida êdrΛ bΛdua.-

³⁶ Maãbe preso bea wagabariba Paulo jarasia:

-Dji cawa obadaba bãrãra êdrΛ bΛbisidaa.

Maãba necai wãnadua.-

³⁷ BaribΛrΛ Paulo dji zarrarãa jarasia:

-Daira romanorã bẽrã baridua carea preso bΛcara panasidaa. BaribΛrΛ ãdjia daia bio iwidiãe jũmarã quĩrãpita ubidapeda preso bΛsidaa. Maãda ¿daira chupea êdrΛ bΛbidica? ¡Mãwãéa! ¡ÃdjidrΛ zedida panΛa dai êdrΛ bΛdi carea!-

³⁸ Paulo jaradara zarrarãba dji cawa obadarãa jarade wãsidaa. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorãda. Maã ãrĩsidade dji cawa obadarãra ne wayasidaa. ³⁹ Ara maãda ãdjimaa wãnapeda quĩrã djuburia iwidiãidaa ãdjia opedadara quĩrãdoadãmãrẽã. Maãbe êdrΛ bΛdapeda bedea djuburiasidaa purudebemada ãyã wãnamãrẽã. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana êdrΛpedadacarea Lidia dedaa wãsidaa. Djabarã ume dji jΛredapeda ãdjirã ume bedeasia dadi Borora biara ãjãnamãrẽã. MaãbebΛrΛ wãsidaa.

17

Tesalonica purude quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ãdji ume nãna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wãyã wãnapeda Tesalonica purude jũene wãsidaa. Mama judiorã dji jΛrebada deda basia. ² Paulo obari quĩrãca judiorã ume dji jΛrede wãsia. Domia ãbea ãnãũbada ewariza ãdjirã ume bedea bΛbadjia. ³ Æcõrẽ

Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara bia mīga baida basida, idjaba beupeđa ģrēbaida basida. Maļ awara nāwā jarabadjia:

–Māa bārāa jara bΛ Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.–

⁴ ΛcΛrΛ judiorāba maļgΛra ģjānapeda Paulo ume, Sila ume biđa ābaa panesidaa. Idjaba zocārā griegorā Ācōrē waya beaba, ģcΛrΛ wērārā dji dromarā biđa ģjāsidaa. ⁵ BaribΛrΛ judiorā Jesu ģjāē beara sođe biē duanesidaa. Maļ carea ēberā cadjiruarāda zocārā jΛredapeda purura quīrūbigade wāsidaa. Pirapodapeda Jasoļ dede eđa wāsidaa Pauloda, Sila siđa jidadapeda jūmarā quīrāpita nūmΛni carea. ⁶ BaribΛrΛ ādjira maļ dede ununaē basia. Maļ carea Jasoļda, ģcΛrΛ djabarā siđa jidadapeda dji purudebema bororāmaa errebari edesidaa. Jūmarāba bia jarasidaa:

–Ēberārā jūma naļ ējūāne nēbΛra o panΛba abari quīrāca nama ode zesidaa. ⁷ Maļ awara za bΛ Jasoļba ādjirāra idji dede bia edasia. Jūma ādjirāba dadji romanorā boroba obi bΛra igara panΛ.* Jesumanada dadjirā boroada abadaa.–

⁸ Maļ ūrīsidade purura, ādjirā bororā siđa quīrūbucasidaa. ⁹ Māwā duanΛne dji bororāba Jasoļa, waabemarāa biđa jarasidaa ēdrΛdi carea paratada diaēdida panΛda. Diapedadacarea idu wābisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

* **17:7** Romanorāba ādjirā borora Cesar abadjidaa. Maļ ewaride Claudio abadada ādjirā boro basia. Maļ Claudiora dji boroda basia poa 41deba aba 54daa.

10 Ara mañ diamasi djabarãba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabuesidaa. Jũenapeda judiorã dji jΛrebada dedaa wãsidea. 11 Bereadebema judiorãra Tesalonicadebemarã quĩrãca pananaẽ basía. ãtebΛΛ Jesudebemara uĩrĩ quĩrĩã panasidaa. Ewariza ãcõrẽ Bedeara bio quĩrãcuita acΛbadjidãa ãdjia jara panΛra wãrã cawaya.† 12 Mañba zocãrã judiorãba Jesura ãjãsidea. Idjaba zocãrã griego wẽrãrã dji dromarãba, umaquĩrãrã dji dromarã bida ãjãsidea.

13 Mañmisa judiorã Tesalonicadebemaba cawasidaa Pauloba ãcõrẽ bedeara Berea purude jaradia bΛda. Mañ carea wãnapeda mamabemarã sida quĩrũbigasidaa Paulo biẽ odamãrẽã. 14 Ara mañda djabarãba Paulora pusadaa diabuesidaa. BaribΛΛ Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa. 15 Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wãsidea. Mañbe Pauloba ãdjirã ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjimaã isabe zedamãrẽã. Ara mañda djabarãra jẽda wãsidea.

Paulo Atena purude bada

16 Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jãã bΛde unusia mañ purura jΛwaba oda ãcõrẽba bira bΛda. Mañ bẽrã idji sode biẽ besia. 17 Mãwã bΛde Paulora judiorã dji jΛrebada dede ãdjirã ume, judiorãẽ ãcõrẽ waya bea ume bida Jesudebemada bedea babadjia. Mañ awara purude ewariza õberãrã duanΛma bedea babadjia. 18 ΛcΛΛ õberãrã epicúreo crĩcha õpẽ beada, estoico crĩcha õpẽ bea

† 17:11 ãdjia ãcõrẽ carta drõãra acΛbadjidãa. Mañ ewaride ãcõrẽ carta djiwidira wadibida neẽ basía.

sida mama panasidaa.‡ Mañ ēberārã Paulo ume bedea panane λcλrλba ara ādjiduba iwidi duanasidaa:

–Jãλ ēberã nēbλrλi awua bλba ¿cārēnebemada bedea bλ?–

Dewararãba panusidaa:

–Āibemarãba ēpē bea ācōrēnebemada jaradia bλca bλa.–

Mãwã jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji λrēbadiēbemada jaradia bada bērã. § 19-20 Mãwã panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ādji dji jλrebada demaa. Mañbe jarasidaa:

–Bλa jaradia bλra dairãmaarã crīcha djiwidia. Mañra dairãba wadi ũrīnaca. Mañ bērã cawa quĩrĩã panla cārēda jara bλda. ¿Bλa dairãa jara-diaēca?–

²¹ Jũma Atenanebemarãba, drua āibemarã mama bea bida ababe crīcha djiwidia ũrīpedadada nēbλrλbada bērã mãwã iwidisidaa. ²² Mañne Paulora ādjirã ēsi Areópago eyade λta nũmepeda jarasia:

–Achirã Atenanebema, mλa unu bλa bārãba zocãrã ācōrēda bio ēpēbadada. ²³ Purude pλrrλa

‡ **17:18** Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naēna. Mañ Epicuroba jaradiabadjia ēberārãba ababe bλsrida baidrλ wa necai baidrλ jλrλdida panada. Idji ēpē beada epicúreorã abadjidaa. Ādjirãba crīchasisidaa ādji ācōrē beaba ēberārãda crīchadacada. Mañne estoicorãba griego Zeno abadara ēpēbadjidaa. Ādjirãba jaradiabadjidaa naλ djaraba o quĩrĩã bλda igaradida panada, crīcha cawaara wãnida panada, idjaba ne jũmada odida panada dewararãba carebadaēne. § **17:18** Mañ griegorãba crīchasisidaca bλa ācōrē dji umaquĩrãda basida Jesu abadada mañne ācōrē dji wērãda basida λrēba abadada.

nĩne m̃la unusia b̃r̃r̃ba ãdjir̃a bia bedeadĩ carea opeɗadada. Mõgara oɗa abaɓɗe naĩ bedeadã b̃l̃ basia: “Ãcõr̃e dadjia adua panɓ itea oɗa.” B̃r̃r̃ba adua panɓ ãcõr̃eã bia bedeabadaa. Ara maĩ ãcõr̃enebemada m̃la b̃r̃r̃a jaraya. ²⁴ Maĩ ãcõr̃eba naĩ ẽjũãra, naĩ ẽjũãne nũmɓ sida jũma osia. Idjira bajãnebema Boroa idjaba naĩ ẽjũãnebema Boroa. Idjira ẽber̃ãba oɗa dede ɓacaa.* ²⁵ Bia ɓai carea iwidicaa ẽber̃ãba idji itea ne omãr̃eã.† Idjiabɓr̃ɓ jũma dadjir̃a dia ɓla zocai beadamãr̃eã, ãyãɓadamãr̃eã, idjaba ne jũma dadjia erobaida ɓara erobeadamãr̃eã.

²⁶ Idjia ẽber̃ã abaɓɗeba puruda zocãr̃ã yõbisia jũma naĩ ẽjũãne beadamãr̃eã. Idjia ɓasia maĩgɓr̃ã purura aba sãɓbe beadida idjaba sãma beadida. ²⁷ Mãwã osia ẽber̃ãr̃ãba idjira jɓr̃ɓdamãr̃eã. Mãwãra tãnaca jɓr̃ɓɓɗa quĩr̃ãca ãĩb̃r̃ã ununicada. Wãr̃ãda ãcõr̃era tɓmɓ ɓãẽa, ãtebɓr̃ɓ dadjir̃ãza caita ɓla. ²⁸ Idjiɗeba dadjir̃ãra zocai beaa, nĩbabadaa, idjaba panabadaa. Maĩ b̃r̃ã ãcɓr̃ã b̃r̃ãnebemaba jarasidaa: “Dadjir̃ãra idji warrar̃ã.”‡

²⁹ Dadjir̃ãda ãcõr̃e warrar̃ãbɓr̃ɓ, cr̃ĩchadiẽ panɓ ãcõr̃era oro oɗada, parata oɗada, wa mõgara oɗada, maĩgɓra ẽber̃ãba ara idji cr̃ĩchãɗeba oɗa b̃r̃ã. ³⁰ Ẽber̃ãr̃ãba ãcõr̃e adua beɗeba mãwã opeɗadara idjia naẽna iduaribisia. Baribɓr̃ɓ idira jara ɓla jũma druazabemaba cadjirua igaradapeɗa idjida ãjãnamãr̃eã. ³¹ Mãwã quĩr̃ã ɓla idjia ɓɗa ewaride jũma naĩ ẽjũãnebemar̃ã

* **17:24** 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † **17:25** Salmo 50:9-12.

‡ **17:28** Griego Arato abadaba ãdji ãcõr̃e Zeudebemada mãwã ɓasia.

jipa cawa oi bēṛā. Maḷ awara aba edasia māwā omārēā. Idjaba maḷ ēberāra cawabisia beu baḍada ḷrēbabida bēṛā.–

³² Maḷ beu baḍa ḷrēbabidadebema ūṛisidade ḷCARARA ipidasidaa. BaribARA dewararāba jarasidaa:

–Dewara ewaride bAA maḷnebema beḍea bADA waya ūṛinia.–

³³ Maḷbe Paulora ādjirā ume baḍada wāsia.

³⁴ ḷCARA dji jARE pananaba Paulo beḍeara ḷjāsidaa. Aba Dionisio basía. Idjira maḷ Areópagoma dji jAREbadadebema basía. Idjaba wēṛā Damari abad-aba, dewararā bida ḷjāsidaa.

18

Paulo Corinto puruḍe baḍa

¹ Māwānacarea Paulora Atena puruḍeba Corinto puruḍaa wāsia. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Maḷ Aquilara Ponto druadebema basía.* Dji quima Priscila ume Italia druadeba jūēpedadada dārāé basia. Italiadeba ēdrASidaa Romanebema boro Claudioba jūma judiorā Romane beara āyā wābida bēṛā.† Corintode Paulora ādjimaa wāsia ādji quīṛāca wua deda o cawa bA bēṛā. Maḷbe ādji ume besia ābaa trajai carea. ⁴ ḷnāūbada ewariza Paulora judiorā dji jAREbada dede beḍea babadjia judiorāba, griegorā bida Jesura ḷjānamārēā.

⁵ Māwā bAḍe Silara, Timoteo sida Macedo-
nia druadeba jūēsidaa. Mamaaba ḷtaa Pauloba

* **18:2-3** Ponto druara idjaba Bitinia abadjidaa. Hecho 16:7.

† **18:2-3** Claudioba māwā osia poa 49ēe.

ewariza Ācōrē bedeada jaradia babadjia. Idjia judiorāa jarabadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. ⁶ Baribara idjia jara bāra ādjirāba igarasidaa. Idjaba idjidebemada biē bedeabadjidaa. Mañ carea Pauloba cacuade jā bāra jārāpetapeda jarasia:

–Bārāba mañ bedea igara panā carea Ācōrēba cawa obara de māra bedeade baēa. Mañgāra ara bādjide bāa. Namaaba ātaa māra judiorāēmaa wāya.–

⁷ Ara mañda judiorā dji jarebada dede jaradia badada Ticio Justo dede jaradia de wāsia. Mañ ēberāba Ācōrēra waya bāsia. Idji dera judiorā dji jarebada de orrocawa bāsia.† ⁸ Judiorā dji jarebada dedebema borora Crispo abadjidaa. § Mañ Crispoba, jūma idji ēberārā biēa dadji Borora ijāsidaa. Mañ awara zocārā Corintodebemarāba ūrāsidaa Pauloba Jesudebema jaradia bāda. Ijānapeda borocuesidaa.

⁹ Ewari aba diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia dadji Boroba idjia nāwā jarabara: “Ne wayarādua. Jaradia badua. Chupearādua. ¹⁰ Māra bā ume bāa. Ni abaaba bāra poya biē odaēa, māa ēberārā zocārā nañ purude erobā bērā.” ¹¹ Mañ bērā Pauloba poa aba ēsidra Ācōrē bedeara mama jaradia bāsia.

¹² Galioā abada Acaya druadebema boroda beside judiorāra bedea ausidaa Paulo biē odi

† **18:7** Ticio Justo. Griego bedeade zocārā cartade ababe “Justo” bā bāa. Acāra cācha panāa mañ Justora Pauloba “Gayo” trā jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. § **18:8** Mañ Crispodebemada Pauloba bāsia 1 Corinto 1:14de.

carea.* Idjira mañ Galioñmaa jida edesidaa.
 13 Ædjirãba jarasidaa:

–Za ðaba ëberãrãa jara ðaa Æcõrëra wayadida panada baribara dadji romanorã leyba jara ða quirãca jaradiacaa.–

14 Paulo bedeabara baside Galioñba judiorãa jarasia:

–Nañ ëberãba bië odabara wa cadjirua dromada odabara mña bãrã bedeara sëë ùricasia. 15 Baribara bãrãba ababe bede carea, bãrã Æcõrë trã carea, bãrã ley carea bida ijara panaa. Mañ bãrã ara bãduba cawa odadua. Mña mañgabemada cawa oi carea ðãa.–

16 Mñwã jarapeda ãyã jarecuasia. 17 Mañne jumarãba judiorã dji jarebada dedebema boro Sosteneda jidapeda ara mama puosidaa.† Baribara Galioñba mañ carea crichaë basia.

Paulo jëda Antioquidaa wãna

18 Paulora Corinto purude dãrã basia. Mañne djabarã abaa jarepeda wãyana asia. Barcode badoi naëna Paulora Cencrea purude borobichia tabisia Æcõrë itea ne oi jaradara juma oda bãrã.‡ Mañbëbara Siria druadaa wãsia. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wãsidaa. 19 Wãbdade Epeso purude jüesidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume badada awara wãsia. Mañne judiorã dji jarebada dedaa wãpeda judiorã ume Jesudebemada bedeasia. 20 Ædjirãba idjia bede

* **18:12** Mañ Galioñra Acayadëbema boroda besia poa 51de.

† **18:17** Jumarãba. Griego bedeade zocãrã cartade ða ðaa: “Griegorãba.” ‡ **18:18** Numero 6:1-21.

Jesu ñjãpedadada bio carebasia. ²⁸ Idjia jaradia ðade judiorãba sewaada abadaza jũmarã quĩrãpita ebuða cawabibadjia ãdjia Jesudebemada ãĩ crĩcha panada. ãcõrẽ Bedeadeba cawabibadjia Jesura wãrãda ãcõrẽba eðra edabari diai jaradada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode ðamisa Paulora ãjũã eyaida ðade wãyã wãpeda Epeso purude jũesia. Mama Jesu ñjã beada ãcãra unusia. ² Idjia maã djabarãa iwidisia:

–Bãrãba Jesu ñjãsidade ¿ãcõrẽ Jaurera edasidaca?

ãdjirãba panusidaa:

–Dairãba wadibida ãcõrẽ Jauredebemada ãrĩnaca.–

³ Maãne Pauloba iwidisia:

–Mãẽteara ¿sãwã borocuesida?–

ãdjirãba panusidaa:

–Juaãba jarada quĩrãca borocuesida.–

⁴ Maãne Pauloba jarasia:

–Juaãba jarabadjia eberãrãba cadjirua obadara igaradapeda ãcõrẽmaa zedamãrẽã. Mãwã osidara idjia borocuebadjia. Maã awara jarabadjia aba idji caidu zebãrãda ñjãnamãrẽã. Mãgãra Jesu basia.*

⁵ Maã ãrĩsidade dadji Boro Jesu trãneba borocuesidaa. ⁶ Maãbe Pauloba idji jãwa ãdji ãrã ðaside ãcõrẽ Jaurera ãdjirãmaa zesia. Maãne

* **19:4** Jesu. Griego bedeade ãcãra cartade “Crito” ðã ðaa.

dewara bedeade bedeasidaa idjaba Ācōrēneba bedeasidaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasidaca b̄a.

⁸ Jedeco ūbea Paulora judiorā dji j̄arebada dedaa wā b̄abadjia. Mama ne wayaa neē judiorā ume bedea b̄abadjia Ācōrēra ādji Boroda b̄adamārēā. ⁹ Baribara ḗc̄ara cawara zareacuadapeda iḗāne basía. Ēberārā quīrāpita Jesu Odebemada biē bedeadjidāa. Mañ carea Paulora ādji ume badada āyā wāsia. Idjia Jesu iḗā beara jaradiabada dedaa edesia. Mañ dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé māvā osia. Māvā jūma Asia druadebema judiorāba, judiorāé bida dadji Boro Jesudebemada ūrīsidaa.

Esceva warrarā sāvāpedada

¹¹ Ācōrēba zocārā ne ununaca waib̄ada Pauloeba obadjia. ¹² Pauloba baridua wua tānada ēberārāba cacua biē beamaa edebadjidaa. Mañba dji cacua biē beara biabibadjidaa idjaba jairā sida ēberārā cacuadebemada āyā j̄retabadjidaa.

¹³ Mañ ewaride ḗc̄ara judiorāba jai āyā j̄recua pan̄ada p̄ara n̄ibabadjidaa. Mañne dadji Boro Jesu tr̄neba jaira ēberārā cacuadebemada āyā j̄reta quīrāsidaa. Nāvā jarasidaa: “Pauloba jaradia b̄a Jesu tr̄neba m̄a jaraya: āyā wādua.”

¹⁴ Māvā o pan̄ara judio Esceva warrarā basía. Ādjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororānebema basía.† ¹⁵ Ewari aba jai āyā j̄reta pan̄ane jaiba maḗgarā siete ēberārā jarasia:

† **19:14** Zocārāmaarā mañ Escevara jai āyā j̄retabara de ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea.

–Jesura m̄la cawa ʘla. Paulo sida m̄la cawa ʘla. Baribʘʘ b̄r̄ra ¿cai?–

¹⁶ Maʘbe ēber̄a jai bara ʘʘba ādjira orra edapeda jūma poyacuasia. Bio puocuada b̄r̄ā ādjir̄a cacuara jūma cōācuasia. Maʘbe dji jai bara ʘʘ dedeba ācada pira w̄sidaa. ¹⁷ Jūma Epesode bea judior̄aba, griegor̄a bida maʘ cawasidaa ne wayasidaa. Maʘne dadji Boro Jesu tr̄nebemada bia bedesidaa.

¹⁸ Maʘ ewaride zoc̄r̄aba Jesura īj̄asidaa. Maʘbe zedapeda ebuda jarasidaa ādjia jaideba o pananada. ¹⁹ ʘʘʘʘba ādji carta jaidebemada enenapeda jūmar̄a qūr̄apita babuesidaa. Jūma maʘgʘr̄a carta n̄bʘʘa cawasidaa cincuenta mil parata torro n̄bʘʘa ʘasia.‡ ²⁰ M̄w̄ā Ācōr̄eba idji ʘʘʘʘa oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara tʘʘʘara tr̄ ʘʘgasia. Maʘne Jesu īj̄a beara yō w̄sidaa.

²¹ M̄w̄ānacarea Pauloba idji sodeba cr̄ichasia Macedonia druade, Acaya druade bida pʘʘʘʘapeda Jerusaleʘ purudaa w̄ida. Idjaba jarasia: “Jerusaleʘne ʘapeda m̄ra Roma purudaa w̄ida ʘʘa.” ²² Maʘ b̄r̄ā idji carebabadar̄a Timoteoda, Erasto sida Macedonia druadaa na diabuesia baribʘʘ idjira Asia druade ʘasia.

Epesode qūr̄ūbucapedada

²³ Ara maʘ ewaride Jesu O carea ēber̄r̄ada c̄bana qūr̄ūbucasidaa. ²⁴ Maʘgʘra n̄w̄ā ʘasia: ēber̄a Demetrio abadada ʘasia. Maʘ ēber̄ara paratadebema ne obari ʘasia. Deda ādji ācōr̄ew̄r̄ā

‡ **19:19** Cincuenta mil parata torro edai careara ēber̄aba cincuenta mil ewari trajaida ʘʘa.

Artemisa de droma quĩrãca djuburi ocuabadjia. § Mañ o ðaðeba Demetrioba, idji ume ne obadarã bida parata waibãa edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mañ ëberãrãra, dewarabema ne obadarã sida ábaa dji jãresia. Mañbe nãwã jarasia:

–Achirã, bãrãba cawa panãa dadjirãba nañ de zaque o panãneba parata waibãa edabadada. ²⁶ Baribãrã bãrãba unu panãa idjaba ùrĩ panãa jãñ Pauloba jãwaba oda ãcõrãra dji wãrãéana abarida. Idjia nañ Epesode idjaba berara jũma Asia druade bida mãwã jara nãa. Mañ bãrã zocãrã ëberãrãba Artemisara igarabãdaa. ²⁷ Mañba dadjirãba nãdobue panãra ëberãrãba biẽ ununisicada. Artemisa de droma sida waa trã ðãga bãësicada. Mãwãra Asia druade, jũma nañ ëjũãne bida Artemisa ëpẽ panãba waa dji dromada crĩchadaãa.–

²⁸ Mañ bedea ùrĩsidade bio quĩrũnapeda bia jara duanesidaa:

–¡Bio bia ðãa Artemisa Epesodebemara!–

²⁹ Mãwã duane jũma purudebemarãra cawa crĩchadaã piraposidaa. Mañne ãcãrãba Paulo ume nĩbabadada umé jidadapeda puru dji jãrebadadaa edesidaa: aba Gayo basía, ababemara Aristarco basía. ãdjira Macedonia druadebema basía. ³⁰ Paulora mama ëberãrã ume bedeade wã quĩrãã basia, baribãrã Jesu ïjã beaba iduaribidaã basía. ³¹ Mañ awara ãcãrã Asiadebema bororãba Pauloa bedeadã diabuesidaa. Idji ume dji biarã bãrã bedea djuburiasidaa dji jãrebadadaa wãrãmãrãã.

§ 19:24 Latiã bedeade Artemisara Diana trã jarabadjidaa. Griegorãba jarabadjidaa Artemisara ðiogoa ðeidebema idjaba warra toidebema ãcõrãda.

³² Mañmisa ābaa dji jare panama jūmarāba cawa crīchadaē bēra bāga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji jare duanada.

³³ Māwā duanane ācāraaba judio Alejandroda edasidaa puru quīrāpita bedeamārēā. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaa chābari edepedada bēra. Mañne Alejandroba jūmarāda jawaba chupeabisia. Idjia jara quīrā basia judiorāba bedeade panāēda.* ³⁴ Baribarā idjira judioda cawasidaade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:†

–¡Bio bia bāa Artemisa Epesodebemara!–

³⁵ Mañbe Epesodebema carta bābariba ēberārā powua nūmāra chupeabipeda jarasia:

–Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa panā ācōrēwērā Artemisa de dromara, idji zaca bā bajāneba baeda sida dadji purude wagabadada.

³⁶ Ni abaaba maāgara poya sewaada adaēa. Mañ bēra biara bāa chupeadida. Bio crīchadaēne ni cārē sida orānada. ³⁷ Nañ ēberārāba dadjirā ācōrēwērā de dromane ne drādaē panāmīna wa idjidebemada biē bedeadaē panāmīna bārāba namaa enesidaa.

³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrā panābarā, nēbara cawa obadarā quīrāpita wānida panā.

³⁹ Bārāba dewara nēbarāda jara quīrā panābarā, dji bororāba puru ābaa jare panane jaradadua. Ādjiabarā cawa jaradia.

⁴⁰ Idi quīrūbucapedada carea romanorāba jaradāsicada dadjirāba ādji leyra igara panāda.

* **19:33** Griego bedeade mañ versículora ebuda bāēa. † **19:34** Dārā. Griego bedeade bā bāa “hora umé.”

Ādjia cārē cārēã mãwã osidaada adibΛΓΛ, ni cārē sida poya panunaẽa.-

⁴¹ Mãwã jarapeđa dji carta ʘΛbariba jũmarãda wãbigasia.‡

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa biða wãna

¹ Mãwã quĩrũ duananacarea Pauloba Jesu ijã beara tr̃cuapeđa ādjirã ume bedeasia dadjirã Borora biara ijãnamãrẽã. Maĩbe wãyaana apeđa ojũẽcuapeđa Macedonia druadaa wãsia.* ² Jũma maĩ druade pΛΓΓΛ nĩbaside djabarãda carebabadjia dadjirã Borora biara ijãnamãrẽã.† MaĩbeβΛΓΛ Grecia druade jũesia. ³ Mama jedeco ũbea ʘasia. Paulo Siria druadaa barcode wãi baside cawasia judiorãba idji biẽ odi carea bedeã ausidada. Maĩ carea Macedonia druaareba wãsia. ⁴ Pirro warra Sopater Berea purudebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica purudebemada, Gayo Derbe purudebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wãsidã.‡ ⁵ Maĩ djabarãra dai na wãnapeda Troa purude jãã panasidã. ⁶ Paĩ ẽsãbari neẽ ʘΛ cobada ewari badacarea दौरα Pilipo purudeba barcode wãsidã. Ewari juesumane

‡ **19:41** ΛCΛΓΛ cartade versículo 41ne ʘΛ ʘΛra versículo 40de ʘΛa. Maĩne versículo 41ra neẽa. * **20:1** Ojũẽcuapeđa. Griego bedeade zocãrã cartade maĩra neẽa. † **20:2** Paulora poa aba ẽsadra Macedonia druade ʘasia. Maĩne carta 2 Corinto abadada ʘΛsia.

‡ **20:4** Asia druadaa. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade maĩra neẽa.

ãdji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa purude duanana

⁷ Maãbe nabema ewari domiane Jesu ïjã bea ume ábaa dji jΛresidaa Jesu quĩrãnebadĩ carea cobadara codi carea. § Maãne Pauloba jaradia b̂asia. Nurẽma wãida bΛ bẽrã wadi ariquẽtra bedea b̂asia. ⁸ Dairãra ãtaarebema dejãne ábaa dji jΛre panasidaa. Ìbĩrãda zocãrã coa nũmeasia. ⁹ Maãne cũdra Eutico abadada dajadaa acΛbadade chũmasia. Paulora dãrã bedea bΛ bẽrã maã cũdrara daupeaba cãĩ dogosia. Mãwã bΛde dejã ũbeadeba udu wãsia. Idjira jaidadada eberãrãba bara edasidaa. ¹⁰ Paulora udaa zepeda dji cũdra ãrã barru cobepeda bΛrΛsia. Maãne jarasia:

–Dauperarãnadua. Idjira zocai bΛa.–

¹¹ Paulora wayacusa dede eda wãpeda Jesu quĩrãnebadĩ carea cobadada ãdjirã ume cosia. Maãbe wadibida bedea bΛde ãnadrΛpeda wãsia. ¹² Dji cũdrara diguidaa zocai edesidaa. Maã carea jũmarãda b̂sriãduanesidaa.

Troadeba Mileto purudaa wãpedada

¹³ Paulora Asoã purudaa óare wã quĩrĩãsia. BaribΛrΛ दौरa barcode na wãbisia. Mama idjira badoyada asia. दौरa ara maãda wãsidaa. ¹⁴ Asoãne Paulo ume dji ununapeda barcode badosia. Maãbe Mitilené purudaa wãsidaa. ¹⁵ MamaΛba wãnapeda nurẽma Quío morro quĩrãpe jũẽne wãsidaa. Nurẽma Samo purude wibarisidaa.

§ 20:7 Jesu quĩrãnebadĩ carea cobadada codi carea. Griego bedede b̂Λ b̂Λa “paã cõrãcuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26.

Maãbe Trogiliode wibaridapeda nurẽma Mileto purude jũesidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārã ba amaaba Epeso purude wibariẽ wāyã wāsia. Idjira isabe Jerusaleãne jũe quĩrĩã basia. Idjia crĩchasia poya jũeibara Pentecoste ewaride mama baida.

Pauloba djabarã Epesodebemarãa bedeada

¹⁷ Mileto purude bade Pauloba Epesodebema djabarã wagabadada trãbisia. ¹⁸ Idjima jũesidade Pauloba jarasia:

–Bārãba cawa panãa mã naã Asia druade jũenaneba aba wãbarãdaa sãwã bārã tãena nĩbadjida. ¹⁹ Mãra dji dromada crĩchaẽ dadjirã Boroba quĩrĩã bara o basia. Eãaude jĩã babadjia idjaba judiorãba mãra biẽ o quĩrĩã panana bẽrã bia mĩga babadjia. ²⁰ Mãwãmĩna mãa jũmarã quĩrãpita, bārã deza bida bārã carebai carea jaradia babadjia. Ni maãrĩ bida jaradia ama baca basia. ²¹ Judiorãa, judiorãea bida mãa jarasia cadjirua obadara igaradapeda ãcõrẽmaa zedamãrẽã idjaba dadjirã Boro Jesucritora ijãnamãrẽã.

²² Jããbe ãcõrẽ Jaureba mãra wãbi ba bẽrã Jerusaleãnaa wãya.† Baribara mãa adua ba jãma cãrẽda sãwãida. ²³ Ababe cawa ba ãcõrẽ Jaureba mãa puruza ebuãa jarabarida mãra bia mĩga baida idjaba preso baida. ²⁴ Baribara maãnebemada mãa jũmawãyã crĩchacaa, mã bia baira jarãẽ ba bẽrã. Ababe dadjirã Boro Jesuba mãa obi bara pãrã quĩrĩã ba. Maã bẽrã bedea bia

* **20:15** Trogiliode wibaridapeda. Griego bedeade zocãrã cartade maãra neẽa. † **20:22** ãcõrẽ Jaureba mãra wãbi ba bẽrã. Griego bedeade maãba idjaba jara ba: “Mã jaurede wãida bada cawa ba bẽrã.”

Ācōrēba idji biadeba careba b̄adebemada m̄a jara baya.

²⁵ Ācōrēba idji ēberārā bia pe erob̄adebemada m̄a bārā jara b̄abadjia. Barib̄ar̄a idi cawa b̄a bārāba m̄ra waa ununaēda. ²⁶⁻²⁷ M̄a ne wayaa neē Ācōrēba bārā itea o quīrīā b̄ada jūma ebuda jara b̄abadjia. Maļ carea idi m̄a jaraya: ab̄ada aduaib̄ar̄a, m̄ra bedeađe b̄āēa.

²⁸ Ācōrēba idji Warra oadeba ēberārāra idji itea edasia.‡ Ācōrē Jaureba bārāra b̄acārīa djabarāra waga pananamārēā. Maļ b̄erā ara bāduba bio quīrācuīta bead̄adua idjaba Ācōrē warrarā sida jūma waga pananadua. ²⁹ M̄a cawa b̄a m̄ wānacarea ēberā cadjiruarāda usa cadr̄a quīrāca bārā tāēna zedida djabarā jūma ārīni carea. ³⁰ Ara bādji debemārā bida sewada jaradiadia Jesu iĵā bearāba ēpēnamārēā. ³¹ Maļ carea quīrācuīta bead̄adua. Quīrānebad̄adua m̄a poa ūbea āsa, diamasi bida jīā b̄aba bādji za sāvā nībaēida pan̄ada jaradia basida.

³² Jāb̄e djabarā, m̄a bārāra Ācōrē j̄awade baya. Idji biadeba dadjirā careba b̄adebema bedeara quīrānebad̄adua. Idji biadeba b̄ada diabarā bārāba biara iĵānamārēā. Idjia diai jaradara idji biadeba bārāba edadia. Jūma idji itea bia b̄adarāba maļra edadia.

³³ M̄a djārā paratada, oroda, cacuađe j̄bari sida ara m̄dji itea awuaē basía. ³⁴ Bārāba bio cawa pan̄a ara m̄dji j̄awaba trajasida m̄a erobaida b̄ara edai carea idjaba m̄ ume nīnaa diai carea.

‡ **20:28** Ācōrēba idji Warra oadeba. Griego bedeađe λc̄ar̄a cartade b̄a b̄a: “Dadji Boroba ara idji oadeba.”

³⁵ Jūma m̄la odaḁeba b̄r̄ãa cawabisia ᄁᄁᄁa traja panᄁneba dji poya trajadaḁe queḁeada carebadida panᄁda. Quir̄ãnebadida panᄁa dadjir̄ã Boro Jesuba n̄w̄ã jarasida: “Dj̄r̄ãa ne dia ᄁᄁᄁa Āc̄õr̄ẽ quir̄ãpita biara ᄁᄁᄁa dj̄r̄ãneba ne eda ᄁᄁ c̄ãȳãbara.”-

³⁶ M̄w̄ã jaraḁacarea Paulora ch̄ir̄ãborode cobepeda jūma ādjir̄ã ume Āc̄õr̄ẽa iwidiḁia. ³⁷ Maᄁbe bia w̄ãbidi carea jūmar̄ã bio j̄ã panᄁba Paulora ojūēnapeda isōḁidaa. ³⁸ Bio sopuasidaa waa ununaḁana aḁa b̄r̄ã. Maᄁbe idjira barcoḁaa diade w̄ãḁidaa.

21

Jerusaleᄁnaa w̄ãpeḁada

¹ Maᄁ djabar̄ã amenapeḁa dair̄ãra barcode Cos morroḁaa jipa w̄ãḁidaa. Nur̄ẽma Roda morroḁaa w̄ãnapeda Patará purude jūēne w̄ãḁidaa. ² Maᄁ Pataráḁe barco Penicia druadaa jipa w̄ã carea ᄁᄁda unusidaa. Maᄁgᄁᄁe ᄁadodapeda w̄ãḁidaa. ³ W̄ãᄁᄁᄁe Chipre morro dromada jᄁᄁᄁa aᄁᄁare unusidaa baribᄁᄁᄁ Siria druadaa w̄ãȳã w̄ãḁidaa. Barcodebemar̄ãba ne ameni carea Tiro purude wibarisidaa.

⁴ Mama dair̄ãba Jesu iᄁã ᄁeada unupeḁada b̄r̄ã ādjir̄ã ume siete ewari panesidaa. Maᄁne ādjir̄ãba Āc̄õr̄ẽ Jaureḁeba Paulo jarasidaa Jerusaleᄁnaa w̄ãr̄ãm̄r̄ẽã. ⁵ Maᄁ siete ewari ᄁadacarea dair̄ãra w̄ãḁidaa. Jūma djabar̄ãra, ādji quimar̄ã, ādji warrar̄ã sida dair̄ã ume puru dajadaa w̄ãḁidaa. Mama pusa iᄁᄁᄁe ch̄ir̄ãborode duanenapeḁa Āc̄õr̄ẽa iwidiḁidaa. ⁶ Maᄁbe w̄ãniana aḁapeda

barcode badosidaa. Mañne ãdjirãra diguidaa wãsidea.

⁷Mañbe Tirodeba barcode wãnapeda Tolemaida purude jũesidaa. Mama djabarã acãde wãnapeda ãdjirã ume ewari aba panesidaa. ⁸Nurẽma wãnapeda Cesarea puru dromane jũesidaa. Mama Pelipe dede panesidaa. Mañ Pelipera bedeã bia Jesudebema jarabari basia. Djabarã carebadamãrẽã siete edapedadadebema basia.* ⁹Idjia caurãda waði quima edadacada quimãrẽ erobasia. Mañ wẽrãrãra ãcõrẽneba bedeabadarã basia.

¹⁰Mama dãrã panãne ãcõrẽneba bedeabari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹Dairã acãde zeside Paulo bi trãjãbarida edasia. Mañba ara idji jĩrũra, jãwa sida jãpeda nãwã jarasia:

– ãcõrẽ Jaureba nãwã jara bãa: nañ bi trãjãbari djibarida judiorãba Jerusaleñne nãwã jãnia. Mañbe judiorãã jida diadia.–

¹²Mañ ãrĩside dairãba, djabarã Cesareadebema bida Pauloã bedeã djuburiasidaa Jerusaleñnaa wãrãmãrẽã. ¹³Baribãrã Pauloba jarasia:

– ¿Cãrẽ cãrẽã jĩã panã? ¿Cãrẽã mãra jãwã sopuabi panã? Ababe mã jãnamãrẽã bãã, ãtebãrã Mã Boro Jesu bedeã carea Jerusaleñne beui carea bãa.–

¹⁴Mañne dairãba idjia jara panesidaa wãrãmãrẽã baribãrã idji crĩchara poyadaẽ basia. Mañ bẽrã waa mañnebemada bedeadaẽ basia. ãtebãrã jarasidaa:

– Mãwã baibãrã, dadjirã Boroba quĩrãã bã quĩrãca oya.–

* **21:8** Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40.

15 Maḷbe wāni carea jūma odapeda Jerusaleḷnaa wāsidaa. 16 ΛCΛΓΛ Jesu iḷā bea Cesareadebemada dairā ume wāsidaa. Ādjia ēberā Mnasoḷ abadamaa ededapeda dairāra idji dede panesidaa. Idjira Chipredebema basía. Jesu iḷānada dārābΛΓΛ basía.

Paulo Jerusaleḷne Santiago ume bedeada

17 Jerusaleḷne jūesidade djabarāba dairāra bio bΛsrīda edasidaa. 18 Nurēma Paulora dairā ume Santiago aCΛde wāsidaa.† Djabarā bororā sida jūma mama duanasidaa. 19 Maḷbe Pauloba “mērā djabarā” apeda Ācōrēba idjideba judiorāéma odada jūma daucha nēbΛrΛsia. 20 Maḷ ūrīsidade djabarāba Ācōrēa bia bedeasidaa. Maḷbe ādjia Paulo jarasidaa:

–Djaba, bΛa cawa bΛa judiorā bio zocārāba Jesura iḷā panΛda. Ācōrēba Moisea diada ley sida ādjirāba bio ēpēbadaa. 21 BaribΛrΛ ādjirāba bΛdebemada sewada ūrīsidaa. ΛCΛrΛba ādjirāa jarasidaa bΛa jūma judiorā griego tāēna beara Moiserā igarabi bΛda, ādji warrarāra cacua wēāgobicada, idjaba waabema dadji judiorāba obada sida obicada. 22 ¿Sāwā odi maḷra sewada cawadamārēā? BΛ jūēnara dārāēne cawadia. Maḷbe wārāda bΛ biē odi carea powuadia.‡

23 Maḷ carea daimaarā bΛa nāwā oida bΛa: dairā tāēna djabarāda quīmārē panΛa. Ādjia Ācōrē quīrāpita ne oi jarapedadara jūma obΛdaa. 24 Maḷ

† **21:18** Maḷ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeade Santiago trāra zesia “San Jacobo” is-anti jarabΛrΛdeba. Carta Santiago abadara maḷ Santiagoba bΛsia.

‡ **21:22** Maḷbe wārāda bΛ biē odi carea powuadia. Griego bedeade ΛCΛrΛ cartaēde maḷra neēa.

djabarãra Ācõrẽ de dromanaa ededua. Mama Ācõrẽ quĩrãpita bia beadi carea odadua. Ādjia Ācõrẽa diađida panΛra bΛabΛrΛ diadua. Mãwãra ādjira poya borobichia tΛđia cawabidi carea ādjia ne oi jarapedadara jũma osidada. § Małba jũmarãba cawađia bΛđebema jara panΛra sewada, idjaba cawađia bΛra wãrãda jipa nĩbabarida Moise leyba jara bΛ quĩrãca. ²⁵ BaribΛrΛ judiorãé Jesu ĩjã beaba odida panΛra daiba cawa jaradapeda cartade bΛsidaa: ādjirãba nedjara jΛwaba ođa ācõrẽa diađada codiě panΛa, oa sida codiě panΛa, animarã otrãjã beada sida codiě panΛa, idjaba auđua nĩbadiě panΛa.-*

²⁶ Nurẽma Pauloba, maļ ēberãrã bida jΛwa osidaa Ācõrẽ quĩrãpita bia beadi carea. Maļne Ācõrẽ de dromanaa wãnapeda jarasidaa cãrẽ ewaride Ācõrẽ quĩrãpita bia pananida. Maļ ewaride ādjiza Ācõrẽa animarãda babue diađida panasidaa.

Judiorãba Paulo jidapedada

²⁷ BaribΛrΛ siete ewari jũēbΛrΛ baside łcΛrΛ judiorã Asia druadebemada Ācõrẽ de droma dajada panasidaa. Maļ judiorãba Paulo unusidade jũma ēberãrã arima duanΛra quĩrũbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Maļne jĩgua jara panasidaa:

–ĩIsraelerã, dairãra carebadadua! NałgΛ ēberãba druaza jaradia bΛa dadji israelerãra, dadjirã leyra idjaba Ācõrẽ de droma sida biě tabeada. ¡Maļ

§ 21:24 Numero 6:13-20. * 21:25 Hecho 15:28-29.

awara griegorãda Æcõrẽ de droma caita edesia!†
 ¡Naã de ababe Æcõrẽ itea bΛda biẽ bΛsia!-

²⁹ Ædjirãba mãwã jarasidaa Tropimo
 Epesodebemada Paulo ume purude nĩda
 unupedaada bẽrã. Crĩchasiada Pauloba Tropimora
 Æcõrẽ de droma caita ede basida.

³⁰ Mãne jũma Jerusaleãnebemarã quĩrũnapeda
 piraposidaa. ΛcΛrΛba Paulora jidadapeda Æcõrẽ
 de droma dajadaa errebari edesidaa. Mãbe
 eda wãbadara jũma jũãtrΛcuasidaa. ³¹ Paulo bea
 quĩrĩã panΛmisa abaΛba romano sordaorã boro
 dji dromaa jarade wãsia jũma Jerusaleãne duanΛra
 quĩrũbucasiada. ³² Ara mãnda idji sordaorãda, ãdji
 bororã sida trΛpeda õberãrã quĩrũbuca duanΛmaa
 pira wãsiada. Judiorãba ãdjirã zebΛda unusidade
 Paulo puo pananada idu bΛsiada. ³³ Sordaorã
 boro dji droma araa jũeside Paulora jidapeda
 carena umẽba jã bΛbisia. Mãbe õberãrã powua
 nũmΛa iwidisia Paulora caida idjaba cãrẽda osi
 cawaya. ³⁴ Mãne jũmarãda quĩrã awara bia du-
 anasidaa. BaribΛrΛ sordaorã boro dji dromaba
 cawa ùrĩca basia õberãrã bio bΛga duanΛ bẽrã. Mã
 carea Paulora sordaorã duanabadamaa edebisia.
³⁵ Dji dumema jũesidade mamaΛba sordaorãba
 Paulora jira edesidaa, judiorãra bio quĩrũ duanΛ
 bẽrã. ³⁶ Ædjirãba sordaorã caidu jĩgua jarabadjidaa:
 -¡Djira beatadada!-

Pauloba judiorã powua duanΛa jarada

† **21:28** Judiorãra Æcõrẽ de droma caita wãnida panasidaa baribΛrΛ
 griegorãra jĩgabe panenida panasidaa.

³⁷ Sordaorāba Paulo ādjirā duanabada dede eda edebada Pauloba ādjirā boro dji dromaa griego bedeadeba iwidiisia:

-¿Bia bāca māra bā ume bedeaida?-

Dji dromaba panusia:

-¿Bāa griego bedeara cawa bāca? ³⁸ ¿Bāēca Egiptodebema, ēberārā sālbedā quīrūbigadada? ¿Mīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga bādaa mil quīmārē pe edesiēca?-

³⁹ Maāne Pauloba jarasia:

-Māwāēa, māra judioa. Cilicia druadebema. Tarso puru dromane tosidāa. Mā quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedeabidua.-

⁴⁰ Dji dromaba idu bedeabisia. Maābe Paulo dumene āta nūmāba idji jwaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeade bedeasia.

22

¹ Pauloba jarasia:

-Mā djabarā, mā bororā, ūrīnada. Ara mādjidebemada jaraya.-

² Idjira hebreode bedea bāda ūrīside bērā ādjirāra chupea duanesidāa. Maāne Pauloba jarasia:

³ -Māra judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidāa. Baribāra māra nama Jerusaleāne warisia. Jaradiabari Gamalielba māā jūma dadji drōā naēnabemarā leyba jara bāra bio jaradisia.* Māa Ācōrēra bio ēpē bābadjia bārāba ēpēbada quīrāca. ⁴ Maāba O Djiwidi iā bēda biē oi

* **22:3** Hecho 5:34-39.

carea m̃la ĕpĕbadjia. Umaquĩrãrãda, wĕrãrã sida preso ħacuabisia. Idjaba ħCARA beabisia. ⁵ MaġARA sacerdote dji dromaba, jũma judio drõãrã dji dromarã biċa cawa panAA. Ādjia m̃la cartada diasidaa judiorã Damascoċebemaba cawaċamãrĕã O Djiwidi ĕpĕ ħeara m̃la jidaida ħADA. Maġba m̃ra Damascoċaa wãsia ādjirã naġ Jerusaleġnaa jida enepċda dji bororãba cawa oċamãrĕã.

⁶ BaribARA Damascoċe jũĕbodode umatipa basica ħAA. Maġne cawaĕne bajãneba uruada m̃ma jġrã tĕũsia. ⁷ Mġ egode ħaĕside bedĕada ũrĩsia. Maġ bedĕaba m̃la jarasia: “Saulo, Saulo, ġcãrĕ cãrĕã m̃ra biĕ oi carea ĕpĕ ħA?” ⁸ M̃la iwidisia: “Mġ boro, ġBARA cai?” Idjia panusia: “M̃ra Jesu Nazareċebemaa. BA biĕ oi carea ĕpĕ ħra m̃la.” ⁹ Mġ ume nĩnaba maġ urua unusidãde dauperasidaa, baribARA mġ ume bedĕabARARA ũrĩnaĕ basia.† ¹⁰ Maġne m̃la iwidisia: “Mġ Boro, ġBA cãrĕda quĩrã ħA m̃la oida?” Dadjia Boroba panusia: “PiradrAġċda Damascoċaa wãdua. M̃la jãma jaraya cãrĕda oida ħada.” ¹¹ Maġ urua jġrã tĕũBARABA m̃ra dauberreasia. Maġ bĕrã mġ ume nĩnaba mġ jAWade jidaċġċda Damascoċaa edesidaa.

¹² Mama ĕberã Ananía abadada basia. Maġ Ananíaba Ācõrĕda waya ħA bĕrã dadjirã leyra bio ġã o basia. Jũma judiorã Damascoċebemaba idjidebemada bia bedĕabadjidaa. ¹³ Maġ Ananíaba m̃ra acċde wãsia. Caita wãġċda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa ħA dauba unu ħĕdua.”

† 22:9 Dauperasidaa. Zocãrã carta griego bedĕade ħĕde maġ bedĕara neã.

Ara maŕda mŕ daura biapeda idjira unusia. ¹⁴ Maŕbe Ananíaba jarasia: “Ăcŕrē dadji drŕŕ naēnabema ume ɓadaba ɓara edasia idjia quĩrĩã ɓada cawamārēã, dji Jipa ɓada unumārēã, idjaba idji bedeabara da ũrĩmārēã. ¹⁵ Jũma ɓa ununada, ũrĩna sida jũmarãa jaraya. ¹⁶ ¡Waa jŕrãdua! Piradrpeda borocuedua. Idjía iwíidua. ɓa cadjirua oɗara idjia jũma quĩrãdoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Măwănacarea mŕra jēda Jerusaleŕnaa zesia. Ewari aba Ăcŕrē de dromanaa wăpeda idjía iwíidí ɓasia. Maŕne mŕa căimocara quĩrãca dadji Boroda unusia. Idjia mŕa jarasia: “Jerusaleŕneba isabe ŕyã wădua. ɓa mŕnebema jara ɓara namabemarãba ĩjãnaēa.” ¹⁹ ĩjãnida crĩcha ɓada bērã mŕa năwã jarasia: “Mŕ Boro, ādjirãba bio cawa panã naēna mŕra judiorã dji jarebada deza wăpeda ɓa ĩjã ɓeara jidapeda puobadjida idjaba preso ɓabadjida. ²⁰ ɓadēbema bedeã ɓa carea Estebaŕ beasidade mŕ sida arima ɓasia. Idji beabada mŕa bia unusia. Maŕ awara ādjia ŕrŕ jŕbadara mŕa waga ɓasia.” ²¹ Baribara dadji Boroba mŕa jarasia: “Wădua. Mŕa ɓara tara judiorãema diabueya.”-

Romanorãba Paulo soaba uđia panana

²² Pauloba jara ɓara judiorãba chupea ũrĩ duanasidaa. Baribara Ăcŕrēba idjira judiorãema diabueyada aside ĩgua jara duanesidaa:

-¡jŕrã ēberãra zocai ɓacara ɓa! ¡Beadaua!-

²³ Măwã ɓa duane ādjia ŕrŕ jŕbadara quĩrũbideba jārãpe duanesia idjaba egoro porara ŕta jãmãposidaa. ²⁴ Maŕ bērã sordaorã boro dji dromaba jarasia Paulora sordaorã duanabada

dede eda ededapeda soaba udamãrẽã. Mãwã obisia Pauloba jaramãrẽã cãrẽ cãrẽã judiorãra idji ume quĩrũ duanada. ²⁵ Baribara idji udi carea jãbadae Pauloba sordaorã boro arima bãa jarasia:

-¿Bãrãba romanoda uvida panaca idji cawa odi naẽna?-

²⁶ Maã ùrĩside sordaorã borora dji dromamaa wãpeda jarasia:

-¿Baa cawa baca cãrẽda obarada? Jãã ëberãra romanoa.-

²⁷ Maãbe sordaorã boro dji dromara Paulomaa wãpeda iwidisia:

-¿Wãrãda bara romanoca?-

Pauloba panusia:

-Mãẽ, mãra romanoa.-

²⁸ Sordaorã boro dji dromaba jarasia:

-Romano bai carea mãa paratada waibaa diasia.-

Pauloba jarasia:

-Mãra todadeba romanoa.-

²⁹ Ara mãda Paulo udi carea pananaba idu basidaa. Sordaorã boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea jãbida bẽrã.

Paulo judio dji droma bearã quĩrãpita bada

³⁰ Nurẽma sordaorã boro dji dromaba wadibida cawa quĩrã basia cãrẽ cãrẽã judiorãba Paulora biẽ jara panasidada. Maã carea idjira carenaba jã badada ërã basia.† Maãbe sacerdote bororãda,

† **22:30** Carenaba jã badada. Griego bedede ãcaca cartade mãra neãa.

jũma judiorã dji dromarã siða ãbaa jΛresia. Mañne Paulora enepeda ãdjirã quĩrãpita ÐΛsia.

23

¹ Pauloba judiorã dji dromarãmaa acΛpeda jareasia:

–Mã djabarã, młra necai ÐΛa cawa ÐΛ bẽrã idi biða Æcõrẽ quĩrãpita bia nĩda.–

² Mañne sacerdote dji droma Ananíaba Paulo caita panÁa jarasia idji itede udamãrẽã.* ³ Mañ carea Pauloba Ananíaa jarasia:

–¡BΛda Æcõrẽba uya! ¡BΛa jaradiabari quĩrãca ocaa!† BΛra jãma chũmΛa Æcõrẽ leyÐeba młra cawa oi carea baribΛrΛ ¡mł ubi ÐΛÐeba ara mañ leyda igara ÐΛa!–

⁴ Mañne caita duanΛba Paulo jarasiða:

–Sacerdote dji droma Æcõrẽba ÐΛÐada ¿bΛa jãwã quẽãica?–

⁵ Pauloba jarasia:

–Djabarã, mła adua Ðasia idjira sacerdote dji dromada. CawaÐabara mła mãwã jaraÐ bacasia, Æcõrẽ Bedeade nãwã ÐÁ ÐΛ bẽrã: “Bãrã borora biÐ jararãnadua.”‡

⁶ Mãwã ÐΛÐe Pauloba cawasia dji dromarãra ÆcΛrΛ saduceorãda, ÆcΛrΛ pariseorãda. Mañ carea ãdjirãa jĩgua jarasia:

* **23:2** Mañ Ananíara sacerdoterã boro basía poa 47Ðeba aba 59Ðaa. Idjira bio cadjirua Ðasia. Judioda mãwã ÐΛmĩna judiorãba idjira beasiða poa 66Ðe. Capítulo 5Ðe dewara Ananíanebemada ÐÁ ÐΛa. Idjaba capítulo 9Ðe, 22Ðe biða dewara Ananíanebemada ÐÁ ÐΛa. † **23:3** ¡BΛa jaradiabari quĩrãca ocaa! Griego bedeade nãwã ÐÁ ÐΛa: “BΛra de totroa soada quĩrãca ÐΛa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16. ‡ **23:5** Exodo 22:28.

-Djabarã, m̃ra pariseoa. M̃ drõã naẽnabemarã sida pariseorã basía. Mañ bẽrã ãjã ðla beudarãra ãrẽbadida. Mañ carea ãcãrãba m̃ra cawa oda quĩrãã panã.-

⁷ Pauloba mãwã jarada carea pariseorãra saduceorã ume caicayadapeda awara awara crĩcha duanesidaa. (⁸ Saduceorãba jarabadaa beudarãra ãrẽbadacada, bajãnebema nezocarã neẽda, jaure sida neẽda. Baribãrã pariseorãba jũma maãgãra ãjã panã.) ⁹ Caicaya duanã bẽrã ðga duanesidaa. Judiorã ley jaradiabada dji pariseorãba piradrãdapeda jĩgua jarasidaa:

-Dairãba unu panã nañ ãberãra bedeade ðãẽda. ãibẽrã jaureda wa bajãnebema nezocada idji ume bedeasiscada. Mãwã baibãrã ¿sãwã ãcõrẽ ume djõni?—Ş

¹⁰ ãdjirãra wetara caicaya duanã bẽrã sordaorã boro dji dromaba waya basia Paulora tã eubari beadida. Mañ bẽrã sordaorãda wãbisia Paulora ãdji tãenabemada jãrĩnapeda sordaorã duanabada dede eda ededamãrẽã.

¹¹ Mañ diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda mãwã jarasia: “Paulo, sobiadia. Mãnebema nama Jerusaleãne bedeada quĩrãca Roma purude bida bedeaida ðla.”

Judiorãba Paulo beadia panana

¹² Nurẽma judiorãda ãcãrã bedea ausidaa Paulo beadi carea. Mañ ãberãrãba wãrãneba bedea ðãsidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo beabãdadaa. ¹³ Dji bedea ðãpedadara

Ş 23:9 Mãwã baibãrã ¿sãwã ãcõrẽ ume djõni? Griego bedeade ãcãrã cartade mãra neẽa.

cuarenta auđu panasidaa. ¹⁴ Ādjirāra sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa biða wānapeda jarasidaa:

–Dairāba wārāneba beċea bΛsidaa ne codaċda idjaba baido doċaċda aba jāl Paulo beabΛdaċaa. ¹⁵ Maļ bċrā nāwā oċadua. Bārāba, jūma dji bororā biða sordaorā boro dji dromaa iwididadua nu Paulora wayacusa bārāmaa enebimārċā. Jaradadua bārāba idjidebemada quĩrācuitaara iwidĩ quĩrĩ panΛda. EnebΛdade nama jūċi naċna dairāba idjira beaċia.–

¹⁶ BaribΛΓΛ Paulo djabawċrā warrada arima bΛsia. Maļ cūdraba ādjia jara panΛra ūrĩpeda sordaorā duanabadamaa Pauloa jarade wāsia. ¹⁷ Maļ carea Pauloba sordao boroda aba trĳpeda jarasia:

–Naļ cūdrada dji dromaara bΛmaa ededua. Idjia ne jara quĩrĩ bΛa.–

¹⁸ Ara maļda cūdrara sordaorā boro dji dromamaa edepeda jarasia:

–Paulo, dji preso bΛba mĳra trĳpeda jarasia naļ cūdrada bΛmaa enemārċā. Idjia bĳa ne jara quĩrĩ bΛa.–

¹⁹ Maļbe sordaorā boro dji dromaba cūdra jΛwade jidapeda āyā edesia. Maļbe iwidisia:

–¿Cārċda mĳa jara quĩrĩ bΛ?–

²⁰ Maļne cūdraba jarasia:

–Judiorāra beċea ausidaa nāwā oċi carea: ādjia bĳa beċea djuburiadia Pauloda nu dji dromarā ābaa dji jΛre panΛmaa edebimārċā. Jaradia idjidebemada quĩrācuitaara iwidĩ quĩrĩ panΛda.

²¹ BaribΛΓΛ ādji beċeara ĳjārādua. Paulo beaċi carea o caita cuarenta auđu mĩrũ panΛa. Ādjirāba wārāneba beċea bΛsidaa ne codaċda idjaba baido

dodaēda aba Paulo beab_Λdaēdaa. Ara nawena idji beadi carea pan_Λa. Ababe j_Λã pan_Λa b_Λa Paulo edebimārēã.-

²² Ma_Λbe sordaorã boro dji dromaba cūdraa jarasiasia:

-B_Λa m_Λã jaradara ni ab_Λa jararãdua.-

Māwā jarapeđa wābisiasia.

Romanorãba Paulo Cesareadaa edepedada

²³ Ma_Λbe sordaorã boro dji dromaba idjiare beada umé tr_Λpeđa jariasia:

-Dosciento sordaorãda, setenta sordaorã cawayode wābadada idjaba dosciento sordaorã mīasu cat_Λ beada edađapeđa Cesarea puruđaa diamasi wān_Λdua.* ²⁴ Ma_Λ awara cawayoda Paulo itea edađadua na_Λ Judea druadebema boro Pelimaa bia edeđi carea.-†

²⁵ Sordaorã boro dji dromaba cartada nāwā b_Λ diabuesiasia:

²⁶ M_Λ, Claudio Lisiaba na_Λ cartara b_Λb_Λr_Λa m_Λ boro dji droma Peli itea. M_Λa quĩrĩã b_Λa b_Λra bia b_Λaida.

²⁷ Judiorãba na_Λ ēberãra jidađapeđa beadi basia. Barib_Λr_Λ m_Λa cawasia idjira romanoda. Ma_Λ bērã sordaorã ume wāpeđa judiorã j_Λwaeđabemada ēdr_Λ edasia. ²⁸ M_Λa cawa quĩrĩã basia cārē cārēã idjira biē jara pan_Λda. Ma_Λ bērã idjira edesia judio dji dromarã ābaa dji j_Λre pan_Λmaa. ²⁹ Ma_Λne m_Λa cawasia ababe ādji ley carea idjira biē jara pan_Λda. Barib_Λr_Λ idjia cadjiruada oē b_Λ bērã beadiē pan_Λa ni preso b_Λdiē

* **23:23** Diamasi. Griego bedeadē b_Λ b_Λa “diamasi a la nueve.”

† **23:24** Ma_Λ Pelira Judeadebema boro basia poa 52ēba aba 60ēdaa. Cesarea puruđe b_Λbadjia.

pan Λ a. ³⁰ Māwānacarea m \tilde{a} a cawasia judiorāra bedea ausidada idji beađi carea. Ara ma \tilde{a} da idjira b Λ maa diabuesia. Idjaba m \tilde{a} a ādjirāa jara-sia idjida biē jara quīrīā pan Λ b Λ r Λ b Λ quīrāpita jarade wānida pan Λ da.

Bia badua.‡

³¹ Ara ma \tilde{a} da sordaorāba ādji boroba jaradara osidaa. Diamasi Paulora Antipatri puruđaa edesidaa. ³² Nurēma sordaorā jīrūba wābadara ādji duanabada dedaa jēda wāsidaa. Ma \tilde{a} ne cawayode wābadaba Paulora Cesareadaa edesidaa. ³³ Cesareade jūēsidade sordaorāba cartara dji boroa diasidaa. Idjaba Paulo sida idjimaa edesidaa. ³⁴⁻³⁵ Ma \tilde{a} carta a Λ peđa dji boroba Pauloa iwidisia sāmabema cawaya. Paulora Ciliciadebemada cawaside nāwā jarasia:

-B Λ biē jara pan Λ da zesidara m \tilde{a} a ādjira, b Λ sida ūrīya.-

Ma \tilde{a} be idjia sordaorāa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wagađamārēā.§

24

Paulo Peli quīrāpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananīara \tilde{a} c Λ r Λ judiorā dji dromarā ume Cesareade jūēsidaa. Ādjiare bedebari Tertuloda edesidaa. Ma \tilde{a} ne Peli quīrāpita Paulođebemada

‡ **23:30** Bia badua. Griego bedeade \tilde{a} c Λ r Λ cartade ma \tilde{a} ra neā.

§ **23:34-35** Ma \tilde{a} Herodera “Herode dji Droma” abadjidaa. Idjiab Λ r Λ warra zaquerāra Bele \tilde{a} puruđe quenabisia. Mateo 2:13-18.

biē jarasidaa. ² Peliba Paulo enebiside mañ Ter-
tuloba Paulodebemada biē jara nūmesia. Nāwã
jarasia:

-Dji droma Peli, b_Λ dai boro bēda ewaridēba
nañ druadē dārã necai pan_{ΛΛ}. Idjaba b_Λ crīcha
cawaadēba ne zocārãda o b_{ΛΛ} dairãra biara dua-
nanamārēã. ³ B_{ΛΛ} o b_Λ carea dai beaza ne jūmane
bia b_Λada abadaa. ⁴ Barib_{ΛΛΛ} dārã mĩã sē amaaba
mãa b_Λãa bedea djuburiaya b_Λ biadēba dai bedeara
ūrĩmārēã.

⁵ Dairãba cawa pan_{ΛΛ} nañ ēberãba nēb_Λrada
o babarida. Idjia jūma nañ ējũãne judiorãra
quĩrũbiga babaria. Idjira dji nazareno ĩjã bearã
boroa. ⁶ Mañ awara idjia Ācõrē de dromara biē b_Λ
quĩrĩãsia. Mañ carea daiba idjira jidasidaa. [Dai
leydēba cawa odi basía. ⁷ Mãwãmĩna sordaorã
boro Lisiaba idjira dai j_Λwaedabemada jãrĩsia.
⁸ Mañ awara jarasia nañ ēberã biē jara pan_Λra
b_Λmaa zedida pan_Λda.]* B_{ΛΛ} idjía bio iwidi_{bΛΓΛ}
cawaya jūma daiba jara pan_Λra wãrãda.-

⁹ Judiorã mama duan_Λ bida jūma mañ bedeara
wãrãana asidaa.

¹⁰ Mañbe dji boroba j_Λwaba Paulo jarasia
bedeamārēã. Ara mañda Pauloba jarasia:

-Mãa cawa b_{ΛΛ} b_{ΛΛ} poa zocārã nañ
druadēbemada cawa obarida. Mañ bēã mãra ara
mãdjidebemada b_Λsrida bedēaya. ¹¹ Doce ewari
b_{ΛΛ} mãra Ācõrēã bia bedēai carea Jerusaleñe
jũenada. B_{ΛΛ} bariduaa iwidi_{bΛΓΛ} cawaya mañra
wãrãda. ¹² Za mã biē jara pan_Λba mãra ununaē
basía djãrã ume caicaya nūm_Λda wa ēberãrã

* **24:8** Griego bedēade _{ΛCΛΓΛ} cartade bedēa corchetede b_Λra neãa.

quĩrũbiga b̂ada. Ācõrẽ de dromane, judiorã dji jarebada dede, ni purude bida m̂a m̂awã o b̂ada ununaẽ basía. ¹³ Naĩ eberãrãba poya cawabidaẽa ãdjia jara pan̂ara wãrãda. ¹⁴ Barib̂ara ebuda jaraya m̂a dai drõã naẽnabemarã Ācõrẽda ãjã b̂ada. M̂ara O Djiwidĩ abadaebemaa. Ādjirãba jarabadaa maĩ O Djiwidira abeda ãĩ b̂ada barib̂ara m̂a Ācõrẽ leyra, Ācõrẽneba bedeabadaba b̂apedada sida jũma ãjã b̂a. ¹⁵ M̂a cawa b̂a beudarãra Ācõrẽba jũma ãrẽbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarã sida.† Za m̂ biẽ jara pan̂ bida maĩra cawa pan̂a. ¹⁶ Maĩ carea m̂a ne jũmada obaria Ācõrẽ quĩrãpita, eberãrã quĩrãpita bida jipa nĩbai carea.

¹⁷ M̂ Jerusaleĩneba ãyã wãnara poa zocãrã b̂a. Mama nĩbapeda m̂ purudebemarã dji ne neẽ quẽdea itea paratada diaẽ zesia. Idjaba Ācõrẽa animarãda babue diaẽ zesia. ¹⁸⁻¹⁹ Maĩda Ācõrẽ de dromane o basia. Mamaa wãside idji quĩrãpita bia basia. Maĩne ãĉara judiorã Asiadebemaba m̂ra unusidaa, barib̂ara eberã powua nĩbaẽ basía idjaba eberãrãra quĩrũbigaẽ basía. M̂ unupedadaba m̂da biẽ jara quĩrã pan̂b̂ara, ãdjidr̂a b̂ quĩrãpita zedida pan̂a. ²⁰ M̂awãébb̂ara za duan̂ba jaradida pan̂a cãrẽ cadjiruada unusidada dji dromarã quĩrãpita m̂ edesidade. ²¹ Ababe poya jaradia m̂a nãwã jĩgua jarasida: idi bãrãba m̂ra biẽ jara pan̂a beudarãra ãrẽbadida ãjã b̂ carea.–‡

²² Peliba O Djiwididebemada bio cawa basia. Barib̂ara ara maĩda Paulora cawa oẽ basía. Āteb̂ara jarasia:

† 24:15 Daniel 12:2. ‡ 24:21 Hecho 23:6.

-Sordaorã boro Lisia zebΛrΛde m̃ã bãrã nēbΛrara cawa oya.-

²³ Mañbe idjia sordaorã boroa Paulora wagabisia, baribΛrΛ jarasia Pauloba o quĩrĩã bΛra idu obimãrẽã. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarãba idjira carebađe zedamãrẽã.

²⁴ Mãwãnacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Mañ wērãra judio basía.Š Mañne Peliba Paulora trãsia idjia Jesucrito ãñinebema bedeã bΛda ùrĩ carea. ²⁵ Mãwã bΛde Pauloba dadji jipa nĩbaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Æcõrẽba cawa oi ewari zeidebema sida bedeasia. Peliba maãgΛdebema ùrĩside ne wayapeda nãwã jarasia:

-Jãñbe wãdua. Mã bari bΛde wayacusa bΛra trãya.-

²⁶ Peliba crĩcha basia Pauloba idjia paratada di-aida êdrΛ bΛmãrẽã. Mañ carea ara cadrΛa Paulora trãbadjia idji ume bedeai carea. ²⁷ Poa umé badacarea Pelira dji boro bađada êdrΛsia. Mañbe Porcio Pestoda dji boroda besia. BaribΛrΛ Peli êdrΛside judiorã ume bia be quĩrĩã basia. Mañ carea Paulora preso beesia.

25

Paulo Pesto quĩrãpita bada

¹ Dji boro bedacarea Pestora Cesarea purude jũesia. Ewari ùbea bapeda Jerusaleñnaa wãsia.*

²⁻³ Mama sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã

Š **24:24** Mañ Drusilara Herode Agripa Nabema cau basía. Dji djabara Agripa Umébema basía. Hecho 25:13. * **25:1** Mañ Pestora Judeadebema boro basía poa 60đeba aba 62đaa.

biē Pestoa Pauloda biē jarasidaa. Ādjirāba Pestoa beḁea djuburiasidaa Paulora Jerusaleānaa enebimārēā. Māwā jarasidaa Paulora ota cawaēne beaḁida crīcha panΛ bērā. ⁴ BaribΛΓΛ Pestoba panusia:

–Paulora Cesareade preso ḁΛa. Māra dārāēne mamaa wāya. ⁵ Mañ bērā bārā dji dromaara beara mñ ume Cesareadaa wānida panΛa. Mañ ēberāba baridua cadjiruada osibΛΓΛ, mamabΛΓΛ bārāba jaraḁida panΛa.–

⁶ Pestora Jerusaleāne ocho wa die ewari basica ḁΛa. MañbebΛΓΛ Cesareadaa wāsia. Nurēma cawa obada deḁe chūmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidaḁe judiorā Jerusaleāneba zepedaḁaba idjira jūrā edasidaa. Mañne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocārā osida, baribΛΓΛ poya cawabidaē basia ādjia jara panΛra wārāda. ⁸ Mañne Paulora ara idjiare beḁeasia:

–Mā ni aḁaΛ cadjiruada oē ḁΛa. Judiorā leyra igaraē ḁΛa, Ācōrē de dromara biē ḁΛē basia idjaba Romanebema boro sida igaraē ḁΛa.–

⁹ BaribΛΓΛ Pestora judiorā ume bia be quīrīā ḁΛ bērā Paulo a iwidisia:

–¿BΛra Jerusaleānaa wā quīrīā ḁΛca mā jāma cawa omārēā?–

¹⁰ Mañne Pauloba panusia:

–Māra nama Romanebema boroba ḁΛḁa cawa obari quīrāpita ḁΛa. NamabΛΓΛ ḁΛa māra cawa oida ḁΛa. BΛa bio cawa ḁΛa mā judiorāra biē oē ḁΛa. ¹¹ Māra cadjiruada osibΛΓΛ, ḁΛa māra beaḁida ḁΛa. Māra beacara ḁΛaḁa aēa. BaribΛΓΛ nañ ēberārāba mñ biē jara panΛra wārāē bērā ni aḁaḁa

m̃ra ādji j̃awade b̃lcara b̃la. Mañ b̃erã m̃ra quĩrĩã b̃la Romanebema borob̃l̃l̃ m̃ra cawa oida.-

¹² Mañne Pestora idjia crĩcha diabadarã ume bedeapeda Paulo jarasia:

-B̃la quĩrĩã b̃la Romanebema boroba b̃l̃ra cawa oida. Mãwã baib̃l̃l̃, idjimaa diabueya.-

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Mãwãnacarea judiorã boro Agripada idji djabawẽrã Berenice ume Cesareadaa Pesto ac̃de wãsidaa.† ¹⁴ Ādjira mama dārã pañ b̃erã Pestoba Agripaa Paulodebemada nãwã jarasia:

-Peliba aba preso amenada nama b̃la. ¹⁵ M̃ Jerusaleñnaa wã b̃aside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã biã mañ ēberãnebemada biẽ bedeapeda jarasidaa idjira beamārẽã. ¹⁶ M̃ra ādjirã jarasia ab̃l̃da idji biẽ jara b̃ea quĩrãpita ara idjiare poya bedeaẽb̃l̃l̃, romanorãba beadacada.

¹⁷ Mañ carea judiorãra namaa zesidaa. Ādji jũepedada nurẽma m̃ra cawa obada dede chũmepeda mañ ēberãra enebisia. ¹⁸ Barib̃l̃l̃ idji biẽ jara pañba jaraãẽ basia idjia cadjiruara osida m̃ra crĩcha b̃ada quĩrãca. ¹⁹ Āteb̃l̃l̃ idjira biẽ jara panasidaa ādjia ãjã pañ awara jaradia b̃l̃ carea idjaba ēberã Jesu abada carea. Mañg̃l̃ra beudamĩna Pauloba jara b̃la zocai b̃l̃da. ²⁰ M̃ra cawaẽ b̃esia sãwã oida. Mañ carea m̃ra Paulo iwidisia Jerusaleñnaa wã quĩrĩã b̃l̃ cawaya mama cawa oi carea. ²¹ Barib̃l̃l̃ idjia quĩrĩã basia Romanebema borob̃l̃l̃ idjira cawa oida.

† **25:13** Agripa. Mañ ēberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basia. Hecho 12:1-23. Berenice. Mañ wẽrãra Pesto quima Drusila djabawẽrã basia. Hecho 24:24.

Mañ bërã m̃ãa idjira nama preso ðabisia aða dji boromaa diabuebΛΓΛðaa.–

²² Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–M̃ãa mañ ëberã bedeada ùrĩ quĩrĩã ðΛa.–

Pestoba jarasia:

–NubΛΓΛ ðΛa ùrĩya.–

Paulo Agripa quĩrãpita bedeada

²³ Nurẽma Agripa Berenice ume eda wãsidade ebuda ðasia ãdjira dji dromarãda. Mañne sordaorã bororãda, purudebema dji dromarã sida eda er-rubusibasidaa. Mañbe Pestoba Paulora enebisia.

²⁴ Pestoba jarasia:

–Judiorã boro Agripa idjaba jũma ëberãrã nama dai ume ãbaa dji jΛre duanΛ, za ðΛ ëberã bãrã quĩrãpita ðΛara jũma judiorãba Jerusaleñe, nañ Cesareade bida biẽ jara panΛa. ãdjirãba m̃ãa ðia jara panasidaa idjira beamãrẽã. ²⁵ BaribΛΓΛ m̃ãmaarã ni cãrẽ cadjiruara oẽ ðΛa idji beadi carea. Mañne idjia iwidisia Romanebema boroba cawa omãrẽã. Mañ bërã m̃ãa idjira Romanaa diabuei carea ðΛa. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua odara dad-jirã boroba cawamãrẽã m̃ãa cartade ebuda ðΛida ðΛa. BaribΛΓΛ cãrẽda ðΛida neẽ ðΛa. M̃ãmaarã ni cãrẽ sida ðΛëbΛΓΛ crĩcha neẽ ðΛ quĩrãca diabueya. Mañ carea idjira bãrã quĩrãpita enebisia. Judiorã boro Agripa, m̃ãa quĩrĩã ðΛa ðΛabΛΓΛ biara ùrĩda. Mãwã bãrãba idjia bio iwidipeðadacarea m̃ãa dadjirã boro itea idjia cadjirua odada poya cawa ðΛaisicada.–

26

¹ Mañbe Agripaba Pauloa jarasia:

–Ara ðΛdjiare idu bedeabiya.–

Ara maŕda Paulora jΛwa wapeda bedeasia:

² -MΛ boro Agripa, mΛra bΛsrida bΛa idi bΛ quĩrāpita ara mΛdjiare bedeai bēra. MΛa cawabiya judiorāba biē jara panΛmīna mΛra bedeade bΛēda.

³ BΛa bio cawa bΛa dadji judiorāra sāwā beabarida idjaba cārē cārēã caicayabadada. Mañ bēra bedeada djuburiaya mΛ bedeara sēē ũrīmārēã.

⁴ Jūma judiorāba cawa panΛa mΛra cūdraeda sāwā basida mΛ druade idjaba JerusaleΛne bida.

⁵ Ādjirāba cawa panΛa mΛra pariseoda. Bariduaba maŕda bΛ quĩrāpita jara quĩrīã bΛbΛrΛ jaraida bΛa. BΛa cawa bΛa judiorā ley ĩjã odi carea pariseorāba quĩrācuitaara obadada.

⁶ BaribΛrΛ Ācōrēba dadji drōã naēnabemarāa diai jaradada jΛã bΛ carea idira ādjirāba mΛra biē jara panΛa. ⁷⁻⁸ Wārāda jūma Israel doce war-rarāneba yōpedadarāba ĩjã panΛa Ācōrēba dadjirāra ĩrēbabida. Mañ carea dadjirāba āsa, diamasi bida Ācōrēba bia bedeabadaa. MΛ boro Agripa, mañ ĩjã bΛ carea dewara judiorāba mΛra biē jara panΛa.-

Mañne Pauloba judiorā mama beara jarasia:

-Ācōrēba dadjirāra ĩrēbabida ĩjã panΛbΛrΛ ĩcārē cārēã ĩjanaē panΛ idjia beu badada aba ĩrēbabisida?-

Māwā jarapeda Agripaa nēbΛrΛasia:

⁹ -MΛa naēna crīcha basia ne jūmada oida bΛda ēberārāba Jesu Nazaredebemara ĩjārānamārēã.

¹⁰ MΛa JerusaleΛne wārāda māwā osia. Sacerdote bororāba ādji trΛneba mΛa idu Jesu ĩjã beara zocārā preso bΛbisidaa. Idjaba mañ ēberārā beabisidade mΛa bida bia bΛada asia.* ¹¹ Judiorā dji jΛrebada

* **26:10** Hecho 8:1-3.

deza m̄a ādjirāra cawa obibadjia. B̄arima zocārā ādjirāa Jesudebemada ōgo biē bedeabisia. M̄ra ādjirā ume bio quīrū bađa b̄rā drua āībema purude bida biē oi carea ēpēbadjia.

¹² Ewari aba sacerdote bororāba m̄ra Damasco puruđaa diabuesidaa ādji tr̄neba Jesu ijā b̄eara preso jidacuamārēā. ¹³ Barib_{ΔΓΛ}, m̄ boro, umatipa ode n̄ne uruada λmāđau cāyābara dorodorroara b̄ađa unusia. Mañ uruaba m̄ra, m̄ ume n̄na sida bajāneba j̄rā tēūsia. ¹⁴ Jūma dairāra egode baesidaa. Mañne m̄a bedeada ūrīsia. Mañ bedeaba m̄a hebreode nāwā jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā m̄ra biē oi carea ēpē b̄? Ara b̄ađuba puab_{ΔΓΛΛ} cūmia λr̄λ tagab_{ΔΓΛ} quīrāca.” ¹⁵ Mañne m̄a iwīdisia: “M̄ boro, ¿b̄ara cai?” M̄ Boroba panusia: “M̄ra Jesua. B̄a biē oi carea ēpē b̄ara m̄a. ¹⁶ Barib_{ΔΓΛ} piradr̄dua. Ara m̄da b̄a unubisia m̄ nezocada b̄a oi carea. B̄a ununada idjaba m̄a unubi sida bedeaida b̄a.† ¹⁷⁻¹⁸ M̄a b̄ara b̄a ēberārā j̄awadebemada idjaba judiorāē j̄awadebemada ēdr̄ edaya. M̄a b̄ara judiorāēmaa diabueya m̄ wārā bedeara cawađamārēā.‡ Mañ b̄rā pāĩmane duananada λnaane n̄bađia. Diauru j̄awaeđabemada ēdr̄ađapeđa Ācōrēmaa zed̄ia. M̄ ijāb̄ađa carea ādjia cadjirua opeđađara Ācōrēba quīrādoaya. Idjaba Ācōrēba ādjirāra b̄aya idjia edađa purudebemarāda beađamārēā.”

¹⁹ M̄ boro Agripa, Jesuba mañ ewaride m̄a

† **26:16** B̄a ununada. Griego bedeade λCARΛ cartade b̄ b̄a: “B̄a m̄neba ununada.” ‡ **26:17-18** M̄ wārā bedeara cawađamārēā. Griego bedeade b̄ b̄a: “Ādjirā daura ogađamārēā.”

jaradara jūma ĩjā osia. § 20 Mĭa naārā Damasco purudebemarāa jarasia ādjia cadjirua obadara igaradapeđa Ācōrēmaa zedamārēā. Māwānacarea Jerusaleĭ purude, jūma Judea druade, idjaba judiorāéma bida abarida jarasia. Jūmarāa jarasia bia o panĭneba unubidida panĭda ādjia cadjirua opeđadara wārāda igarasidada. 21 Maĭ careabĭra judiorāba mĭra Ācōrē de dromane jidadapeđa bea quĩrāsidaa. 22 Baribĭra Ācōrēba maĭ ewarideba ĭtaa careba ĭ bērā mĭa dji dromarāa, dji dromarāéa bida wadibida Jesudebemada bedea ĭa. Ācōrēneba bedeadababa, Moise bida cārēda sāvāida jarasidaa. Maĭdrĭ mĭa jara ĭa. 23 Ādjirāba jarabadjidaa Ācōrēba ēdrĭ edabari diai jaradara bia mĭgaida ĭsida idjaba beudarānebemada naārā ĭrēbaida ĭsida ĭnaa dadjirā ēdrĭdebemada judiorāa, judiorāéa bida jarai carea.-*

24 Pauloba māwā idjiare bedea ĭde Pestoba ĩgua jarasia:

-Paulo, ĭra quĩrāé ĭa. ĭa jūmawāyā carta cawa ĭdeba quĩrāé ĭesia.-

25 Baribĭra Pauloba jarasia:

-Dji droma Pesto, mĭra dji quĩrā bīaa. Mĭa jara ĭra wārā bērā aride ĭa. 26 Mĭ boro Agripaba maĭnebemada cawa ĭa. Maĭ bērā mĭra idji quĩrāpita ne wayaa neē bedea ĭa. Mĭmaarā idjia Jesu māwānara jūma cawa ĭa jūmarāba ebuda nēbĭrbada bērā. 27 Mĭ boro Agripa, Ācōrēneba

§ 26:19 Jesuba maĭ ewaride mĭa jaradara. Griego bedeadē ĭa ĭa: “Cāimocara quĩrāca ununara.” * 26:23 Isaía 42:6-7; 49:6.

bedeabadaba mañnebema bΛpedadara ¿bΛa ïã bΛca? Mña cawa bΛa bΛa ïã bΛda.–

²⁸ Agripaba Pauloa jarasia:

–¿BΛa ara nañda mña Critora ïãbica?–†

²⁹ Pauloba jarasia:

–Mña Æcõrëa iwidi bΛa dārãéne wa dārãbΛrΛde bida bΛra idjaba jūma za mñ bedea ùrï duanΛ sida mñ quĩrãca beadamãrëã, baribΛrΛ nañ carena neẽ.–

³⁰ Mãwã jaradacarea Agripara, Pestora, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradrΛsidaa.

³¹ Dajadaa wãnapeda ãdjirãza jara duanasidaa:

–Jãñ ëberãba cadjirua oẽ bΛa idji beadi carea wa preso bΛdi carea.–

³² Mañne Agripaba Pestoa jarasia:

–Romanebema boroba cawa omãrëã nañ ëberãba iwidiããëbara, bΛa idjira poya ëdra bΛcasia.–

27

Paulo Roma puruãaa wãna

¹ Mañ ewaride dji boroba jarasia dairãra Italia druãdaa wãnida panΛda. Mañ bërã Paulora, dewara preso ðea sida Julio jΛwaeda bΛsia. Mañ Juliora sordaorã Augusto abadaëbema dji boro basía. ² Mañbe dairãra barco Adramitio purudebemane badodapeda wãsidaa. Mañ barcora Asia druade puruza wãbΛrΛ basía. Djaba Aristarco Macedonia druadebemada dairã ume wãsia. Idjira Tesalonica purudebema basía.

† **26:28** Griego bedeade mañba idjaba jara bΛa: “BΛa mña berara crĩchabisia Crito ëberã baida.”

3 Nurēma Sidoḷ purude wibarisiḏaa. Maḷne Julioḃa biadeba Paulora idji biarāmaa idu wāḃisia idjia neē ḃara diadamarēā. 4 Maḷbe Sidoḷneba wānane nāūrara minijīchia puá nūmḷ bēḃā Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsiḏaa. 5 Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auḏu tḷdapeḏa Liciḃebema puru Mirade wibarisiḏaa.

6 Mama sordaorā boroba dewara barco Alejandra purudebemada unusia. Maḷ barcora Italia druaḏaa wāḃarḷ basía. Daira idji ume maḷ barcode ḃadodapeḏa wāsiḏaa. 7 Ewari zocārā nāūrā carea pīāca wāsiḏaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidiḏaa. Waḏi nāūrara minijīchia puá nūmḷ bēḃā Creta morro icawa pḷrraga wāsiḏaa Salmoḷ amia quīrāpe. 8 Pusa icawa bia mīga wāḃḷdada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsiḏaa.

9 Bio dārāḃḷda bēḃā judiorā ne coḏaca ewari dromada wāsia. Maḷ ewariḃeba ḷtaa pusade wāida minijīchia ḃabaria.* Maḷ carea Pauloba dji bororā jarasia nocodaa wārānamārēā. 10 Nāwā jarasia:

–Achirā, mḷa cawa ḃla nawena wānibḷarḷ minijīchiade wānida. Barcora āḃya. Bārāba edebḷda siḏa jūma aduadia.† Maḷ awara dadjirā siḏa zocārā quininia.–

* **27:9** Maḷ ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zebarḷza septiembre jedecode ḃabaria. Septiembreḏe, octubreḏe biḏa pusade wāida minijīchiaara ḃla. Idjaba noviembredeba aba febreroḏaa wānaca basía, jūmawāyā minijīchia ḃla bēḃā. † **27:10** Maḷ barco Alejandraḃebemane trigoda waibḷa edebadjiḏaa Romanaa.

11 Barib_ΛΛ sordaorã boroba Paulo bedea cãyãbara barco djibari bedeada, barco perat_Λbari bedea sida ïjãsia. 12 Doidaade panani carea mañ Necai Wibaribadara biẽ basia. Mañ bẽrã zocãrãba crĩchasi_Δaa biara b_Λda Penice puru_Δaa wãnida aba doidaa jõb_ΛΛ_Δaa. Mañ puru sida Creta morrode b_Λaa. Mama nãurãra mã_{cua} puáca bẽrã pusara tuma babaria.‡

Nãurã cadjiruaba barco ãyã ededa

13 Mañne nãurãda j_Λwa ac_Λareba aride puá nũmesia. Mañ carea ãmãdau bæbariare bia wãnida crĩchasi_Δaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wãsi_Δaa. 14 Barib_ΛΛ dãrãéne nãurã cadjirua Euroclidoã abadada j_Λwa araareba dji cãbãyã t_Λ nũmesia. 15 Mañba barcora ãyã edesia. Barco quẽb_Λra poya araa b_Λdaẽ bẽrã nãurãa idu edebisi_Δaa. 16 Morro zaque Clauda abada ãbudecare wãsi_Δade nãurãra maãrĩ tumasia.§ Mañne jãba zaque ãdauare ãm_Δda barcode eda poya b_Λdaẽ pananapeda eda b_Λsi_Δaa. 17 Jãba zaque eda b_Λpedadacarea barcora sogaba bio b_Λrasidaa ãrĩrãmãrẽã. Mañne waya panasi_Δaa Sirte ïb_Λde poade wãnida. Mañ carea barcode wua ãt_Λ jira b_Λbadada edaa b_Λdapeda idu nãurãa edebisi_Δaa.* 18 Nurẽma nãurãra wadibida dji cãbãyã puá nũmasia. Mañ carea barcode traja pan_Λba netata edeb_Δdada daidu b_Δtacusi_Δaa

‡ 27:12 Mama nãurãra mã_{cua} puáca bẽrã pusara tuma babaria. Griego bedea_Δe b_Λ b_Λaa “mama_Λba ãmãdau bæbariare unubadaa.” Λc_ΛΛ traduccioãne ãmãdau bæbariare cãyãbara “ãmãdau odjabariare” b_Λ b_Λaa. § 27:16 Mañ Claudara idjaba Cauda trã jarabadaa.

* 27:17 Barcode wua ãtaa jira b_Λbadada. Griego bedea_Δe maãra ebuda b_Λãa.

barcora wēsaara ūmemārēã. ¹⁹ Nãūrãra wadibida dji cãbãyã puá nũmΛ bēã, ewari ũbeade ara ãdji jΛwaba netata barcodebema dji zΛgΛa beada daiðu batakusidaa. ²⁰ Mãwã panΛne ewari zocãrã ãmãdau, chĩdau sida ununaē panasidaa. Mañ ewari cadjiruade waði panΛ bēã dairãba crĩchasiadaa ēdrΛdaēda.

²¹ Zocãrã ewari ne codaē duanasidaa. Mañ bēã Paulora dji bororã ēsi nũmepeda jarasia:

-Achirã, mãa bãrãa jarasia Cretadeba wãrãnamārēã. Mã bedeada ijãpedadabara nañ minijĩchiade duananaē bacasia idjaba ne aduadaē bacasia. ²² BaribΛrΛ sopuarãnada. Nañ barcora jũma ãrĩmĩna ni abalΛda beudaēa. ²³ Mãra ãcõrēnea. Idjida ijã bΛa. Idi diamasi ara mañ ãcõrēba idji nezoca bajãnebemada mãmãa diabuesia. ²⁴ MañgΛba mãa jarasia: “Ne wayarãdua, Paulo. BΛra Romanebema boro quĩrãpita bedeaída bΛa. BΛ carea ãcõrēba jũmarã nañ barcode wãbΛdara idu quinibiēa.” ²⁵ Mañ carea, achirã, sopuarãnada. Mãa ijã bΛa ãcõrēba oida idji nezoca bajãnebemaba mãa jarada quĩrãca. ²⁶ BaribΛrΛ baridua morrode poade wãnida panΛa.-

Barco ãrĩna

²⁷ Domia umé babΛrΛde diamasi waði nãūrãra dji cãbãyã puá nũmasia. Mañba Adria pusade awacãrĩ basidaa. Ariquētra babΛrΛde barcode trajabadaba crĩchasiadaa ējũã caita jũēbΛdada. ²⁸ Pusa nãbuada zasideade veinte braza basia. Wagabe wãbΛdade wayacusa zasidea. Mañne quince braza basia. ²⁹ Mõgaradaa tēũne wãni wayaaba anclada quĩmãrē barco ãdauare

batabuesidaa. Mañbe bio daupera duanaba isabe ãnadrãida quĩrĩã panasidaa.† ³⁰ Mãwã panane barcode trajabadara barcodeba chupea êdrãdida crĩchasiada. Mañ bẽrã jãba zaquera doeda ßasiada ancla nocoarebemada doeda ßabada quĩrãca. ³¹ Baribãrã Pauloba sordaorã boroa, idji sordaorãa bida jarasia:

-Jããgãrãda barcode panenaẽbãrã bãrãra poya êdrãdaẽa.-

³² Mañ carea sordaorãba jãba zaque jã ßã jãcarara tãtasiada. Ara mañda jãba zaquera pusaba edesia.

³³ Æsaboode Pauloba jũmarãda ne codamãrẽã jarasia:

-Dadji sãwãnida adua panã bẽrã domia umé bãrãra ne codeã panã. ³⁴ Mãa bedeã djuburiaya ne codamãrẽã. Mãwã cacua ãbãa beadã poya êdrãdi carea. Ni abãada cãrẽ sida sãwãnaẽa.-‡

³⁵ Mãwã jarapedã Pauloba paãda jãwade edapedã jũmarã quĩrãpita Æcõrẽa bia ßada asia. Mañbe cõrãcuapedã cosia. ³⁶ Mañ unubãdade jũmarãda sobiadapedã ne cosidaa. ³⁷ Dairãra barcode 276 panasidaa. § ³⁸ Ædjirã jãwũnapeda trigoda pusade batabuasiada barcora wẽsaara ãmemãrẽã.

³⁹ Ænadrãside Ædjirãba ãjũãda unusidaa baribãrã cawadaẽ basia sãma panãda. Mañ ãjũãne jogaada basia ãbã bara ßada. Crĩchasiada poyadibãrã,

† **27:29** Isabe ãnadrãida quĩrĩã panasidaa. Griego bedeade mañ bedeaba idjaba jara ßã ãdji Æcõrẽã iwidiãdada isabe ãnadrãmãrẽã. ‡ **27:34** Ni abãada cãrẽ sida sãwãnaẽa. Griego bedeade ßã ßã: “Bãrã buãara ni aba bida aduaẽa.” § **27:37** 276. Griego bedeade Æcãrã cartade 76 ßã ßã.

barcora mama poabidida. ⁴⁰ Mañ bēřã ancla j̄carara t̄cuadapeda pusade j̄ma amesidaa. Idjaba barco bia ededi carea dji perat̄bari j̄ badada ēřsidaa. Mañbe nocoarebema wua ãt̄ jira b̄badara eubarisidaa nãūrãba ĩb̄daa edemãrēã. ⁴¹ Barib̄r̄a barco quēb̄ara ĩchitade poa nūmepeda poya nocoadaa wãé basía. Mãwã b̄de pusaba j̄ãwē nūm̄ba barco ãdaura ãr̄i wãsia.

⁴² Mañne sordaorãba preso beara beadida cr̄ichasidaa doyaa ũ wãnapeda m̄r̄ũ wãřãnamãrēã.

⁴³ Barib̄r̄a sordaorã boroba Paulora ēdr̄a b̄a quĩr̄ã basia. Mañ bēřã idu quenabiē basía, ãteb̄r̄a j̄ma dji ũbi cawa beada naãrã daidu tēũbicusia doyaa wãnamãrēã. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beada ãr̄ã wãbisia. Mãwã j̄marãda drua bia j̄sidaa.

28

Malta morrode duanana

¹ Drua j̄ēpedadacarea dairãba cawasidaa mañ morrora Malta abadada. ² Mamabemarãba dairãra bio bia edasidaa. Cue ze nūm̄ bēřã idjaba cūrãsa nūm̄ bēřã ãdjirãba t̄b̄da cajērãnapeda coa nūm̄sidaa. Mañbe dairãa jarasidaa t̄b̄ cãne zedamãrēã. ³ Pauloba bacuru pōãsada j̄r̄a pepeda t̄b̄ uruadaa b̄atacua basia. Mañne j̄wãr̄ã carea dama arada ēdr̄asia. Mañba Paulo j̄wade ca jira besia. ⁴ Mañ damaba Paulo j̄wade ca jira b̄a unusidade morrodebemarãba ara ãdjiduba jara duanesia: “j̄ã ãberãra m̄ã beadaa! Pusadeba ēdr̄dam̄na dadji ãcōrēwērã Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai b̄abiẽa.”

⁵ Mañne Pauloba damara tɫbɫdaa jĩãpetatasia. Idjira cãrẽ sida sãwãé basía. ⁶ Jũmarãba aɔɫ duanasia Paulora ogoroi cawaya wa cawaẽne beui cawaya, baribɫɫ mãwã dãrã aɔɫ panɫne Paulora ni mãrĩ bida biẽ beẽ basía. Mañ bẽrã ãdjirãba dewara crĩchada edadapeɫa jarasidaa Paulora ãcõrẽda.

⁷ Mañ morrode dji borora Publio abadjiɫdaa. Mañ Publioba dairã duanɫ caita ẽjũũda eroɫasia. Idjia dairãra idji dede ewari ùbea bio bia edasia. ⁸ Mãwã panɫne Publio zezara amine ɫɫ bẽrã idjaba ɔɫwa nũmɫ bẽrã ɔɫɫade basia. Mañne Pauloba idjira aɔɫde wãsia. ãcõrẽa iwidipeɫa idji jɫwara ãrã ɫɫpeɫa biabisia. ⁹ Mañ carea dewararã cacua biẽ beada zedapeɫa Pauloba biabisia. ¹⁰ Mañ ẽberãrãba dairãra dji dromarã quĩrãca bia osidaa. Wayacusa barcode ɫadosidaa daiba neẽ pananara ãdjirãba jũma diasidaa.

Romane jũẽpeɫada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandrĩadebemada basia. Doidaa bẽrã mañ barcora ãyã wãé basia. Jedeco ùbea badacarea dairãra mañ barcode wãsidaa. Dji barco quẽbɫde ãdji ãcõrẽ zaca beada umé o eroɫasia: aba Cástor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² Wãbɫdade Siracusa purude wibarisidaa. Ewari ùbea mama panasidaa. ¹³ Mamaɫba pusa icawa wãnane Regio purude wibarisidaa. Nurẽma wãnane nãũrãra ãdauareba tɫ nũmɫ bẽrã ewari uméne Puteoli purude jũesidaa. ¹⁴ Mama dairãba djabarãda

* **28:11** ɫɫɫɫ traduccioãne “Dioscuros” ɫɫ ɫɫ. Mañba jara ɫɫa mañ umébea ãcõrẽda mĩguiso basida. Mañ ewariɫde ẽberãrãba ãdji ãcõrẽda barco quẽbɫde obadjidaa.

ἄκαρᾶ unusidaa. Ἄδjiṛāba dairāa jarasidaa ἄdji ume domia ab̄a pananamārēā.

Mamaᾶba Roma puruḁaa jīrūba wāsidaa. ¹⁵ Djabarā Romanebemaba dai wābᾶda ūrīsidade audiabariḁe zesidaa. Ἀκαρᾶda Apio puruḁaa zesidaa idjaba ἄκαρᾶda Tres Taberna puruḁaa zesidaa. Pauloba ἄdjiṛā unuside Ἄcōrēa bia bedeasia. Ἄdjiṛā carea ḁasridasia. ¹⁶ Romane jūēpedadacarea sordaorā boroba preso ḁeara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduḁa ḁebisia. Sordaoda ab̄abe ḁasia idji waga ḁamārēā.

Pauloba Romane ḁea judiorāa jaraḁa

¹⁷ Ewari ūḁea baḁacarea Pauloba judiorā dji droma ḁea Romanebemada tr̄ḁbisia. Jūma āḁaa dji jaṛesidade Pauloba jarasia:

-Djabarā, m̄ṛa Jerusaleḁneba preso enesidaa. Judiorāra biē oē ḁasia. Idjaba dadji drōā naēnabemaba obada sida biē beḁeaē ḁasia. Māwāmīna judiorāba m̄ṛa jidaḁapeda romanorā jaḁwaeḁa ḁasidaa. ¹⁸ Romanorāba m̄ḁa bio iwidisidade cawasidaa m̄ṛa beacara panᾶda cadjirua oē ḁᾶ ḁērā. Maḁne m̄ṛa ēdrᾶ ḁᾶ quīrīā panasidaa. ¹⁹ Baribaṛᾶ judiorāba maḁḁara bia ūrīnaē basia. Maḁ carea m̄ḁa iwidisia Romanebema boroba m̄ṛa cawa omārēā. M̄ḁa māwā osia ēdrᾶi carea. M̄ḁ purura dji boro quīrāpita biē jara quīrīāēā. ²⁰ Maḁ ḁērā m̄ḁa bārāra unu quīrīā ḁasia bārā ume beḁeai carea. Ἄcōrēba

† **28:16** Preso ḁeara idji boroa diasia. Griego beḁeaḁe ἄκαρᾶ cartade maḁra neḁa.

ẽdrΛ edabari diai jaraɖara jũma israelerãba jãã panΛa.‡ Idji carea mãra nãwã carenaba jΛ ðΛa.-

21 Maãne ãdjirãba jarasidaa:

-Judeadebemarãba dairãa bΛdebe ma cartada diabueɖaẽ panΛa. Dadjì djabarã judiorã ni abaΛda jãmaΛba zeẽ ðΛa bΛdebe ma biẽ jarai carea.

22 BaribΛrΛ dairãba cawa panΛa jũma druaza maã crĩcha djiwididebemada biẽ bede ma panΛda. Maã carea ùrĩ quĩrĩã panΛa bΛa sãwã crĩcha ðΛda.-

23 Maãne ãdjirãba ewarida ðΛsidaa. Maã ewari jũẽside ẽberãrãda zocãrã Paulo ðΛmaa zesidaa. DiapedaΛba aba quewara Pauloba bede ma basia Æcõrẽba ẽberãrã pe eroðΛdebe ma. Æcõrẽba Moisea diada leydeba, Æcõrẽneba bedeabadaba ðΛpedaɖdebe ma bida jaradia basia Jesuda ïjãnamãrẽã. 24 Pauloba jaraɖara ãcΛrΛba ïjãsidaa, baribΛrΛ ãcΛrΛba ïjãnaẽ basia. 25 Maã bẽrã caicayadepeda wãbΛrΛbΛda basia. Maãne Pauloba nãwã jarasia:

-Æcõrẽ Jaureba bãrã drõãenabemarãa wãrã bede ma Æcõrẽneba bedeabari Isaiaɖdebe ma nãwã jarasia:

26 Naã purua nãwã jarade ma wãdua:

Bãrãba ùrĩ panΛmĩna cawadaẽa. Bio unu panΛmĩna cawadaẽa.

27 Ædjirãba soɖe ma poya cawadaẽa, ùrĩ quĩrĩãnaẽa idjaba unu quĩrĩãnaẽa.

Mãwã beadaẽbara ãdjirãba unucasidaa, ùrĩcasidaa idjaba soɖe ma cawacasidaa.

‡ 28:20 Griego bedeade maãba idjaba jara ðΛa: “Mãa ïjã ðΛa beuɖarãra ãrẽbaɖida jũma israelerãba ïjã panΛ quĩrãca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8.

Mañbe mñ ñjãnapeda mñã ãdjirãra biabicasia. §

28 Jãñbe cawaɗadua: ãcõrẽba dadji ãdra edaidebema jara beara judiorãémaa diabueya. ãdjirãbɾɾɾɾ bia ãrĩnia.-

29 Pauloba mãwã jaraside judiorãra ãduba caicaya duanɾda ãyã wãbɾɾɾɾsidaa.*

30 Mãwãnacarea Paulora poa umé Romane basia. Idji bɾɾ debari paratada djibaría diabadjia. Idji acɾde wãbɾɾɾara jũma bia edabadjia. 31 Idjia bedeabadjia ãcõrẽba ãberãã pe eroɾɾdebemada idjaba dadji Boro Jesucritodebemada ebuda jara-diabadjia. Mañne ni abɾɾba mãã sãnaca basía.

§ 28:27 Isaía 6:9-10. * 28:29 Griego bedeade ɾɾɾɾɾ cartade mãñ versíclora neña.

Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e